

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Persvrijheidsmonitor Nederland 2011

Hins, A.W.; Groothuis, M.M.; Wiersma, C.

Citation

Hins, A. W., Groothuis, M. M., & Wiersma, C. (2012). *Persvrijheidsmonitor Nederland 2011*. Amsterdam: Persvrijheidsfonds en AMB. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/20213>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/20213>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

PERSVRIJHEIDSMONITOR NEDERLAND 2011

PERSVRIJHEIDSMONITOR 2011

Wouter Hins
Marga Groothuis
Chris Wiersma

2012
AMB
Diemen

*Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt met steun van het
Stimuleringsfonds voor de Pers en de Nederlandse Vereniging van
Journalisten.*

ISBN 97890 79700 43 1

© 2012, A.W. Hins e.a., Persvrijheidsfonds Amsterdam & AMB Diemen
Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan
ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Lay-out: Ingeborg Stahl

Ontwerp omslag: Van Marum Graphics

Uitgeverij AMB – Postbus 7 – 1110 AA Diemen
info.amb@xs4all.nl – www.amb-press.nl

De derde Persvrijheidsmonitor

In april 2012 nam een aantal Nederlandse journalisten, onder wie ondergetekende, deel aan een dagje praten over persvrijheid met Turkse collega's in Istanboel. Dat voelde wat ongemakkelijk: een Turkse journalist had zeven jaar in de cel gezeten voor wat hij had geschreven, een tv-presentatrice had haar baan verloren omdat zij personen wilde interviewen die niet in de smaak vielen bij hogere machten en een derde legde uit hoe zelfcensuur werkt in een land waar veel media in handen zijn van conglomeraten, die hun krant of tv-station vooral willen inzetten om in het geveel te komen bij de overheid, die hen lucratieve contracten moet gunnen.

Na zulke verhalen moet je schroom overwinnen om te beginnen over, ik noem maar wat, een overijverige politieman die een persfotograaf belemmert zijn werk te doen. En toch moet dat (maar misschien niet al te luidruchtig in Istanboel).

Het voorrecht te leven in een land dat, als het om persvrijheid gaat, zich gunstig onderscheidt van zoveel andere landen, verplicht tot voortdurende oplettendheid om te zorgen dat het gehalte op peil blijft.

Vandaar deze derde editie van de Persvrijheidsmonitor. Het bevat een feitelijk overzicht van de belangrijkste zaken waarbij de persvrijheid in het geding was: incidenten, jurisprudentie en wetgeving.

Hier past een bijzonder woord van dank aan de samenstellers Wouter Hins, Marga Groothuis en Chris Wiersma, wetenschappers die opnieuw de wezenlijke feiten hebben geordend, ontsloten en voorzien van relevant commentaar. Zij hebben de basis gelegd. Na drie edities zwaaien zij nu af, maar de Persmonitor blijft. Hun opvolgers zullen hopelijk even oplettend en feitelijk onze persvrijheid de maat nemen.

Frits van Exter

Stichting Persvrijheidsfonds

Inhoudsopgave

Afkortingenlijst viii

1 Ten geleide ix

EVALUATIE

- 2 Blikvangers van 2011 3
 - 2.1 Persvrijheid en privacy 3
 - 2.2 Het recht op bronbescherming 7
 - 2.3 Het recht op overheidsinformatie 10
 - 2.4 Slotopmerking 15

KRONIEK

- 3 Vrijheid van nieuwsgaring 19
 - 3.1 Inleiding 19
 - 3.2 Toegang tot nieuwsrelevante gebeurtenissen 19
 - 3.2.1 Toegang tot plaatsen 19
 - 3.2.2 Geweld tegen journalisten 23
 - 3.2.3 Dreigen met geweld tegen journalisten 25
 - 3.2.4 Onrechtmatige nieuwsgaring 25
 - 3.3 Bronbescherming 33
 - 3.4 Zorgplicht overheid en openbaarheid van bestuur 42
 - 3.5 Overige ontwikkelingen inzake vrijheid van nieuwsgaring 74
- 4 Uitingsvrijheid 77
 - 4.1 Inleiding 77
 - 4.2 Feitelijke beperkingen en contractuele afspraken 77
 - 4.3 Juridische aansprakelijkheid voor publicaties 87
 - 4.3.1 Intellectuele eigendom 87
 - 4.3.2 Haat zaaien en groepsbelediging 92
 - 4.3.3 Bedreiging en opruiing 94
 - 4.3.4 Privacy en Eer en goede naam 95
 - 4.4 Rechtsgang 122

Jurisprudentieregister 123

Afkortingenlijst

AB	Administratiefrechtelijke Beslissingen
ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State
Awb	Algemene wet bestuursrecht
AIVD	Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst
BVFP	Belangen Vereniging Funderings Problematiek
BW	Burgerlijk Wetboek
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden
GST	Gemeentestem
HR	HogeRaad
JB	Jurisprudentie Bestuursrecht
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LJN	Landelijk Jurisprudentie Nummer (LJN nummers zijn te vinden op < www.rechtspraak.nl >)
MvT	Memorie van toelichting
NJ	Nederlandse Jurisprudentie
OM	OpenbaarMinisterie
Rb.	Rechtbank
Rv	Burgerlijke Rechtsvordering
RVD	Rijksvoorlichtingsdienst
RvdW	Rechtspraak van de Week
Sr.	Wetboek van Strafrecht
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Vzr.	Voorzieningenrechter
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
Wiv	Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

1 Ten geleide

Dit is onze derde Persvrijheidsmonitor Nederland, gesponsord door de Stichting Persvrijheidsfonds. In aansluiting op de edities over 2009 en 2010 bieden we een overzicht van juridische ontwikkelingen op het gebied van de persvrijheid gedurende het jaar 2011. Het grootste gedeelte bestaat uit een kroniek, waarin gebeurtenissen zonder commentaar worden gesignaleerd. We hebben ons vooral gericht op rechterlijke uitspraken, wetgeving en Kamerstukken. Feitelijke gebeurtenissen zijn alleen vermeld als zij brede aandacht in de media hebben getrokken.

Ook het maken van een juridisch overzicht impliceert het maken van keuzes. Niet elke rechtszaak waarbij een journalist is betrokken, is relevant voor de persvrijheid. Bovendien zijn de begrippen 'pers' en 'persvrijheid' op verschillende manieren uit te leggen. Omwille van de continuïteit en vergelijkbaarheid hebben we dezelfde uitgangspunten gehanteerd als bij de vorige twee edities. Korthedshalve citeren we het 'Ten geleide' bij de monitors over 2009 en 2010:

'Bij de selectie van relevante gebeurtenissen hebben we ons laten leiden door twee vragen. Heeft de kwestie betrekking op de vrijheid van nieuwsgaring of de vrijheid van meningsuiting? Gaat het om openbare informatievoorziening door een professioneel medium? Alleen als het antwoord op beide vragen bevestigend was kreeg de gebeurtenis meteen een plaats in de monitor. Zo niet, dan viel het onderwerp in beginsel buiten de boot. In beginsel, want als een rechter principiële uitspraken doet over uitingen op de website van een particulier kan dit ook voor professionele media van belang zijn. Om pragmatische redenen maakten we dan een uitzondering. Niet elke principiële uitspraak over de vrijheid van meningsuiting is echter in de monitor terecht gekomen. Zaken over antenneverboden of openbare manifestaties vonden wij te ver verwijderd van het begrip 'persvrijheid'.

Dat neemt niet weg dat er ook verschillen zijn met de vorige twee edities. Enkele gebruikers lieten ons weten het evaluerende hoofdstuk liever aan het begin te zien dan aan het eind. Aan die wens hebben we gevolg gegeven. Na dit Ten Geleide worden dus eerst een paar hoofdlijnen besproken in hoofdstuk 2. Pas daarna komen de details aan de orde. Hoofdstuk 3 bevat

een kroniek van de vrijheid van nieuwsgaring en hoofdstuk 4 een kroniek van de uitingsvrijheid. Een jurisprudentieregister sluit de monitor af. Een tweede verschil met de vorige edities is dat we het evaluerende hoofdstuk niet hebben beperkt tot het verslagjaar 2011. De reden daarvoor is dat de auteurs na deze jaargang het stokje hopen te kunnen overdragen aan een nieuw team. Het ligt dus voor de hand om bij het scheiden van de markt een terugblik te werpen op de afgelopen periode van drie jaar. Wat zijn de belangrijkste 'issues' geweest? Zijn er voorlopige conclusies te trekken op grond van de drie monitors die door ons werden verzorgd?

De auteurs zijn verbonden aan drie verschillende universiteiten: de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Leiden en de Universiteit Gent. De illustraties zijn aangeleverd door Damiaan van Eeten van de NVJ. Dat het boekje er weer zo mooi uitziet, hebben we te danken aan Ingeborg Stahl. Zij was voor de derde keer bereid de lay-out te verzorgen.

Amsterdam, Gent en Leiden, april 2012

Wouter Hins,
Marga Groothuis
Chris Wiersma

EVALUATIE

2 Blikvangers van 2011

De lezer die de volgende hoofdstukken doorleest krijgt wellicht het gevoel te wandelen door een dichtbegroeid bos. De hoeveelheid bomen, struiken, varens, bloemen en mossen is overweldigend. Over elk plantje afzonderlijk is een verhaal te vertellen, maar hoe kun je de gezondheid van het bos als geheel beoordelen? Ongeveer dezelfde vraag hebben de auteurs zichzelf gesteld toen zij de laatste twee edities van de Persvrijheidsmonitor Nederland schreven. Hoe staat het met de persvrijheid in ons land? In de slothoofdstukken 'Blikvangers van 2009' en 'Blikvangers van 2010' kwamen we tot de conclusie dat de belangrijkste ontwikkelingen in Nederland wat betreft wetgeving en jurisprudentie zijn te rubriceren in drie categorieën:

1. De afweging van persvrijheid en privacy;
2. Het recht op bronbescherming;
3. Het recht op overheidsinformatie.

Die conclusie is in 2011 bevestigd. Op het eerste en derde terrein waren ook in het verslagjaar weer tal van beslissingen en voornemens te melden. De ontwikkelingen rond de journalistieke bronbescherming stagneerden, maar begin 2012 kwam ook daar weer beweging in. Hoewel we ons zo veel mogelijk tot het verslagjaar zullen beperken, smokkelen we in dit hoofdstuk af en toe latere gebeurtenissen naar binnen. Het is tenslotte onze laatste monitor.

2.1 Persvrijheid en privacy

Is een journalist verplicht een voorgenomen publicatie die inbreuk zal maken op iemands privacy, vooraf ter inzage te geven aan de betrokkene? Op die manier krijgt het slachtoffer de kans in kort geding een publicatieverbod te vorderen. Pleitbezorgers van de persvrijheid zullen zeggen: censuur is verwerpelijk. Pleitbezorgers van de privacy zullen antwoorden: voorkomen is beter

dan genezen. In Nederland bevat de Leidraad van de Raad voor de Journalistiek drie bepalingen over dit dilemma. Artikel 1.3: 'De journalist behoeft geen toestemming voor of instemming met een publicatie te hebben van degene over wie hij publiceert. Wel dient hij het belang dat met de publicatie is gediend, af te wegen tegen de belangen die eventueel door de publicatie worden geschaad.' Artikel 2.3.1: 'De journalist past, indien dit redelijkerwijs mogelijk is, wederhoor toe bij betrokkenen die door een publicatie worden gediskwalificeerd, ook wanneer zij hierin slechts zijdelings een rol spelen. De beschuldigde krijgt voldoende gelegenheid om, zonder onredelijke tijdsdruk, bij voorkeur in dezelfde publicatie te reageren op de aantijgingen'. Artikel 2.4.3: 'De journalist publiceert geen foto's en zendt geen beelden uit die zijn gemaakt van personen in niet-algemeen toegankelijke ruimten zonder hun toestemming, en gebruikt evenmin brieven en persoonlijke aantekeningen zonder toestemming van betrokkenen'. Van die laatste regel mag een journalist volgens artikel 2.4.5 alleen afwijken als een gewichtig maatschappelijk belang dit rechtvaardigt.

In 2011 wees het Europese Hof voor de rechten van de mens twee arresten waaruit blijkt dat het Hof negatief oordeelt over een harde verplichting tot het bieden van inzage vooraf. In de zaak *Mosley t. Verenigd Koninkrijk* ging het om een publicatie in het zondagblad 'News of the World' waar de onrechtmatigheid van afdroop.¹ Klager Mosley had van de nationale rechter een forse schadevergoeding gekregen wegens inbreuk op zijn privacy, maar dat was voor hem niet voldoende. Als multimiljonair heeft hij geld genoeg. De enige effectieve bescherming van zijn privacy zou zijn geweest een rechterlijk verbod vooraf. Die mogelijkheid was hem echter ontnomen omdat News of the World hem niet had gewaarschuwd dat de publicatie op komst was. Zijn klacht dat het Verenigd Koninkrijk een positieve verplichting tot bescherming van het recht op privacy had ge-

¹ EHRM 10 mei 2011, *Mosley t. Verenigd Koninkrijk*, EHRC 2011/108 m.nt. A.W. Hins.

schonden, werd door het EHRM echter verworpen. Een ‘pre-notification requirement’ zou een ‘chilling effect’ hebben op de persvrijheid. Enkele maanden later werd de lidstaat Polen wel op de vingers getikt. De Poolse strafrechter had een journalist veroordeeld wegens het publiceren van een interview zonder voorafgaande toestemming van de geïnterviewde. Dat was in strijd met de persvrijheid.²

Bovengenoemde arresten van het Europese Hof voor de Rechten sluiten niet uit dat een verplichting voor journalisten om vooraf inzage te bieden in een voorgenomen publicatie onder bijzondere omstandigheden gerechtvaardigd kan zijn. Voldaan moet dan worden aan de eisen die artikel 10 EVRM aan beperkingen op de persvrijheid stelt, waaronder het vereiste dat de maatregel noodzakelijk is in een democratische samenleving. Artikel 7 van de Grondwet, dat de vrijheid van meningsuiting binnen Nederland regelt, is strenger. ‘Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om door de drukpers gedachten en gevoelens te openbaren (...)’, aldus het eerste lid. Ook de formele wetgever mag geen censuur voorschrijven, zo wordt algemeen aangenomen. Tegen die achtergrond roept een arrest van het gerechtshof te ‘s-Gravenhage d.d. 15 november 2011 bedenkingen op. Het bedrijf Holland Casino vroeg in kort geding op grond van artikel 843a Wetboek van burgerlijke rechtsvordering inzage in het manuscript van een aangekondigd boek. De vordering werd door het gerechtshof afgewezen, maar alleen omdat toewijzing in dit specifieke geval niet gerechtvaardigd zou zijn. Anders dan de rechter in eerste aanleg vond het hof niet dat de gevorderde inzage principieel ontoelaatbaar was. Het hof overwoog: ‘Hiermee komt tevens de overweging van de voorzieningenrechter, dat inzage vooraf indirect tot een ontoelaatbare belemmering van de vrijheid van meningsuiting leidt, op losse schroeven te staan’.³

² EHRM 5 juli 2011, Wizerkaniuk t. Polen, EHRC 2011/129 m.nt. A.W. Hins.

³ Gerechtshof ‘s-Gravenhage 15 november 2011, Holland Casino t. ex-werknemer, LJN: BU4306. Het hoger beroep was ingesteld tegen

Naar onze mening is de benadering van het gerechtshof in strijd met artikel 7 Grondwet. Een rechterlijk verbod van een publicatie waarvan de inhoud bekend is, kan nog net door de beugel. Een rechterlijk bevel om een voorgenomen publicatie ter controle te overhandigen gaat over de schreef. Het moge zo zijn dat artikel 10 EVRM hiervoor in bijzondere omstandigheden de ruimte biedt, artikel 7 van de Grondwet kent die ruimte niet. In zo'n geval heeft het verderstrekkende grondrecht uit de nationale Grondwet voorrang, zoals blijkt uit artikel 53 EVRM. We merken hierbij op dat in deze situatie geen sprake is van 'horizontale' (afgezwakte) werking van het grondrecht van vrijheid van meningsuiting. Elders in hetzelfde arrest overweegt het gerechtshof namelijk terecht dat de rechter onderdeel is van de Staat en uit dien hoofde de grondrechten ten volle moet respecteren.

Horizontale werking van grondrechten is wel aan de orde wanneer de rechter moet beslissen of het handelen van een journalist onrechtmatig is jegens een particulier. De vraag rijst dan in hoeverre het slachtoffer het grondrecht op privacy kan invoeren tegenover de journalist en of de journalist een rechtvaardigingsgrond kan ontlenen aan het grondrecht van vrije meningsuiting. Dergelijke vragen komen in iedere Persvrijheidsmonitor terug. Wij lichten het arrest *Pretium Telecom t. TROS* van het afgelopen jaar er even uit.⁴ Dit arrest is met name interessant omdat de Hoge Raad ingaat op de betekenis van de Leidraad van de Raad voor de Journalistiek voor het geldende recht. De Leidraad bevat zelf geen rechtsregels, aldus de Hoge Raad, maar vormt een 'omstandigheid die weliswaar in de regel gewicht in de schaal zal leggen, maar niet doorslaggevend behoeft te zijn'. Bovendien wijzen we alvast op een arrest van de Grote Kamer van het EHRM van 7 februari 2012 (*Caroline von*

Vzr. Rb. Rotterdam 25 oktober 2011, LJN:BU1436. Zie hierna paragraaf 4.2.

⁴ HR 8 april 2011, *Pretium Telecom t. TROS*, NJ 2011, 449 m.nt. E.J. Dommering, LJN: BP6165.

Hannover no. 2), dat ook over horizontale werking gaat.⁵ Het arrest biedt een verduidelijking van het bekende arrest Caroline von Hannover no. 1 uit 2004. Het publiceren van foto's van 'royalties' in hun privéleven maakt niet per definitie inbreuk op hun recht op privacy, zo oordeelt het Hof nu, wanneer de foto's functioneel zijn als illustratie bij berichtgeving over een zaak van algemeen belang. Door dit arrest heeft de persvrijheid terrein heroverd dat door een restrictieve uitleg van het arrest Caroline von Hannover no. 1 verloren leek te zijn gegaan.⁶

2.2 Het recht op bronbescherming

Op het eerste gezicht heeft het jaar 2011 weinig opgeleverd voor de invulling van het recht op journalistieke bronbescherming. Begin 2010 bracht de Raad van State advies uit over een concept wetsvoorstel bronbescherming in strafzaken, opgesteld door het vorige kabinet. Dat feit werd vermeld in de Persvrijheidsmonitor Nederland 2010, p. 15. Daarna is het stil geworden. Op grond van de Wet op de Raad van State zijn zowel het concept als het advies geheim totdat de regering het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer heeft ingediend dan wel heeft besloten dat geen indiening zal plaats vinden. Noch het een, noch het ander is gebeurd. Een vertragende factor was het arrest van de Grote Kamer van het EHRM in de zaak Sanoma tegen Nederland van 14 september 2010, dat tot een aanpassing van het wetsvoorstel noopte. In de vorige Persvrijheidsmonitor is daarover al het een en ander geschreven.⁷ Staatssecretaris Teeven heeft op 31 maart 2011 een wijziging van het concept wetsvoorstel voor advies voorgelegd aan de Raad voor de Rechtspraak, maar de complete

⁵ EHRM 7 februari 2012, Caroline von Hannover (no. 2) t. Duitsland, zal worden gepubliceerd in Mediaforum 2012-5.

⁶ Zie bijvoorbeeld Vزر. Rb. Amsterdam 28 augustus 2009, Willem-Alexander en Máxima t. Associated Press, LJN: BJ6330, waarop wij kritiek hadden in het Hoofdstuk 'Blikvangers van 2009' in de Persvrijheidsmonitor Nederland 2009, p. 91-94.

⁷ Persvrijheidsmonitor Nederland 2010, p. 20-21 en p. 128-130.

tekst is nog steeds niet openbaar. Het advies van de Raad voor de Rechtspraak van 29 april 2011 is wel te vinden op de website <www.rechtspraak.nl>.

Eigenlijk is niet goed te begrijpen waarom het zo lang duurt. In het arrest Sanoma had de Grote Kamer van het EHRM kritiek op het huidige artikel 96a van het Wetboek van Strafvordering. Dat artikel maakt het mogelijk dat een opsporingsambtenaar een bevel geeft tot uitlevering van een voorwerp dat kan dienen om de waarheid aan de dag te brengen. Zo'n bevel kan eventueel gericht worden tot een journalist en betrekking hebben op een document of USB-stick waaruit de identiteit van zijn bronnen blijkt. Het EHRM achtte het in strijd met de persvrijheid krachtens artikel 10 EVRM dat de Nederlandse wet geen rechterlijke toestemming vooraf voorschrijft. Gegarandeerd zou moeten zijn dat een onafhankelijke autoriteit het belang van opsporing en vervolging afweegt tegen het belang dat bronnen zich onbevreesd kunnen wenden tot de media. Wat de wetgever dus moet doen is een bepaling in de wet opnemen die regelt dat bij toepassing van artikel 96a van het Wetboek van Strafvordering op journalisten een voorafgaande rechterlijke controle verplicht wordt. Dezelfde garantie is nodig bij alle andere dwangmiddelen die het mogelijk maken de identiteit van een journalistieke bron te achterhalen, bijvoorbeeld via de AIVD.

In het kroniekgedeelte wordt hierna in paragraaf 3.3 melding gemaakt van schriftelijke Kamervragen d.d. 10 januari 2011 over het vorderen van gegevens op grond van de artikelen 126nc en 126nd van het Wetboek van Strafvordering. In zijn antwoord van 21 februari 2011 zei minister Opstelten niets over het komende wetsvoorstel bronbescherming in strafzaken. Wel kondigde hij aan dat het College van procureurs-generaal 'dit voorjaar' met een nieuwe beleidsregel zou komen: een aangepaste Aanwijzing toepassing dwangmiddelen tegen journalisten. Het heeft een jaar langer geduurd dan gepland, maar op 1 maart 2012 is de aangekondigde beleidsregel inderdaad in werking getreden. Ook deze wordt in paragraaf 3.3 besproken. Hoofregel is dat het toepassen van dwangmiddelen tegen journalisten om een bron te achterhalen ongeoorloofd is. Slechts in

zeer bijzondere gevallen kan daarvan worden afgeweken. Over de procedure bepaalt de beleidsregel:

1. Het is, gelet op de hiervoor genoemde jurisprudentie in de Sanoma-zaak, van belang dat een rechter zich vóóraf kan uitspreken over de rechtmatigheid van de inbeslagneming. Indien de officier van justitie het noodzakelijk acht om over het journalistieke materiaal te beschikken, dient de officier daarom, ex artikel 105 Sv, bij de R-C een vordering in te dienen voor een bevel (tot) uitlevering van het voor inbeslagneming vatbare materiaal van de journalist.
2. Als het materiaal ingevolge het bevel van de rechter-commissaris is uitgeleverd, dient er tevens voor te worden gezorgd dat het journalistiek materiaal op de voor de journalist minst belastende wijze wordt afgegeven. De journalist dient in de gelegenheid te worden gesteld om het materiaal te kopiëren. Het originele materiaal wordt zo spoedig mogelijk aan de journalist teruggegeven.

De beleidsregel is een verbetering ten opzichte van de oude situatie, maar kan een wettelijke regeling niet vervangen. In het Sanoma arrest overwoog de Grote Kamer dat het vragen van toestemming aan de rechter verplicht moet zijn en dat deze rechter een vetorecht moet hebben. Daarvoor is een wettelijke regeling nodig die de vrijheid van politie en justitie krachtens artikel 96a Wetboek van Strafvordering afschaft. Een beleidsregel afkomstig van het College van procureurs-generaal kan slechts bereiken dat een officier van justitie zich *in beginsel* moet wenden tot de rechter-commissaris. Wanneer het College van procureurs-generaal zou laten weten dat dit in een bepaald geval niet hoeft, vervalt de ambtelijke verplichting. Daarbij komt dat het College zelf onderdeel uitmaakt van het Openbaar Ministerie en geen onafhankelijke autoriteit is als bedoeld in het Sanoma-arrest.

De kern van het recht op bronbescherming is dat de belofte van geheimhouding die een journalist heeft gedaan aan zijn bron, wordt gerespecteerd. Dat is niet alleen in het belang van de individuele journalist of de individuele bron, maar voor het functioneren van de pers als geheel. Potentiële bronnen mogen niet worden afgeschrikt zich tot de media te wenden. Interessant is dat de betrouwbaarheid van journalisten ook op een andere manier in de schijnwerpers kwam te staan. Op 29 juni

2011 is tijdens een Algemeen Overleg van de vaste commissie van Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer met minister Donner van BZK gediscussieerd over de vraag of journalisten tevens informant mogen zijn van een geheime inlichtingendienst.⁸ De bezwaren die sommige Kamerleden daartegen hadden werden door de minister niet gedeeld. Hij wees erop dat een inzet als informant altijd geschiedt op basis van vrijwilligheid. Naar onze mening is een dergelijke dubbelfunctie ongewenst. Journalisten zouden in beginsel moeten weigeren, net zoals zij slechts bij hoge uitzondering de identiteit van hun bronnen onthullen. Om het vertrouwen in de pers geen schade te berokkenen, zou de overheid journalisten ook niet moeten uitlokken tot het vervullen van een nevenfunctie als informant. Uiteraard ontslaat dat journalisten niet van hun eigen verantwoordelijkheid.

2.3 Het recht op overheidsinformatie

Tijdens de Dag van de Persvrijheid op 3 mei 2011 hield minister Donner van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een prikkelende toespraak over persvrijheid en openbaarheid van bestuur.⁹ De minister zei onder meer: 'Ik betwijfel of openbaarheid van bestuur überhaupt bruikbaar is als maatstaf van persvrijheid. Openbaarheid van bestuur en persvrijheid hebben weinig met elkaar te maken. Natuurlijk, openbaarheid is makkelijk voor de pers. De WOB biedt een mooi instrument om snel aan informatie te komen voor artikelen of programma's, of om te vissen naar informatie die mogelijk op iets verkeers wijst, of zo kan worden uitgelegd. In die zin is openbaarheid van bestuur een vorm van staatsteun voor de pers.' Vanuit een cabaretesk oogpunt is de stelling grappig, maar zij miskent de internationale rechtsontwikkeling volledig. Het zal niet toevallig zijn dat

⁸ Zie hierna paragraaf 3.5.

⁹ De toespraak is gepubliceerd op <www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/toespraken/2011/05/03/toespraak-op-de-dag-van-de-persvrijheid.html>.

een brief aan de Tweede Kamer over het beleid inzake de Wob van 31 mei 2011 de plaagstoot niet herhaalde. De brief had vooral betrekking op de kosten die bestuursorganen moeten maken als gevolg van ‘oneigenlijke’ en ‘omvangrijke’ Wob-verzoeken. Aangekondigd werd een wetswijziging die het mogelijk moet maken verzoeken bij evident misbruik af te wijzen en omvangrijke verzoeken slechts beperkt te behandelen.¹⁰

Wat hebben openbaarheid van bestuur en persvrijheid met elkaar te maken? In de Blikvangers van 2009 gingen wij reeds in op twee arresten van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens over het recht op informatie.¹¹ Voor de eerste keer oordeelde het EHRM dat een Staat de persvrijheid krachtens artikel 10 EVRM had geschonden door te weigeren overheidsinformatie te verstrekken. Als een persorgaan een verzoek indient bij de overheid om inzage te krijgen in maatschappelijk belangrijke documenten waarop de overheid een monopolie bezit, mag dit verzoek slecht in bijzondere gevallen worden geweigerd. Volgens het EHRM is een afwijzing vergelijkbaar met een publicatieverbod, omdat een publiek debat wordt verhinderd. De weigering moet bij de wet zijn voorzien, gericht zijn op een geoorloofd doel en noodzakelijk zijn in een democratische samenleving, zo volgt uit artikel 10, tweede lid, EVRM. De lijn die werd ingezet in 2009 heeft inmiddels een vervolg gekregen. Op 19 januari 2011 toetste de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State de afwijzing van een Wob-aanvraag door het college van B&W van Leiden eveneens aan artikel 10, tweede lid. De Grote Kamer van het EHRM bevestigde in april 2012 dat artikel 10 EVRM een recht omvat ‘to receive information in the form of access to the public documents concerned’.¹²

¹⁰ Kamerstukken II, 2010/11, 32802 nr. 1.

¹¹ Persvrijheidsmonitor Nederland 2009, p. 99-100. EHRM 14 april 2009, Társaság a Szabadságjogokért t. Hongarije en EHRM 26 mei 2009, Kenedi t. Hongarije.

¹² EHRM (GC) 3 april 2012, Gillberg t. Zweden, r.o. 93.

Minstens zo belangrijk is dat artikel 19 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (vrijheid van meningsuiting) inmiddels op dezelfde manier wordt uitgelegd. Anders dan het EVRM heeft het IVBPR een mondiale gelding, maar vaak wordt aangenomen dat de bescherming op een lager niveau staat. Binnen Europa bestaat namelijk de ambitie een voorbeeldrol te vervullen voor de rest van de wereld. Wat betreft openbaarheid van bestuur blijkt het IVBPR echter helemaal niet op een afstand achter Europa aan te sloffen. Na enkele jaren van internationaal overleg stelde het International Human Rights Committee, dat toezicht houdt op de naleving van het IVBPR, in juli 2011 General Comment no. 34 vast. Het document bevat algemene aanwijzingen voor de uitleg van de vrijheid van meningsuiting in de zin van artikel 19 IVBPR. Over het recht op toegang tot overheidsinformatie bepaalt het General Comment no. 34 het volgende:

18. Article 19, paragraph 2 embraces a right of access to information held by public bodies. Such information includes records held by a public body, regardless of the form in which the information is stored, its source and the date of production.(..)

As has already been noted, taken together with article 25 of the Covenant, the right of access to information includes a right whereby the media has access to information on public affairs and the right of the general public to receive media output. (..)

19. To give effect to the right of access to information, States parties should proactively put in the public domain Government information of public interest. States parties should make every effort to ensure easy, prompt, effective and practical access to such information. States parties should also enact the necessary procedures, whereby one may gain access to information, such as by means of freedom of information legislation. The procedures should provide for the timely processing of requests for information according to clear rules that are compatible with the Covenant. Fees for requests for information should not be such as to constitute an unreasonable impediment to access to information. Authorities should provide reasons for any refusal to provide access to information. Arrangements should be put in place for appeals from refusals to provide access to information as well as in cases of failure to respond to requests.

Het EHRM zal in de toekomst willen voorkomen dat de bescherming krachtens artikel 10 EVRM achterblijft bij die van artikel 19 IVBPR. Als vast staat dat artikel 10 EVRM in beginsel een recht op toegang tot overheidsinformatie omvat, kan dit artikel – dat rechtstreeks werkt in de Nederlandse rechtsorde – een toegevoegde waarde krijgen naast de Nederlandse Wob. We noemen een paar voorbeelden:

Andere instanties dan bestuursorganen

De Wob heeft alleen betrekking op documenten die berusten bij bestuursorganen in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Diverse instellingen van de overheid vallen niet onder dat begrip, zoals rechtsprekende instanties, de Algemene Rekenkamer en de Raad van State. Artikel 10 EVRM kan echter worden ingeroepen tegen elk orgaan van de Staat. Het eerste arrest van het EHRM uit 2009, waarin een recht op overheidsinformatie werd gehonoreerd, had betrekking op documenten van een rechtsprekende instantie.

Absolute uitzonderingsgronden in de Wob

Artikel 10, eerste lid, van de Wob schrijft voor dat het verstrekken van informatie in sommige gevallen achterwege moet blijven. Dat is onder meer het geval wanneer bedrijfs- en fabricagegegevens vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld, tenzij het gaat om milieu-informatie. Anders dan bij de relatieve uitzonderingsgronden mag het bestuur niet afwegen of het belang van openbaarheid wellicht toch zwaarder weegt dan het belang dat wordt gediend met geheimhouding. Op grond van artikel 10 EVRM moet een dergelijke belangenafweging juist wel plaats vinden. Weliswaar mag de rechter in aanmerking nemen dat de Nederlandse wetgever in abstracto heeft gekozen voor geheimhouding, maar als een concrete weigering niet noodzakelijk in een democratische samenleving is, zal hij de absolute weigeringsgrond buiten toepassing moeten laten.

Bijzondere wetten die geheimhouding voorschrijven

Als een andere wet dan de Wob voorschrijft dat bepaalde informatie geheim moet blijven, heeft deze bijzondere wet voorrang op de Wob. Dat blijkt uit artikel 2, eerste van de Wob ('onverminderd het elders bij wet bepaalde'). Een bekend voorbeeld is artikel 26 van de Wet op de Raad van State. Dit artikel stelt, kort gezegd, dat het advies van de Raad van State over een wetsvoorstel van de regering geheim blijft zolang de regering nog niet over de indiening van het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer heeft besloten. Die periode kan lang duren, zoals de gang van zaken rond het hierboven genoemde wetsvoorstel bronbescherming in strafzaken aantoont. Hoewel het advies van de Raad van State al geruime tijd bij de minister van Veiligheid en Justitie berust, is een Wob-verzoek kansloos. Artikel 10 EVRM zou hier als breekijzer kunnen fungeren.

Onredelijke kosten

In 2011 wezen het Gerechtshof te Den Haag en het Gerechtshof te Den Bosch twee tegenstrijdige arresten over de vraag of een gemeentebestuur leges in rekening mag brengen voor de behandeling van een Wob-aanvraag.¹³ De legesheffing door lagere overheden is niet geregeld in de Wob, maar moet worden beoordeeld in het licht van de Gemeentewet. Naar onze mening heeft het Gerechtshof te Den Bosch terecht geoordeeld dat de Gemeentewet geen ruimte laat voor het doorberekenen van kosten voor het opzoeken en anonimiseren van stukken. Zolang de Hoge Raad niet heeft gesproken valt echter niet uit te sluiten dat gemeenten een eigen beleid mogen voeren op dit punt. Zou een lagere overheid de toegang tot overheidsinformatie frustreren door onredelijke kosten te berekenen, dan kan artikel 10 EVRM uitkomst bieden. Zeker wanneer men General Comment no 34 erbij betreft.

¹³ Gerechtshof Den Haag 6 juli 2011, LJN: BR0373 en Gerechtshof te Den Bosch 16 december 2011, LJN: BU8432. Zie hierna paragraaf 3.4.

2.4 Slotopmerking

Het is niet erg wetenschappelijk één schoolcijfer te geven voor de mate van persvrijheid in ons land. Laten we in plaats daarvan een paar indrukken geven die we na drie jaar ‘monitoren’ hebben opgedaan.

1. Vrijheidsstraffen wegens belediging of smaad worden aan journalisten in Nederland vrijwel niet opgelegd. Dat sluit aan bij Resolutie 1577 (2007) van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, die de lidstaten oproept in dit soort gevallen geen gevangenisstraf op te leggen.

2. Politieambtenaren zijn zich niet altijd bewust van het belang van een vrije nieuwsgaring door de pers. Journalisten worden soms nodeloos gehinderd bij hun werk. Het blijft echter bij incidenten, waarna de verantwoordelijke autoriteiten beterschap beloven.

3. Positief is dat de strafrechter bereid is de vrijheid van nieuwsgaring als strafuitsluitingsgrond te erkennen. Dat deed bijvoorbeeld het Gerechtshof te Amsterdam op 28 april 2011 in een strafzaak tegen een onderzoeksjournalist die een vals pasje had gebruikt om zich toegang te verschaffen tot een afgesloten gedeelte van Schiphol.

4. Bij de afweging van persvrijheid en privacy leek de weegschaal van de rechter enige tijd over te hellen naar de kant van de privacy. Het kort gedingvonnis van 28 augustus 2009 over de skifoto's van Willem-Alexander en Máxima illustreert dat. Twee arresten van de Grote Kamer van het EHRM van 7 februari 2012 benadrukken echter dat beide grondrechten een gelijke rang hebben.¹⁴ Voor de Nederlandse rechter is dat een vingerwijzing.

5. De voorbereiding van het wetsvoorstel bronbescherming in strafzaken neemt te veel tijd in beslag. Begin 2012 heeft het College van procureurs-generaal een herziene ‘Aanwijzing toe-

¹⁴ EHRM (GC) 7 februari 2012, Caroline von Hannover (no. 2) t. Duitsland en EHRM (GC) 7 februari 2012, Axel Springer AG t. Duitsland.

passing dwangmiddelen tegen journalisten' vastgesteld die enkele problemen oplost. Deze beleidsregel kan echter wetgeving niet vervangen.

6. De Wet openbaarheid van bestuur is aan herziening toe. Momenteel besteedt de regering vooral aandacht aan het terugdringen van oneigenlijke en omvangrijke verzoeken om informatie, een belang van de overheid. Aanpassing van de Wob aan internationale ontwikkelingen die de openbaarheid van overheidsdocumenten uitbreiden, zou meer prioriteit moeten krijgen. Dat is in het belang van elke burger, ook van journalisten.

KRONIEK

3 Vrijheid van nieuwsgaring

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de vrijheid van nieuwsgaring centraal. In dat kader komen vier thema's aan de orde: toegang tot nieuwsrelevante gebeurtenissen (3.2), bronbescherming (3.3), de zorgplicht voor de overheid, in het bijzonder ten aanzien van openbaarheid van bestuur (3.4) en overige ontwikkelingen inzake vrijheid van nieuwsgaring (3.5).

3.2 Toegang tot nieuwsrelevante gebeurtenissen

3.2.1 Toegang tot plaatsen

Fotograaf aangehouden na maken foto's bij Utrecht CS

Freelance fotograaf Emiel Elgersma is op 24 augustus 2011 twee uur vastgezet, omdat hij foto's maakte op het plein voor Utrecht CS van mensen die het station uit kwamen. De journalist weigerde in eerste instantie een identiteitsbewijs te tonen aan de spoorwegpolitie. Volgens de spoorwegpolitie is het niet toegestaan om daar te fotograferen en zorgde hij voor overlast. Elgersma zei echter dat hij zich op de openbare weg bevond.

In een persverklaring schreef het Korps Landelijke Politie Diensten dat een station een zogenoemd veiligheidsrisicogebied is. 'Als mensen foto's maken zonder daarvoor een verklaring te hebben en opvliegerig reageren is het vorderen van een identiteitsbewijs gerechtvaardigd,' aldus het persbericht.

Bron: Villamedia; RTV Utrecht 25 augustus 2011.

KLPD biedt fotograaf excuses aan

Het Korps landelijke politiediensten (KLPD) heeft excuses gemaakt aan de fotograaf die op 24 augustus 2011 onterecht is

aangehouden. Dit heeft de KLPD in een persbericht op 13 september 2011 bekendgemaakt.

De medewerkers van de spoorwegpolitie waren opgetreden tegen een man die foto's maakte van een muzikant en langslopende reizigers. Later bleek het te gaan om een freelance fotograaf die beroepsmatig aan het werk was.

In het persbericht geeft de KLPD aan dat de politiemensen waren opgetreden omdat zij meenden dat sprake was van hinder voor het langslopende reizigerspubliek. Uit een interne evaluatie achteraf is opgemaakt dat de gemaakte afwegingen rondom het optreden van de spoorwegpolitie onjuist waren. De mate van hinder of overlast ontstaan door het maken van de foto's is, zo valt achteraf slechts te constateren, niet vastgesteld.

Bron: persbericht KLPD 13 september 2011.

Kamervragen over aanhouding journalist op Utrecht CS

Het Kamerlid Dibi (GroenLinks) heeft schriftelijke vragen gesteld aan de minister van Veiligheid en Justitie over de aanhouding van een fotograaf op Utrecht CS. Ten eerste heeft het Kamerlid gevraagd of de minister de mening deelt dat aanhouding een ongewenst effect heeft op de uitoefening van de vrije nieuwsgaring door journalisten en fotografen. Ten tweede heeft hij gevraagd of de minister de mening deelt dat het maken van foto's in beginsel voor iedereen mogelijk moet zijn, ook al is het een veiligheidsrisicogebied. Ten derde heeft het Kamerlid gevraagd of er vergelijkbare gevallen zijn en zo ja, of de minister bereid is hier naar onderzoek te doen.

De minister heeft geantwoord dat het maken van foto's in de publieke ruimte, zoals in dit geval het Stationsplein te Utrecht, een ieder is toegestaan. Vrije nieuwsgaring ontslaat professionele fotografen of journalisten echter niet van de verplichting om zich te houden aan ter plaatse geldende wettelijke voorschriften. Daarnaast kunnen factoren als de wijze waarop en wanneer foto's worden gemaakt omstandigheden creëren op basis waarvan een opsporingsambtenaar een interventie kan plegen.

De minister heeft voorts aangegeven dat hem uit het verstrekte ambtsbericht is gebleken dat het fotograferen in de situatie waarop wordt gedoeld volgens de verbalisanten van het KLPD een overtreding opleverde van artikel 72 van de Wet personenvervoer 2000. De minister heeft aangegeven dat het incident door het KLPD is geëvalueerd. Daarbij is geconstateerd dat de mate van hinder of overlast niet of onvoldoende kon worden vastgesteld. Door de dienstleiding van de spoorwegpolitie zijn excuses gemaakt aan de betreffende fotograaf.

In antwoord op de derde vraag, ten slotte, heeft de minister geantwoord dat hem niet bekend is of er nog meer gevallen bestaan waarbij fotografen of journalisten bij hun vrije nieuwsgaring op enigerlei wijze de wet hebben overtreden en vervolgens zijn aangehouden. Het optreden van de spoorwegpolitie is in twee incidenten in het kader van respectievelijk een klachtenprocedure en een interne evaluatie opnieuw gewogen. Daaruit is lering getrokken die bij soortgelijke situaties zal worden meegenomen, aldus de minister. De minister ziet geen noodzaak om daarnaast nog een onderzoek in te stellen.

Vindplaats: Aangangsel Handelingen II 2011/12, nr. 346 (Kamervragen ingezonden op 30 augustus 2011), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Politie arresteert cameraman in Apeldoorn

In Apeldoorn heeft de politie freelance-journalist en cameraman Niels Damstra (o.a. NOS, RTL, SBS en Omroep Gelderland) korte tijd vastgezet nadat hij weigerde zichzelf te identificeren. Damstra arriveerde op 19 augustus 2011 om vier uur bij een aanrijding. Een verlaten auto lag op zijn kant. Toen de politie hem verbood te filmen, weigerde Damstra. Toen hem daarop werd gevraagd zich te identificeren, vond Damstra dat niet nodig omdat het hier openbare ruimte betrof. Hij werd gearresteerd en zijn camera werd in beslag genomen.

Omdat hij ook weigerde zijn perskaart te laten zien is hij aangehouden, aldus de politie, die de gang van zaken betreurt.

De politie heeft erkend dat de camera niet in beslag genomen had mogen worden. De camera is terug gegeven.

Bron: Villamedia; De Pers, 19 augustus 2011.

Politie houdt fotograaf aan in Hoogvliet

Freelance-fotograaf Sven van Beek is op 8 mei 2011 een paar uur vastgehouden toen hij foto's maakte van een brand in een natuurgebied in Hoogvliet. Volgens de politie moesten fotografen zonder perskaart een stapje terug doen. Dat zou Van Beek onredelijk hebben gevonden, waarna hij in discussie trad. Hierop is hij op de grond gegooid. Zijn camera en lens zijn daarbij gesneuveld.

Bron: Villamedia; AD, 10 mei 2011.

Rapport Rechtspraak in beeld: aanbeveling over toelaten camera's in rechtbank

Het bestuur van de Rechtbank Amsterdam heeft na de uitspraak in de zaak Wilders een commissie, onder leiding van mr. Y.C.M. Th. van Rooy, gevraagd te adviseren over het omgaan met camera's in de zittingzaal. De bevindingen van deze commissie zijn op 25 oktober 2011 gepresenteerd in het rapport 'Rechtspraak in beeld'.

De commissie Van Rooy acht het wenselijk dat de rechtspraak tegemoet komt aan de toegenomen maatschappelijke behoefte aan meer openbaarheid en toegankelijkheid van de rechtspraak. Dat geldt ook voor verzoeken voor live uitzendingen van processen.

De Commissie adviseert in haar rapport dat de gerechten bij het toelaten van camera's uitgaan van het beginsel 'ja, mits....' Per rechtszaak moet die vraag worden beantwoord. Die afweging dient op maat te worden gesneden. Het weren van camera's uit de rechtszaal blijft mogelijk indien niet-professionele procesdeelnemers (getuigen, verdachten, slachtoffers) hun toestemming onthouden of als afwegingen die te maken hebben met privacy, veiligheid en goede rechtspleging een rol spelen.

Voorts adviseert de commissie de Raad voor de Rechtspraak een coördinerende en faciliterende rol op zich te nemen bij de ontwikkeling van het beleid ten aanzien van de openbaarheid van de rechtspraak. In het kader van een 'education permanente' zal optreden voor camera's en omgaan met de media zijn inbedding moeten vinden. De commissie hoopt dat de aanbevelingen bijdragen aan een nieuwe balans tussen verdergaande vormen van openbaarheid van de rechtspraak en het goede verloop van de rechtspleging.

Vindplaats: Commissie Van Rooy, 'Rechtspraak in beeld. Evaluatie Wilders II en aanbevelingen voor de toekomst', oktober 2011, op <www.rechtspraak.nl>.

3.2.2 Geweld tegen journalisten

Kamervragen over de mishandeling van een Nederlandse journalist in Caïro

De Kamerleden Van Dam en Timmermans (beiden PvdA) hebben schriftelijke vragen gesteld aan de ministers van Buitenlandse Zaken en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de mishandeling van een correspondent van dagblad Trouw in Caïro door Egyptische politiefunctionarissen. Zij hebben gevraagd of de ministers bereid zijn de Egyptische ambassadeur te ontbieden en hem te laten weten dat Nederland woedend en ontzet is over het feit dat een Nederlandse journalist, die zich als zodanig bekend maakte, in elkaar is geslagen door tien politiefunctionarissen met knuppels. Ook hebben zij gevraagd of de minister bereid is bij de Egyptische ambassadeur aan te dringen op vervolging van de daders.

De ministers hebben geantwoord dat de Nederlandse ambassadeur in Egypte de journalist in kwestie direct na melding van het voorval heeft gesproken. Door de ambassadeur in Caïro is tegenover de Egyptische autoriteiten ergernis en zorg uitgesproken over de wijze waarop deze en andere journalisten zijn behandeld. Daarbij is aangedrongen op het respecteren en waarborgen van vrijheid van pers en nieuwsgaring. Deze bood-

schap is eveneens overgebracht aan de Egyptische ambassade in Den Haag.

Vindplaats: Aanhangsel Handelingen II 2010/11, nr. 1267 (Kamervragen ingezonden op 27 januari 2011), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Fotografen geslagen bij manifestatie

Meerdere fotografen zijn op 9 februari 2011 in aanraking gekomen met de beveiliging bij de manifestatie tegen de bezuinigingen in het passend onderwijs in Nieuwegein. Voorafgaand aan de manifestatie sloegen, duwden en trokken beveiligingsmedewerkers fotografen weg van en voor het podium. Het probleem ontstond volgens een van de fotografen vanwege de onduidelijkheid over een persbadge. De beveiliging dacht dat een badge nodig was om vanaf het podium te kunnen fotograferen en filmen.

Bron: Villamedia, 10 februari 2011.

Cameraploeg Pownews aangevallen in Utrechtse wijk Kanaleneiland

Een groep jongeren heeft op 26 augustus 2011 een cameraploeg van het tv-programma *Pownews* in de Utrechtse wijk Kanaleneiland belaagd. Daarbij sneuvelde onder meer een camera en werd een auto vernield. De ploeg van Powned was de wijk ingegaan om een reportage te maken over de stichting 'Jongeren in Actie.' Terwijl de cameraploeg op het politiebureau aangifte deed, werd hun auto buiten vernield.

Bron: Villamedia; AD, 26 augustus 2011.

Journalist en cameravrouw MTNL getrapt en bespuugd in Utrecht

Een journalist en een cameravrouw van *Multiculturele Televisie Nederland (MTNL)* zijn op 4 april 2011 belaagd door bezoekers van de Omar Al Farouk moskee in Utrecht. De twee wilden een item maken naar aanleiding van een bericht in *De Volkskrant*. Die stelde dat de moskee in de wijk Overvecht geld ontvangt van

het Libische regime. Minstens vijftien bezoekers zouden de verslaggever hebben getrapt. Beide medewerkers zijn bespuugd. De coördinator van *MTNL* meldde dat ook een microfoon en een kabel zijn vernield.

Bron: Villamedia; De Pers, 4 april 2011.

3.2.3 Dreigen met geweld tegen journalisten

Journalist en blogger die Telegraaf-verslaggever bedreigde veroordeeld tot dienstverlening

Een journalist en blogger is door een politierechter veroordeeld tot 120 uur dienstverlening, waarvan 60 uur voorwaardelijk, wegens doodsb bedreiging van Telegraaf-verslaggever Bart Mos. De politierechter oordeelde dat sprake was van een concrete, gerichte vorm van bedreiging. De straf is zwaarder dan gewoonlijk omdat het slachtoffer journalist is. Als de journalist en blogger de taakstraf niet voldoet, moet hij dertig dagen in de cel zitten.

Bron: Villamedia; NRC Handelsblad, 20 oktober 2011.

Cameraploeg AT5 bedreigd tijdens Koninginnedag

Op 30 april 2011 is een cameraploeg van AT5 bedreigd toen ze opnames wilde maken van een aanhouding in Amsterdam. De politie had rond het middaguur op het Stationsplein een man aangehouden die een mes had getrokken bij een vechtpartij. Vrienden van de man wilden niet dat er beelden werden gemaakt. De jongens duwden de camera naar beneden en begonnen te schelden en te dreigen.

Bron: Villamedia, 2 mei 2011.

3.2.4 Onrechtmatige nieuwsgaring

Ontslag van rechtsvervolging Undercover-journalist in hoger beroep wegens inbraak op Schipholterrein; boete voor bezit nagmaakte toegangspas

Het Gerechtshof Amsterdam heeft op 28 april 2011 beslist dat de journalist Alberto Stegeman en zijn collega worden ontslagen

van rechtsvervolging voor de door hen gepleegde strafbare feiten bij het maken van de uitzendingen van *Undercover* in Nederland van 28 december 2008 en 4 januari 2009 over de beveiliging op Schiphol-Oost. Zij waren voor de reportage op verboden terrein geweest en hadden een KLM-toegangspas nagemaakt om daarmee door de toegangscontrole te komen.

Artikel 10 van het Europees Verdrag voor de bescherming van de Rechten van de Mens beschermt de vrije meningsuiting en de vrije nieuwsgaring. Daar zijn wel beperkingen op mogelijk die in beginsel ook voor journalisten gelden. Er mogen geen strafbare feiten worden gepleegd en rechten van anderen moeten worden beschermd. Als een journalist een strafbaar feit begeeft in het kader van zijn beroepsuitoefening moet het maatschappelijk belang van de verkregen informatie worden afgewogen tegen de ernst van het strafbare feit. Het maatschappelijk belang van de informatie kan zo relevant zijn dat de strafbaarheid moet wijken. Dan wordt de journalist ontslagen van rechtsvervolging. Daarbij is wel van belang dat de informatie van de journalist juist is en de feiten zorgvuldig zijn gepresenteerd. Ook moet er geen andere mogelijkheid zijn geweest om die informatie te verkrijgen.

In de uitzending van *Undercover* in Nederland werd getoond dat de toegangscontrole gebrekkig was. Men keek alleen naar de foto van een pasje. Zo kon de reporter met een nagemaakte pas het terrein opkomen. Daar staan vliegtuigen in onderhoud en reparatie die vandaar vanaf Schiphol vertrekken. Het opvallendste nieuws was dat daar ook het regeringsvliegtuig staat waar ook de Koningin en leden van het Koninklijk Huis mee reizen. Het bleek mogelijk die hangar in te gaan en tot bij het vliegtuig te komen.

Het Gerechtshof oordeelde dat het aantonen van het veiligheidsrisico een maatschappelijk belang was dat opwoog tegen de valsheid in geschrift en het zich op verboden terrein bevinden. Het neppasje was nagemaakt van het KLM-pasje van een KLM-medewerker. Het hof is van oordeel dat Alberto Stegeman bij het gebruik maken van de medewerking van de KLM-medewerker niet onzorgvuldig heeft gehandeld. Wel valt de journalist

te verwijten, en is hij in zoverre niet zorgvuldig geweest, dat de valse pas doordat niet alle gegevens waren gewijzigd naar de KLM-medewerker was te herleiden. Het hof meent dat dit een verwijt is in de relatie tussen de verdachte en de KLM-medewerker en buiten de vraag naar de zorgvuldigheid van het onderzoek en de uitzending staat.

De journalist Alberto Stegeman wordt wel veroordeeld tot een boete van € 500,00 voor het na de uitzending nog steeds in zijn bezit hebben van de nagemaakte toegangspas. Dan geldt de extra bescherming voor journalisten niet meer.

Vindplaats: Persbericht Rechtspraak 28 april 2011, LJN BQ2981 en BQ2983.

Veroordeling BNN wegens heimelijk af luisteren televisiepresentator Albert Verlinde

De Rechtbank 's-Hertogenbosch heeft op 20 september 2011 omroepvereniging BNN veroordeeld tot een geldboete van € 2.500 wegens onder meer het af luisteren van televisiepresentator Albert Verlinde. Een BNN-medewerker reikte de presentator in 2009 het Gouden Oor 2009 uit. Dat bleek een verzonden prijs waarin opnameapparatuur was verborgen. Volgens BNN was het nooit de bedoeling de opnamen uit te zenden, maar wilde BNN de televisiepresentator 'een koekje van eigen deeg' geven en de discussie aangaan hoever de roddeljournalistiek kan gaan.

De rechtbank oordeelt dat het recht op privacy van de televisiepresentator in dit geval zwaarder weegt dan het recht op de vrijheid van meningsuiting van BNN. De rechtbank stelt vast dat de programmamakers van BNN met het opnemen en af luisteren van gesprekken een journalistiek doel voor ogen stond, namelijk het verzamelen van informatie voor een televisieprogramma waarin privacyschending in de roddeljournalistiek kritisch zou worden belicht. In beginsel biedt artikel 10, eerste lid, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) programmamakers de journalistieke vrijheid om deze informatie te verzamelen. Maar die vrijheid van meningsuiting mag

worden beperkt, onder meer ter bescherming van de rechten van anderen. De vraag is dan welk recht zwaarder weegt: het recht op vrije nieuws- en informatiegaring van BNN of het recht op eerbiediging van het privéleven van de televisiepresentator.

De rechtbank betreft bij die afweging onder meer het maatschappelijk belang van de misstand die BNN aan de kaak wilde stellen. Gelet op de verklaringen van BNN-medewerkers was het maatschappelijk belang van de actie van BNN beperkt, aldus de rechtbank. De heimelijke opnames waren niet bedoeld om een ernstige maatschappelijke misstand aan het licht te brengen. Het ging BNN immers niet om de inhoud van de opnames, maar het ging erom hoe de televisiepresentator zou reageren op het schenden van zijn privacy. Bovendien had BNN het doel ook op een andere, minder verstreckende wijze kunnen bereiken, bijvoorbeeld door de televisiepresentator het idee van deze actie voor te leggen en hem om commentaar te vragen. De rechtbank oordeelt dat een geldboete van € 2.500 aangewezen is, nu BNN met het heimelijk plaatsen van opnameapparatuur en het af-luisteren ernstig inbreuk heeft gemaakt op de privacy van de televisiepresentator. Uit niets blijkt dat BNN rekening heeft gehouden met de mogelijkheid dat strikt persoonlijke gesprekken of gesprekken van delicate zakelijke aard zouden worden opgenomen. Ter zitting heeft BNN bovendien aangegeven nog steeds volledig achter de strafbare gedragingen te staan. Dat rekent de rechtbank BNN aan. Daaraan doet niet af dat de opgenomen gesprekken zonder toestemming van de televisiepresentator niet zouden worden uitgezonden. Waar het om gaat is, dat iemand erop moet kunnen vertrouwen dat hij vrijelijk kan zeggen wat hij wil in de beslotenheid van de persoonlijke levenssfeer. Dat vertrouwen heeft BNN geschaad. De rechtbank wijst eveneens een vordering van € 750 toe die de televisiepresentator indiende wegens immateriële schade.

Vindplaats: Persbericht Rechtspraak 20 september 2011, LJN BT1882.

Geen vervolging van journalist in zaak kraak OV-chipkaart

Het Openbaar Ministerie Utrecht heeft op 8 september 2011 besloten de onderzoeksjournalist Brenno de Winter niet te vervolgen voor fraude, gepleegd met de OV-chipkaart in januari 2011. Naar het oordeel van de officier van justitie heeft de journalist zorgvuldig gehandeld en de grenzen van het toelaatbare niet overschreden.

Op 21 januari 2011 deed Trans Link Systems (TLS), het bedrijf dat verantwoordelijk is voor het Nederlandse OV-chipsysteem, aangifte van fraude met een aantal anonieme OV-chipkaarten in de periode vanaf 11 januari van dat jaar. Op 25 januari 2011 hebben diverse media aandacht besteed aan de mogelijkheid om te frauderen met de kaart. In deze uitzendingen werd in de praktijk aangetoond hoe de kaart frauduleus opgewaardeerd kan worden; ook werd met de vervalste kaarten daadwerkelijk gereisd. Deze uit-

Brenno de Winter op het station
(Foto: Truus van Gog)

zendingen leidden o.a. tot een spoeddebat in de Tweede Kamer.

Op 21 januari 2011 deed Trans Link Systems (TLS), het bedrijf dat verantwoordelijk is voor het Nederlandse OV-chipsysteem, aangifte van fraude met een aantal anonieme OV-chipkaarten in de periode vanaf 11 januari van dat jaar. Op 25 januari 2011 hebben diverse media aandacht besteed aan de mogelijkheid om te frauderen met de kaart. In deze uitzendingen werd in de praktijk aangetoond hoe de kaart frauduleus opgewaardeerd kan worden; ook werd met de vervalste kaarten daadwerkelijk gereisd. Deze uitzendingen leidden o.a. tot een spoeddebat in de Tweede Kamer.

In het strafrechtelijk onderzoek dat volgde op de aangifte werd de journalist als verdachte aangemerkt. Hij heeft bij de politie verklaard dat hij al langere tijd de gebrekkige beveiliging van de kaart aan de kaak wilde stellen, en dat hij tot deze actie was overgegaan omdat hij met eerdere berichten zijn journalistieke doel niet bereikte.

Bij de beslissing om al dan niet tot vervolging over te gaan heeft de officier van justitie een afweging gemaakt tussen enerzijds het belang van vrije nieuwsgaring en anderzijds het belang van de opsporing en vervolging van strafbare feiten.

Bij de beslissing om in deze zaak niet tot vervolging over te gaan is meegewogen dat het onderwerp, het gemak waarmee de OV-chipkaart gehackt en opgewaardeerd kan worden, van algemeen belang is. Ten tweede is meegewogen dat de omvang van de strafbare handelingen beperkt is gebleven en er nauwelijks sprake is geweest van directe vermogensschade. Ten derde is meegewogen dat de journalist in de publicatie fraude niet heeft aangemoedigd. Ten slotte is ook meegewogen dat de berichtgeving betrouwbaar en accuraat was.

Vindplaats: persbericht Openbaar Ministerie, Arrondissementsparket Utrecht, 8 september 2011, op <www.om.nl>.

Vrijspraak journalisten Eenvandaag in Duitsland

Journalisten Jan Ponsen en Jelle Visser van *Eenvandaag* zijn op 8 februari 2012 door het Ambtsgericht van Eschweiler, nabij Aken, vrijgesproken van 'huisvredebreuk' en 'schenden van de vertrouwelijkheid van het woord'. Ponsen en Visser moesten zich voor deze rechtbank verantwoorden omdat zij in 2009 voor *Eenvandaag* de veroordeelde Nederlandse oorlogsmisdadiger Heinrich Boere interviewden met een verborgen camera.

Bron: Villamedia 9 februari 2012; Aachener Zeitung 17 februari 2012.

Jelle Visser in de rechtbank in het Duitse Eschweiler
(Foto: Thomas Bruning)

200 uur taakstraf voor fotograaf wegens uitlokken van brandstichting

Een 33-jarige fotojournalist is op 22 november 2011 door de Rechtbank 's-Hertogenbosch veroordeeld tot 200 uur werkstraf. Er werd ook een gevangenisstraf van twee maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar opgelegd. De fotograaf zette in 2010 twee tieners aan om brand te stichten in het Brabantse Vorstenbosch en Veghel. Hij gaf hen benzine en kranten om de brand mee te stichten. De fotograaf maakte vervolgens foto's van de brand voor zijn website en andere media.

Blijkens het vonnis acht de rechtbank het 'kwelijk dat verdachte door zijn gedragingen een groot gevaar voor goederen, in het bijzonder de paarden die normaal gesproken in de schuur stonden, in het leven heeft geroepen en zich om het lot van de paarden kennelijk volstrekt niet heeft bekommerd.' De rechtbank heeft ook rekening gehouden met de overlast en materiële schade die als gevolg van het strafbare gedrag van verdachte is

ontstaan, alsmede met de onrust en angst die bij het slachtoffer is veroorzaakt.

Vindplaats: LJN BU5134.

Beroep in cassatie tegen veroordeling wegens computer-vredebreuk verworpen. Geen maatregelen genomen om te voorkomen dat zou worden ingelogd op ANP nieuwsserver

Ten laste van de verdachte in deze zaak – de hoofdredacteur van een persbureau – is bewezen verklaard dat

‘de Besloten Vennootschap (BV) [medeverdachte] op tijdstippen in of omstreeks de periode van 1 april 2004 tot en met 13 oktober 2004 in Nederland meermalen opzettelijk wederrechtelijk in een geautomatiseerd werk voor de opslag of verwerking van gegevens, te weten één database van het Algemeen Nederlands Persbureau (het ANP), de ARTOS-server van het ANP is binnen gedrongen, waarbij zij (telkens) de toegang heeft verworven met behulp van een valse sleutel, immers door (telkens) onbevoegd gebruik te maken van één of meer inlogcode(s) die waren uitgegeven aan RTV Utrecht en/of Sky Radio, aan welke verboden gedragingen hij, verdachte telkens feitelijk leiding heeft gegeven.’

Het Gerechtshof ‘s-Gravenhage heeft in zijn arrest van 16 december 2009 het volgende vastgesteld:

- i. de BV [medeverdachte] heeft gedurende de in de bewezenverklaring vermelde periode gebruik gemaakt van de nieuwsserver van het ANP zonder dat het ANP de daarvoor benodigde inlogcode had verstrekt aan medeverdachte;
- ii. een van de medewerkers van de BV heeft de inlogcodes die door het ANP aan zijn voormalige werkgevers waren verstrekt, aan andere redacteurs van medeverdachte gegeven;
- iii. deze inlogcodes waren ook vermeld op een papiertje dat op het beeldscherm in het kantoor van medeverdachte was geplakt;
- iv. deze inlogcodes waren voor alle redacteurs van de BV zichtbaar en zij werden gedurende geruime tijd veelvuldig en ‘vanzelfsprekend’ gebruikt door diverse medewerkers van de redactie om toegang te verkrijgen tot de nieuwsserver van het ANP;
- v. de verdachte gaf als hoofdredacteur leiding aan de redactie van de BV.

Het Gerechtshof 's-Gravenhage heeft voorts vastgesteld dat de verdachte – hoewel daartoe bevoegd en redelijkerwijs gehouden – geen maatregelen heeft genomen om te voorkomen dat met de inlogcodes zou worden ingelogd op de nieuwsserver van het ANP. Naar het oordeel van het Gerechtshof heeft de verdachte aldus de aanmerkelijke kans heeft aanvaard dat van die inlogcodes gebruik zou worden gemaakt om onbevoegd toegang te verkrijgen tot de server van het ANP.

De Hoge Raad overweegt in zijn arrest van 15 november 2011 dat het oordeel van het Gerechtshof niet onbegrijpelijk is. De Hoge Raad concludeert dat de middelen niet tot cassatie kunnen leiden en verwerpt het beroep.

Vindplaats: LJN BR5551; bron van deze samenvatting van het arrest: <<http://internetrechtspraak.wikispaces.com/LJN+BR5551>>.

3.3 Bronbescherming

Rapport Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa over de bescherming van bronnen van journalisten

Door de Zweedse rapporteur van het Committee on Culture, Science and Education, van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, Morgan Johansson, is in december 2010 een rapport, *The protection of journalists' sources*, uitgebracht, waarin de bronbescherming van journalisten een basisvoorwaarde wordt genoemd voor zowel de volledige uitoefening van het journalistieke werk als voor het recht van het publiek om te worden geïnformeerd over zaken van publiek belang. In veel zaken hebben overheidsinstanties journalisten gedwongen of proberen te dwingen hun bronnen bekend te maken ondanks de duidelijke regels van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en van het Comité van Ministers van de Raad van Europa. Het openbaar maken van informatie die de bron prijsgeeft moet daarom worden beperkt tot bijzondere omstandigheden waarin publieke of individuele belangen in het geding zijn en op overtuigende wijze naar voren worden gebracht. De ver-

trouwelijkheid van de bronnen van journalisten mag niet in de verdrukking komen door de toegenomen technische mogelijkheden van overheidsorganen om het gebruik van mobiele communicatiemiddelen en internet door journalisten te controleren. Lidstaten die geen wetgeving hebben waarin het recht van journalisten om hun informatiebronnen niet prijs te geven is neergelegd dienen zulke wetgeving tot stand te brengen in overeenstemming met de uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en de aanbevelingen van het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

Van Nederlandse zijde werd aan het debat over dit rapport in de Parlementaire Assemblée op 24 tot 28 januari 2011 deelgenomen door de heer Franken. Deze merkte op dat een voor de democratie noodzakelijke voorwaarde een systeem van ‘checks and balances’ is. Dat betekent niet alleen de aanwezigheid van drie machten in de staat – wetgeving, rechtspraak en uitvoering – maar ook de noodzaak van een extra ‘systeemmacht’: de stem van het publiek zelf, de vox populi. De vox populi kan alleen functioneren als de mensen goed geïnformeerd zijn. Wij weten dat een basiswaarde – een basisrecht – in een democratie de vrijheid van meningsuiting en informatie is: de uitingsvrijheid en de vrijheid om enerzijds informatie te verspreiden en anderzijds om informatie te verzamelen. Journalisten vormen een beroepsgroep die publieke informatie of informatie met een publiek belang verzamelt en doorgeeft en verspreidt. Hun werk is daarom essentieel voor het overeind houden van een samenleving met een democratisch karakter. Het onderwerp van het rapport raakt dus aan het hart van de democratie. Vanuit dit besef valt het moeilijk zich te realiseren dat er in de lidstaten van de Raad van Europa nog veel – te veel – mis is als het gaat om de bescherming van de bronnen van journalisten, aldus Franken.

Bron: Report ‘The protection of journalists’ sources’, doc. No. 12443, Council of Europe 1 December 2010; Verslag van het debat in de Parlementaire Assemblée 24-28 januari, Staten-Generaal, vergaderjaar 2010/11, 20 043, nr. 84, p. 5-6, op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Kamervragen over het opvragen van door nieuws- en krantenwebsites vastgelegde IP-adressen door politie en justitie

De Kamerleden Hennis-Plasschaert en Van der Steur (beiden VVD) hebben schriftelijke vragen gesteld aan de minister van Veiligheid en Justitie over het opvragen van door nieuws- en krantenwebsites vastgelegde IP-adressen door politie en justitie. Zij hebben gevraagd of de minister precies kan aangeven welke procedure(s) gevolgd moet(en) worden als het gaat om het opvragen van IP-adressen door politie en justitie. Ook hebben zij gevraagd of de minister de mening deelt dat redacties niet op oneigenlijke wijze onder druk moeten worden gezet.

De minister heeft geantwoord dat de bevoegdheden voor het opvragen door politie en justitie van door nieuws- en krantenwebsites vastgelegde IP-adressen zijn te vinden in de regeling van de artikelen 126nc en 126nd Wetboek van Strafvordering (het vorderen van gegevens). Deze regeling voorziet in nauwkeurig omschreven bevoegdheden voor het vorderen van gegevens uit gegevensbestanden. De verschillende bepalingen binnen de regeling zijn zo opgebouwd dat bij de bevoegdheidstoekenning altijd rekening wordt gehouden met een drietal belangen: het belang van de opsporing, het belang van de derde bij wie de gegevens gevorderd worden en het belang van degene op wie de gegevens betrekking hebben. Hoe zwaarder de belangen zijn van bijvoorbeeld een derde onder wie de gegevens worden gevorderd, hoe meer waarborgen zijn ingebouwd in de regeling.

De minister heeft voorts aangegeven dat de verantwoordelijkheid voor het maken van een juiste belangenafweging bij de vorderende instantie ligt en niet bij de derde. Dit houdt tevens in dat het personen of instanties, met uitzondering van verschoningsgerechtigden, niet vrij staat een eigen afweging te maken en te beslissen om de gevorderde gegevens te weigeren aan politie en justitie. Aan journalisten is op grond van de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en de Hoge Raad een bijzondere vorm van verschoningsrecht toegekend, namelijk het recht op bronbescherming in het kader van

vrije nieuwsgaring en een open publiek debat. De zware toetsen en belangenafwegingen die in deze jurisprudentie geformuleerd zijn, moeten door politie en justitie worden meegenomen alvorens zij besluiten gebruik te maken van de hun toegekende vorderingsbevoegdheden uit de bovengenoemde regeling. De toets of de opsporingsambtenaren op juiste gronden gebruik hebben gemaakt van de hen toegekende bevoegdheden kan altijd worden voorgelegd aan de rechter via de speciale beklagprocedure van art. 552a van het Wetboek van Strafvordering.

Ten slotte heeft de minister aangegeven dat hij de bijzondere rol van journalisten erkent bij het vergaren en verspreiden van informatie en bij het aanjagen van het publieke debat. De Minister heeft voorts aangekondigd dat het College van procureurs-generaal, om meer duidelijkheid te creëren over onder meer de vraag wanneer het inzetten van een dwangmiddel de vrije nieuwsgaring belemmert, in het voorjaar van 2011 met een aangepaste Aanwijzing toepassing dwangmiddelen tegen journalisten zal komen.

Bron: Aanhangsel Handelingen II 2010/11, nr. 1500 (Kamervragen ingezonden op 10 januari 2011), op <<https://zoek.officiële bekendmakingen.nl/>>.

Aanwijzing toepassing dwangmiddelen tegen journalisten: inwerkingtreding op 1 maart 2012

Op 1 maart 2012 is de nieuwe *Aanwijzing toepassing dwangmiddelen tegen journalisten* in werking getreden. De achtergrond van deze Aanwijzing, opgesteld door het College van procureurs-generaal, is als volgt. Een journalist heeft op grond van artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden het recht om zijn bronnen te beschermen en het is overheden in beginsel niet toegestaan daarop een inbreuk te maken. Omdat het recht op bronbescherming niet absoluut is, kan sprake zijn van het toepassen van strafvorderlijke dwangmiddelen tegen een journalist onder bijzondere omstandigheden: als dit het enige denkbare effectieve middel is om een zeer ernstig delict op te sporen

en te voorkomen. Het moet gaan om misdrijven waarbij het leven, veiligheid of de gezondheid van mensen ernstig kunnen worden geschaad of in gevaar kunnen worden gebracht. De *Aanwijzing toepassing dwangmiddelen tegen journalisten* is er op gericht te bevorderen dat het OM bij de toepassing van opsporingsbevoegdheden jegens journalisten steeds een zorgvuldige afweging maakt en erop toeziet dat het op basis van jurisprudentie vastgestelde juridische kader ten aanzien van journalisten in acht wordt genomen.

Vindplaats: Staatscourant 27 februari 2012, nr. 3656 <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2012-3656.html>>.

Hoger beroep in AIVD-zaak schenden of doorgeven van staatsgeheimen

Er komt een hoger beroep in de zogeheten AIVD-zaak, waarbij twee oud-AIVD-medewerkers werden verdacht van het lekken van staatsgeheime documenten aan dagblad *De Telegraaf*. Dat bevestigt strafpleiter Inez Weski in dagblad *De Pers*.

In *De Telegraaf* verschenen in maart 2009 enkele artikelen over de inlichtingendienst AIVD. Naar aanleiding van die publicaties deed de Rijksrecherche huiszoeking in de woning van De Telegraaf-journaliste Jolande van der Graaf. Een rechtszaak tegen de twee oud-AIVD-medewerkers eindigde op 14 juli 2010 in vrijspraak, omdat sprake was van onrechtmatig verkregen bewijs: naar het oordeel van de Rechtbank was het afluisteren van de telefoon van de Telegraaf-journaliste onrechtmatig geweest. Nu volgt er een hoger beroep; de eerste zitting staat gepland in april 2012.

Bron: Villamedia; De Pers, 15 februari 2012.

Nationale ombudsman 29 maart 2012 – oordeel over het laten voortbestaan van aantekening ‘onrechtmatig verkregen bewijs’ bij Telegraaf-journalist

De Nationale ombudsman, Alex Brenninkmeijer, is van oordeel dat het Openbaar Ministerie Telegraaf-journalist Jolande van de Graaf onterecht als verdachte heeft aangemerkt. Het Openbaar

Ministerie had de vervolging van de journaliste beëindigd met sepotcode 07 (onrechtmatig verkregen bewijs). Deze code betekent dat de verdenking tegen de journaliste is blijven bestaan en leidt dan ook tot een aantekening op haar strafblad. In een op 29 maart 2012 verschenen rapport over deze zaak doet de Nationale ombudsman de minister van Veiligheid en Justitie de aanbeveling sepotcode 07 te wijzigen in code 01 (onterecht als verdachte aangemerkt).

De ombudsman stelt in zijn rapport voorop dat onbelemmerde journalistieke nieuwsgaring met bronbescherming een belangrijke voorwaarde is voor het verwezenlijken van de vrijheid van meningsuiting. De ombudsman stelt vast dat de officier van justitie de verdenking alleen heeft gebaseerd op onrechtmatig onderzoek van de AIVD en geen eigen afweging heeft gemaakt. Daarbij heeft hij onvoldoende stil gestaan bij de bijzondere positie die een journalist in het kader van het recht van vrije nieuwsgaring heeft. Brenninkmeijer: 'Het Openbaar Ministerie moet dus zeer terughoudend zijn om journalisten die misschien wel staatsgeheime informatie publiceren, als verdachte aan te merken.' Die terughoudendheid is hier niet betracht, aldus de ombudsman. Dit klemmt temeer nu achteraf is gebleken dat de aanvankelijke verdenking alleen is gebaseerd op bewijsmateriaal dat door de AIVD is verkregen door buitenproportionele (en dus onrechtmatige) inzet van bijzondere middelen (zoals telefoontaps).

Vindplaats: Nationale ombudsman, rapport 2012/048, 29 maart 2012.

Vzr. Rb. 's-Gravenhage 25 februari 2011 (TROS t. Pretium Telecom) – kennelijk juridische misslag in vonnis van Rb. 's-Gravenhage 2 februari 2011 inzake bevel tot afgifte van ruw beeld- en geluidsmateriaal

In een TV-uitzending van 29 september 2008 van Tros Radar is uitvoerig aandacht besteed aan klachten van consumenten over de telefonische verkoop door Pretium. In deze uitzending zijn beelden vertoond die met een verborgen camera zijn opgenomen

van een cursus bij een (destijds) voor Pretium wervend callcenter.

Partijen hebben sinds 2008 diverse juridische procedures gevoerd over de vraag of de betreffende uitzending van Tros Radar, en de daarin geuite beschuldigingen aan het adres van Pretium, onrechtmatig zijn. Beide partijen zijn in hoger beroep gekomen van een vonnis in kort geding van deze rechtbank van 13 februari 2009. Bij arrest van 21 juli 2009 heeft het Gerechtshof 's-Gravenhage dit vonnis vernietigd en de vorderingen van Pretium integraal afgewezen. Pretium heeft hierop beroep in cassatie ingesteld, dat thans nog aanhangig is.

Daarnaast heeft Pretium een bodemprocedure bij deze rechtbank aanhangig gemaakt. In het kader van deze bodemprocedure heeft Pretium op 21 juli 2010 (onder meer) een incidenteel verzoek ex artikel 843a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) gedaan tot afgifte van het ruwe beeld- en geluidmateriaal.

Bij uitvoerbaar bij voorraad verklaard incidenteel vonnis van 2 februari 2011 (LJN BP4605) heeft deze rechtbank Tros op straffe van een dwangsom geboden binnen 24 uur na de betekening van dat vonnis een afschrift van het ruwe beeld- en geluidmateriaal dat zij tijdens de infiltratie van het callcenter in kwestie heeft verkregen af te geven aan Pretium. In dit vonnis heeft deze rechtbank overwogen:

Tros heeft onder meer aangevoerd dat de afgifte van journalistiek bronnenmateriaal een uiterst vergaande beperking vormt op de in artikel 10 EVRM neergelegde uitingsvrijheid en de daaruit voortvloeiende vrijheid van nieuwsgaring. Toewijzing van de incidentele vordering zou een onwenselijk precedent scheppen met een “chilling effect” op de vrijheid van nieuwsgaring. Er is volgens Tros een wetsvoorstel in voorbereiding waarin het recht op bronbescherming bij vrije nieuwsgaring versterkt zal worden. Een en ander brengt mee dat gewichtige redenen zich verzetten tegen toewijzing van de incidentele vordering, aldus nog steeds Tros.

De rechtbank stelt voorop dat, gelijk Pretium heeft betoogd, in dit geval bescherming van een journalistieke bron als bedoeld in h0065t Goodwin-arrest (EHRM 27 maart 1996, NJ 1996, 577) niet in het geding is. In dit geval heeft Tros haar opname(n) in het callcenter ten behoeve van de televisie-uitzending van 29 september 2008 gemaakt met een

verborgen camera, waarbij dan ook uitsluitend de betreffende infiltrant/reporter op de hoogte was van het feit dat een opname werd gemaakt. In dat geval levert naar het oordeel van de rechtbank verstrekking van een afschrift van die volledige opname(n) aan Pretium geen inbreuk op van het in artikel 10 EVRM beschermde recht van vrije nieuwsgaring. Tros wordt hierdoor immers op geen enkele wijze (in de toekomst) beperkt in het maken van opnamen met een verborgen camera. Anders gezegd: de publieke functie van de journalistiek komt niet in het gedrang. Dit brengt mee dat het beroep van Tros op gewichtige redenen als bedoeld in lid 4 van artikel 843a Rv moet worden verworpen.'

Pretium heeft het vonnis op 3 februari 2011 om 12.20 uur aan Tros doen betekenen. Partijen hebben afgesproken dat Pretium de verdere executie van het vonnis van 2 februari 2011 zal opschorten totdat in onderhavig geschil zal zijn beslist, onder de voorwaarde dat Tros het beeld- en geluidmateriaal zal afgeven aan een notaris. Op 4 februari 2011 heeft Tros dit materiaal bij de notaris gedeponneerd.

Tros vordert Pretium op straffe van een dwangsom te bevelen de executie van het incidenteel vonnis van 2 februari 2011 per direct te staken en gestaakt te houden totdat op het hoger beroep tegen voornoemd vonnis onherroepelijk zal zijn beslist.

De voorzieningenrechter overweegt als volgt: Uitgangspunt is de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van de partij, aan wie een vordering bij uitvoerbaar bij voorraad verklaard vonnis is toegevoegd. Slechts indien Pretium geen in redelijkheid te respecteren belang bij executie heeft, kan tenuitvoerlegging van het vonnis verboden worden. Hiervan kan sprake zijn indien het te executeren vonnis op een juridische of feitelijke misslag berust of indien na het vonnis voorgevallen of aan het licht gekomen feiten een noodtoestand doen ontstaan voor Tros, waardoor een onverwijld tenuitvoerlegging niet aanvaardbaar is.

Het recht op journalistieke bronbescherming valt onder de bescherming van artikel 10 EVRM en biedt tevens voor de vrijheid van meningsuiting in een democratische samenleving een belangrijke waarborg. Op het onderhavige bevel tot afgifte van ruw beeld- en geluidmateriaal is artikel 10 EVRM van toepassing. Dit volgt onder meer uit het Sanoma-arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) (arrest van

31 maart 2009). Het betreft immers journalistiek bronmateriaal dat de reporter van Tros heeft vergaard en dat nog niet aan Pretium bekend is. Als Tros zelf niet meer kan bepalen of, hoe en wanneer zij de betrokken informatie naar buiten brengt, kan dit een 'chilling effect' hebben op de uitoefening van de journalistieke uitingsvrijheid. Het bevel tot afgifte betekent dan ook onmiskenbaar een inmenging in de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting, als bedoeld in het eerste lid van artikel 10 EVRM. Of deze beperking geoorloofd is, moet worden bezien aan de hand van de criteria van het tweede lid van artikel 10 EVRM, zoals uitgelegd door het EHRM.

De rechtbank heeft in het vonnis van 2 februari 2011 geoordeeld dat de verstrekking van een afschrift van de volledige opnamen geen schending inhoudt van artikel 10 EVRM, op grond van de overweging dat de publieke functie van de journalistiek niet in het gedrang komt wanneer de reporter zich niet kan beroepen op het belang van bescherming van een bron als bedoeld in het Goodwin-arrest (dat wil zeggen: een bron die bij het verschaffen van informatie aan de journalist vertrouwelijkheid heeft bedongen). Daarmee heeft de rechtbank kennelijk willen zeggen dat het gevraagde rechterlijke bevel tot afgifte geen inmenging vormt in de uitoefening van de journalistieke uitingsvrijheid, zodat artikel 10 EVRM niet kan zijn geschonden. De rechtbank heeft aldus niet zichtbaar getoetst aan de criteria van het tweede lid van dit verdragsartikel. Het moet er daarom voor worden gehouden dat deze toetsing achterwege is gebleven. Gelet op hetgeen is overwogen, ziet de voorzieningenrechter deze omissie als een kennelijke juridische misslag. Dit brengt mee dat de vordering om de tenuitvoerlegging van het incidenteel vonnis te schorsen, kan worden toegewezen.

Ondertussen is het bepaald niet zeker dat de vereiste toetsing zou hebben geleid tot de door Tros gewenste uitkomst. De mate van bescherming die artikel 10 EVRM biedt in situaties waarin (slechts) eigen onderzoeksmateriaal moet worden afgestaan, bereikt immers niet hetzelfde niveau als in situaties waarin wordt bevolen om een journalistieke bron te onthullen (zie de Nordisk-beslissing van het EHRM van 8 december 2005).

Bovendien zou de volledige toewijzing van het door Tros gevorderde meebrengen dat de zin definitief wordt ontnomen aan de overwegingen die in het incidenteel vonnis van 2 februari 2011 zijn gewijd aan de uitvoerbaarheid bij voorraad van die uitspraak. Terecht is daarin gewezen op het belang van Pretium om zo snel mogelijk over het materiaal te kunnen beschikken, ten behoeve van de voortgang van de hoofdzaak. Een en ander brengt de voorzieningenrechter tot de slotsom dat Tros zo snel mogelijk het oordeel in hoger beroep over de uitvoerbaarverklaring bij voorraad van het incidenteel vonnis zal moeten vragen, op de wijze zoals hierna in het dictum is vermeld. Niet in geschil is dat tegen dat vonnis thans hoger beroep openstaat.

Er bestaat geen grond voor oplegging van een dwangsom, aangezien het beeld- en geluidmateriaal al onder de notaris berust.

Gelet op het vorenstaande beveelt de voorzieningenrechter Pretium de executie van het vonnis van 2 februari 2011 per direct te staken en gestaakt te houden totdat op een incidentele vordering als bedoeld in artikel 351 Rv is beslist.

Vindplaats: LJN BP5790, Mediaforum 2011-5, nr. 14 m. nt. S.M. Kingma.

3.4 Zorgplicht overheid en openbaarheid van bestuur

Gerecht EU 23 november 2011 (Gert-Jan Dennekamp, journalist t. Europees Parlement) – vordering tot inzage in een lijst van de deelnemers aan Vrijwillig Pensioenfonds

Bij uitspraak van 23 november 2011 heeft het Gerecht van de Europese Unie het beroep van journalist Gert-Jan Dennekamp in een geschil met het Europees Parlement verworpen. Bij beschikking van 17 december 2008 had het Europees Parlement aan Dennekamp de toegang geweigerd tot bepaalde documenten betreffende de aansluiting van bepaalde leden van het Europees Parlement bij de aanvullende pensioenregeling (het Vrijwillig Pensioenfonds). Dennekamp had betoogd dat toegang tot deze gegevens nodig was voor een publiek belang, namelijk het be-

lang om te weten wie deelneemt aan het pensioenfonds van een publieke organisatie, uit oogpunt van transparantie en accountability.

Het Gerecht van de Europese Unie oordeelde dat Dennekamp onvoldoende had onderbouwd op welke wijze het verwerken van de persoonsgegevens van de Europarlementariërs, of in andere woorden, het verlenen van toegang tot die gegevens door het Parlement, noodzakelijk was om het door hem ingeroepen publieke belang te bereiken.

Vindplaats: <<http://curia.europa.eu/>>, case T 82/09. (FOTO 4)

Europees Parlement (© European Union 2012 EP)

ABRvS 12 oktober 2011 (RTL t. minister van Algemene Zaken) – Wob-verzoek inzake de uitgaven van de Dienst Koninklijk Huis

RTL heeft de minister van Algemene Zaken (verder: de minister) verzocht om een kopie van alle documenten die betrekking hebben op het opnemen op de Rijksbegroting 2010 van de onder de post 'Materieel Dienst van het Koninklijk Huis' vallende onderdelen 'Instandhouding rijtuigenpark (auto's, paarden en rijtuigen)' en 'Overige facilitaire zaken', zoals die onderdelen onder meer worden genoemd in een verslag houdende een lijst van

vragen en antwoorden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 5 oktober 2009 (Kamerstukken II, 2009/10, 32 123 I, nr. 4). Daarbij heeft RTL te kennen gegeven met het verzoek duidelijkheid te willen krijgen in de exacte opbouw van beide onderdelen tot op het bij de minister bekende aggregatieniveau.

De minister heeft bij besluit van 2 december 2009 enkele documenten openbaar gemaakt. Daarbij zijn diverse gegevens onleesbaar gemaakt met het oog op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Verder heeft de minister een toelichting gegeven op de samenstelling van de in het verzoek van RTL genoemde onderdelen.

In het besluit op bezwaar van 8 februari 2010 heeft de minister zich op het standpunt gesteld dat alle relevante documenten bij de besluitvorming zijn betrokken en dat de Wob niet verplicht om informatie te vergaren dan wel documenten op te stellen om de verzochte informatie te kunnen verstrekken. Voorts heeft de minister zich op het standpunt gesteld dat het verzoek van RTL terecht niet is doorgezonden, nu geen voor haar verzoek relevante gegevens zijn vervat in documenten die bij een ander bestuursorgaan berusten.

Bij uitspraak van 7 december 2010 heeft de Rechtbank Amsterdam het door RTL tegen het besluit van 8 februari 2010 ingestelde beroep ongegrond verklaard.

Tegen deze uitspraak heeft RTL op 18 januari 2011 hoger beroep ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. RTL heeft daarbij betoogd dat de rechtbank heeft miskend dat de Dienst Koninklijk Huis moet worden aangemerkt als een onder verantwoordelijkheid van de minister werkzame dienst in de zin van artikel 3, eerste lid, van de Wob, zodat de minister de bij die Dienst aanwezige en op haar verzoek betrekking hebbende stukken had moeten verstrekken. Tussen partijen is niet in geschil dat aannemelijk is dat bij de Dienst Koninklijk Huis documenten berusten die verband houden met het verzoek van RTL.

De Afdeling bestuursrecht van de Raad van State (verder: de Afdeling) overweegt als volgt. De Dienst Koninklijk Huis valt on-

der het bereik van artikel 41 van de Grondwet. Ingevolge die bepaling richt de Koningin, met inachtneming van het openbaar belang, haar Huis in. Dat ministeriële verantwoordelijkheid bestaat voor uitgaven van de Dienst Koninklijk Huis, laat onverlet dat het ingevolge voormelde bepaling aan de Koningin is te bepalen op welke wijze die Dienst wordt ingericht en op welke wijze die Dienst functioneert. De Dienst Koninklijk Huis behoeft zich niet te richten naar opdrachten of aanwijzingen van de minister en is derhalve niet aan hem ondergeschikt. Dat bij wet wordt bepaald welke uitkeringen ten laste van het Rijk aan de Koningin en andere leden van het Koninklijk Huis worden verstrekt, uit welke uitkeringen ook uitgaven van de Dienst Koninklijk Huis worden bekostigd, maakt niet dat de minister overwegende invloed heeft op de Dienst Koninklijk Huis. De rechtbank heeft dan ook terecht overwogen dat de Dienst Koninklijk Huis ressorteert onder de Koningin en geen onder verantwoordelijkheid van de minister werkzame dienst is in de zin van artikel 3, eerste lid, van de Wob. De Afdeling concludeert dat dit betoog van RTL faalt.

Voorts betoogt RTL dat de rechtbank heeft miskend dat de Dienst Koninklijk Huis een bestuursorgaan is in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), zodat de minister ingevolge artikel 4 van de Wob het verzoek aan de Dienst Koninklijk Huis had moeten doorzenden. De Dienst Koninklijk Huis heeft een zelfstandige taak en een eigen verantwoordelijkheid en is daarom een orgaan van de Staat, aldus RTL.

De Afdeling stelt voorop dat het begrip bestuursorgaan in de Wob wordt gebruikt ter afbakening van de kring van instellingen waarop die wet van toepassing is en het de uitdrukkelijke bedoeling van de wetgever is geweest dat dit begrip dezelfde inhoud zou hebben als in de Awb (Kamerstukken II 1990/91, 22 061, nr. 3, blz. 41 en 51). Anders dan RTL betoogt is er dan ook geen grond voor het oordeel dat aan het begrip bestuursorgaan in de werkingssfeer van de Wob een ruimere betekenis zou moeten worden toegekend dan in de Awb.

Zoals hiervoor is aangegeven valt de Dienst Koninklijk Huis onder het bereik van artikel 41 van de Grondwet, ingevolge

welke bepaling de Koningin, met inachtneming van het openbaar belang, haar Huis inricht. Nu de Dienst onder de Koningin ressorteert en taken verricht ter ondersteuning van de Koningin en andere leden van het Koninklijk Huis, is de Dienst naar het oordeel van de Afdeling geen afgescheiden onderdeel binnen de rechtspersoon Staat der Nederlanden met een eigen taak binnen die rechtspersoon. Derhalve is de Dienst Koninklijk Huis geen orgaan als bedoeld in artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Awb. De taken die de Dienst Koninklijk Huis ten behoeve van de Koningin en andere leden van het Koninklijk Huis verricht, waaronder het declareren van kosten, maken voorts niet dat de Dienst met openbaar gezag is bekleed in de zin van artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Awb. Naar de rechtbank terecht heeft overwogen is de Dienst Koninklijk Huis dan ook geen bestuursorgaan in de zin van de Awb. Dat op diverse wijzen informatie openbaar wordt gemaakt over de bekostiging van de Dienst Koninklijk Huis, maakt dit niet anders. De Afdeling concludeert dat dit betoog van RTL faalt.

RTL heeft verder betoogd dat de rechtbank ten onrechte aannemelijk heeft geacht dat zich onder de minister of onder andere ministers geen andere op het verzoek betrekking hebbende documenten bevinden.

Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (uitspraak van 26 april 2006 in zaak nr. 200509349/1; <www.raadvanstate.nl>) is het, wanneer een bestuursorgaan stelt dat na onderzoek is gebleken dat documenten niet of niet meer onder hem berusten en een dergelijke mededeling niet ongeloofwaardig voorkomt, in beginsel aan degene die om informatie verzoekt om aannemelijk te maken dat, in tegenstelling tot de uitkomsten van het onderzoek door het bestuursorgaan, documenten toch onder het bestuursorgaan berusten.

De minister heeft uiteengezet dat verantwoording van de uitgaven van de Dienst Koninklijk Huis plaatsvindt door middel van een accountantsverklaring voorziene declaratie. Verder heeft de minister uiteengezet dat, gelet op deze wijze van afrekening, geen stukken zoals de door RTL genoemde facturen,

contracten en rekeningen onder hem berusten. Deze mededeling komt de Afdeling niet ongeloofwaardig voor.

RTL heeft gewezen op diverse documenten waarin het gaat over uitgaven ten behoeve van het Koninklijk Huis en daarbij opgemerkt dat ongeloofwaardig is dat geen nadere stukken aan deze documenten ten grondslag liggen. Met de rechtbank is de Afdeling van oordeel dat RTL hiermee niet aannemelijk heeft gemaakt dat onder de minister of onder andere ministers documenten berusten die betrekking hebben op haar verzoek, te weten op het opnemen op de begroting 2010 van de onder de post 'Materieel Dienst van het Koninklijk Huis' vallende onderdelen 'Instandhouding rijtuigenpark (auto's, paarden en rijtuigen)' en 'Overige facilitaire zaken', en die niet reeds zijn verstrekt bij de brieven van 2 december 2009 en 15 april 2010. De Afdeling concludeert dat ook dit betoog van RTL faalt.

RTL heeft voorts betoogd dat de weigering van de minister om meer documenten te verstrekken in strijd is met artikel 10 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, nu niet is aangetoond dat die weigering noodzakelijk is in de zin van die bepaling. Voorts wordt door die weigering censuur toegepast, aangezien de Staat monopoliehouder is van de verzochte informatie, aldus RTL. Verder betoogt RTL dat door de weigering de persvrijheid in het geding is.

RTL heeft deze gronden pas in hoger beroep aangevoerd. Aangezien het hoger beroep is gericht tegen de uitspraak van de rechtbank, er geen reden is waarom deze gronden niet reeds bij de rechtbank konden worden aangevoerd en RTL dit uit een oogpunt van een zorgvuldig en doelmatig gebruik van rechtsmiddelen had behoren te doen, dienen deze gronden naar het oordeel van de Afdeling buiten beschouwing te blijven.

Gelet op het vorenstaande oordeelt de Afdeling dat het hoger beroep van RTL ongegrond is en dat de aangevallen uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 7 december 2010 dient te worden bevestigd.

Vindplaats: LJN BT7337, GST 2012, 24 m. nt. L.J.M. Timmermans, JB 2011, 270 m. nt. J.J.J. Sillen, Mediaforum 2012-2, nr. 4, m. nt. A.W. Hins.

**ABRvS 7 september 2011 (journalisten werkzaam voor
Haarlems dagblad t. college v. B & W gemeente
Haarlemmermeer) – Wob-verzoek, gemeentelijk meldpunt
integriteit**

Bij brief van 21 januari 2010 heeft een journalist werkzaam voor het Haarlems Dagblad (verder: appellant) het college van B&W van de gemeente Haarlemmermeer verzocht om inzage in alle bij het college berustende stukken die betrekking hebben op alle onderzochte meldingen bij het Meldpunt Integriteit van de gemeente Haarlemmermeer (hierna: het meldpunt).

Naar aanleiding van dit verzoek heeft het college een overzicht opgesteld van de meldingen gedaan bij het meldpunt in de periode van 2006 tot de eerste helft van 2009 en daarbij de aard van de melding en de wijze van afdoening vermeld. Bij besluit van 22 februari 2010 heeft het college dit overzicht aan appellant verstrekt en inzage in de onderliggende documenten van de meldingen met een beroep op de artikelen 10, eerste lid, aanhef en onder d, en tweede lid, aanhef en onder e en g, van de Wob geweigerd.

De rechtbank Haarlem heeft in haar uitspraak van 7 februari 2011 overwogen dat het college het besluit van 22 juni 2010 ondeugdelijk heeft gemotiveerd, omdat het heeft nagelaten per document dan wel per categorie documenten te motiveren waarom het document dan wel de categorie documenten niet openbaar kan worden gemaakt.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (verder: de Afdeling) stelt in de uitspraak in hoger beroep van 7 september 2011 voorop dat artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob geen grond biedt voor een principiële weigering van de documenten waarvan openbaarmaking is gevraagd om de enkele reden dat de documenten betrekking hebben op meldingen die gedaan zijn bij het meldpunt. Indien het college documenten met een beroep op dit artikel wil weigeren, dient het te motiveren waarom volgens hem deze weigeringsgrond zich voordoet en het belang daarvan dient te prevaleren boven het publieke belang van openbaarmaking.

De Afdeling is van oordeel dat, mede gelet op de aard en de inhoud van de documenten, niet valt in te zien dat het college niet per melding kan motiveren op welke grond openbaarmaking van de melding en tot die melding behorende documenten, geheel dan wel gedeeltelijk achterwege dient te worden gelaten. De ongemotiveerde stelling van het college dat dit leidt tot de mogelijkheid om de identiteit van de melder te achterhalen, leidt niet tot een ander oordeel. De Afdeling wijst hierbij op de mogelijkheid voor het college de meldingen met de daarbij behorende documenten samen te voegen, die meldingen te nummeren, per genummerde melding de weigeringsgrond of -gronden te vermelden en te motiveren waarom volgens hem deze weigeringsgronden zich voordoen en het belang daarvan dient te prevaleren boven het publieke belang van openbaarmaking.
Vindplaats: LJN BR6884; Villamedia 7 september 2011.

Vzr. Rb. Haarlem 1 december 2011 (journalisten werkzaam voor Haarlems dagblad t. college v. gemeente Haarlemmermeer) – Ambtenaren Meldpunt Integriteit geen belanghebbenden bij Wob-besluit

Bij uitspraak van 1 december 2011 heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank Haarlem het beroep van leden van het Meldpunt Integriteit van de gemeente Haarlemmermeer tegen het (geanonimiseerd) openbaar maken van meldingen die zijn gedaan bij het Meldpunt Integriteit, niet-ontvankelijk verklaard. Het verzoek om voorlopige voorziening dat zij ook hadden ingediend is afgewezen.

Het Haarlems Dagblad heeft het college van burgemeester en wethouders van Haarlemmermeer verzocht om deze stukken. Het college heeft – na uitspraak van de Afdeling bestuursrechtsspraak van de Raad van State hierover dd. 7 september 2011 – besloten tot een geanonimiseerde openbaarmaking van de meldingen van het Meldpunt Integriteit. De leden van het Meldpunt Integriteit konden zich hierin niet vinden. Zij stelden dat het met openbaarmaking van de integriteitstukken onmogelijk wordt voor het Meldpunt om haar taak naar behoren uit te voeren.

Naar het oordeel van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Haarlem worden eiseressen door het (geanonimiseerd) openbaar maken van een aantal stukken die betrekking hebben op alle onderzochte meldingen bij het Meldpunt Integriteit van de gemeente Haarlemmermeer uit de periode 2006 tot en met de eerste helft van 2009 niet rechtstreeks in hun belang getroffen. Eiseressen hebben slechts een afgeleid belang. Van een afgeleid belang is sprake indien een mogelijke belanghebbende indirect – vanwege een aantasting van belangen of de rechtspositie van een ander – in zijn belangen wordt geraakt. Het besluit, waarbij verweerder alsnog tot (geanonimiseerde) openbaarmaking van een aantal stukken aan derde partij heeft besloten, heeft voor eiseressen mogelijk slechts tot gevolg dat het aantal integriteitsmeldingen kan teruglopen, zodat hun belangen daarbij niet rechtstreeks worden getroffen.

Gelet op het vorenstaande kunnen eiseressen niet als belanghebbende, als bedoeld in artikel 1:2, eerste lid, van de Awb, worden aangemerkt. Derhalve verklaart de voorzieningenrechter eiseressen niet ontvankelijk in hun beroep.

Vindplaats: LJN BU6495.

ABRvS 25 mei 2011 (Brenno de Winter t. Vereniging Nederlandse Gemeenten) – Wob-verzoek aan VNG – VNG is geen bestuursorgaan

Bij brief van 14 april 2009 heeft de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), in antwoord op een door journalist Brenno de Winter met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) gedaan verzoek om verstrekking van documenten, hem medegedeeld dat documenten over het desbetreffende onderwerp op haar website zijn gepubliceerd en dat zij niet over andere documenten over dat onderwerp beschikt. De VNG heeft hem daarbij tevens medegedeeld dat zij niet onder de werking van de Wob valt. Bij brief van 29 mei 2009 heeft de VNG De Winter medegedeeld dat zij het door hem tegen de brief van 14 april 2009 gemaakte bezwaar niet in behandeling zal nemen.

Bij uitspraak van 26 augustus 2010 heeft de rechtbank zich onbevoegd verklaard van het door De Winter tegen de brief van 29 mei 2009 ingestelde beroep kennis te nemen. Tegen deze uitspraak heeft De Winter op 5 oktober 2010 hoger beroep ingesteld.

De Afdeling overweegt als volgt. Vaststaat dat de VNG als vereniging een privaatrechtelijke rechtspersoon is en derhalve geen bestuursorgaan in de zin van artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Awb is. Gelet hierop, staat ter beoordeling of de VNG een bestuursorgaan in de zin van artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Awb is. Voor het antwoord op de vraag of de VNG met enig openbaar gezag is bekleed, als bedoeld in die bepaling, is bepalend of aan haar een publiekrechtelijke bevoegdheid tot het bepalen van de rechtspositie van andere rechtssubjecten is toegekend. In dat verband overweegt de Afdeling allereerst dat de VNG aan geen wettelijk voorschrift een dergelijke bevoegdheid ontleent. Zoals volgt uit de uitspraak van de Afdeling van 15 juli 2009 (LJN BJ2607) betekent dit dat ervan moet worden uitgegaan dat de VNG niet met enig openbaar gezag is bekleed, tenzij bijzondere omstandigheden nopen tot een ander oordeel.

Dat de VNG, naar De Winter stelt, beschikt over documenten omtrent een bestuurlijke aangelegenheid in de zin van artikel 1, aanhef en onder b, van de Wob, is geen omstandigheid die met zich brengt dat de VNG met enig openbaar gezag is bekleed. Zoals volgt uit de uitspraak van de Afdeling van 3 oktober 1996 in zaak nr. H01.95.0454 (AB 1996, 474), kan het bekleed zijn met enig openbaar gezag – als criterium voor de hoedanigheid van bestuursorgaan in de zin van de Awb – niet uit de Wob voortvloeien, doch dient dit te worden betrokken op het functioneren van de desbetreffende instelling buiten het kader van die wet. In de Wob wordt het begrip bestuursorgaan immers slechts gebruikt ter afbakening van de kring van instellingen waarop die wet van toepassing is, terwijl het de uitdrukkelijke bedoeling van de wetgever is geweest dat het begrip bestuursorgaan in de Wob dezelfde inhoud zou hebben als in de Awb (Kamerstukken II 1990/91, 22 061, blz. 41 en 51).

Aangezien het op de Wob gebaseerde verzoek van De Winter betrekking heeft op de uitvoering van het actieplan Nederland Open in Verbinding (NOiV) door gemeenten, moet worden beoordeeld of de VNG ter zake van die uitvoering openbaar gezag uitoefent. In dat licht vormt de door De Winter aangevoerde relatie tussen enerzijds de VNG en anderzijds gemeenten en de minister evenmin een omstandigheid die met zich brengt dat de VNG met enig openbaar gezag is bekleed. Die relatie laat namelijk onverlet dat de VNG niet op grond van haar statuten de bij haar aangesloten gemeenten juridisch kan binden aan de afspraken die zij als belangenbehartiger van gemeenten met de rijksoverheid maakt, zoals het Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-Overheid (NUP). Het NUP heeft het karakter van een politiek akkoord, waarbij de VNG heeft toegezegd zich ervoor te zullen inspannen dat gemeenten de daarin neergelegde doelen, waaronder uitvoering van het actieplan NOiV, zullen realiseren. Het maken en uitvoeren van afspraken als het NUP houdt geen uitoefening van openbaar gezag in, aangezien het niet het bepalen van de rechtspositie van andere rechtssubjecten betreft.

Wat artikel 21, tweede lid, van de statuten van de VNG betreft, wordt overwogen dat ingevolge die bepaling de leden van de VNG verplicht zijn tot naleving en uitvoering van de door het bestuur goedgekeurde collectieve arbeidsvoorwaardenregelingen. Het op de Wob gebaseerde verzoek van De Winter heeft geen betrekking op de goedkeuring van dergelijke regelingen. Reeds daarom is deze statutaire bepaling niet van belang.

Gezien het voorgaande, is de Afdeling met de rechtbank van oordeel dat de VNG geen bestuursorgaan in de zin van artikel 1:1, eerste lid, van de Awb is.

Wat betreft de door De Winter geuite vrees dat de werking van de Wob kan worden gefrustreerd indien de VNG niet als bestuursorgaan of als onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling wordt aangemerkt, wordt overwogen dat op grond van de Wob een bestuursorgaan kan worden verzocht om verstrekking van documenten omtrent een bestuurlijke aangelegenheid die bij dat bestuursorgaan behoren

te berusten. Indien De Winter inzage wil hebben in bij de VNG aanwezige documenten omtrent een bestuurlijke aangelegenheid, kan hij derhalve op grond van de Wob een verzoek om verstrekking van die documenten richten tot het bestuursorgaan waarbij die documenten behoren te berusten. Ingeval het aangezochte bestuursorgaan bij zijn besluit op het verzoek weigert de gevraagde documenten te verstrekken op de grond dat het daarover niet beschikt, kan in een bestuursrechtelijke procedure tegen dat besluit worden beoordeeld of de weigering op die grond terecht is. Hetgeen De Winter in dit verband heeft aangevoerd, geeft in dat licht geen reden om de VNG zelf als bestuursorgaan of als onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling aan te merken.

De Afdeling concludeert dat het hoger beroep van De Winter ongegrond is.

Vindplaats: LJN BQ5933, AB 2011, 233 m. nt. Hans Peters GST 2011, 121 m. nt. N. Jak.

ABRvS 19 januari 2011 (De Linkse Kerk t. het college van B&W van Leiden) – art. 10 EVRM van toepassing op de afwijzing op een verzoek om informatie

Bij besluiten van 14 november 2008 en 28 november 2008 heeft het college van burgemeester en wethouders (B&W) van Leiden een verzoek van De Linkse Kerk om openbaarmaking van informatie inzake de voorgenomen overdracht van de panden Hooglandse Kerkgracht 4 en Koppenhinksteeg 2-8 te Leiden (hierna: de panden) aan Woningstichting Ons Doel, deels afgewezen. Bij brief van 24 december 2008 heeft het college alsnog een deel van de verzochte informatie openbaar gemaakt. Bij besluit van 17 juni 2009 heeft het college het door De Linkse Kerk daartegen gemaakte bezwaar ongegrond verklaard.

Bij uitspraak van 14 april 2010 heeft de rechtbank 's-Gravenhage het door De Linkse Kerk daartegen ingestelde beroep ongegrond verklaard. Tegen deze uitspraak heeft De Linkse Kerk op 21 mei 2010 hoger beroep ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (verder: de Afdeling).

De interessantste overweging in de uitspraak van de Afdeling is de tweede volzin van de volgende rechtsoverweging:

‘2.3.2. Voorts faalt het door De Linkse Kerk betoogde, dat zij op grond van artikel 10 van het EVRM recht heeft op verstrekking dan wel openbaarmaking van de e-mailberichten. Met de bepalingen in de Wob is inmenging in het in artikel 10, eerste lid, van het EVRM gewaarborgde recht om inlichtingen te ontvangen in dit geval bij wet voorzien. Voorts is voldaan aan het vereiste dat de inbreuk op dat recht noodzakelijk is in het belang van het beschermen van de rechten van anderen. De e-mailberichten zijn naar hun aard bestemd voor intern verkeer. Nu artikel 10 van het EVRM niet vereist dat alle informatie verstrekt wordt of openbaar wordt gemaakt en dat artikel staten die partij zijn bij het verdrag de mogelijkheid biedt bij wet beperkingen te verbinden aan het verstrekken dan wel openbaar maken van gegevens en documenten – bijvoorbeeld ter bescherming van het belang om in vertrouwelijke sfeer te kunnen “brainstormen” zonder vrees voor gezichtsverlies en het kunnen waarborgen dat bij de vormgeving van het beleid de betrokkenen in alle vrijheid hun gedachten en opvattingen kunnen uiten – en de Wob in artikel 11 voorziet in een dergelijke beperking, bestaat geen grond voor het oordeel dat het college in strijd met die bepaling niet de door De Linkse Kerk gevraagde e-mailberichten volledig heeft verstrekt dan wel openbaar heeft gemaakt.’

Met de bovenstaande rechtsoverweging heeft de Afdeling voor de eerste maal artikel 10 EVRM van toepassing geacht op een verzoek om informatie.

Vervolgens overweegt de Afdeling, in rechtsoverweging 2.3.3 en verder als volgt. Volgens het college zou openbaarmaking van deze gegevens Ons Doel onevenredig benadelen, dan wel concurrenten, leveranciers of afnemers onevenredig kunnen bevoordelen. Hierbij heeft het college in aanmerking genomen dat Ons Doel deze gegevens vertrouwelijk ter beschikking heeft gesteld en zij heeft gesteld dat die stukken waaruit de markt kan herleiden hoe de calculaties van Ons Doel zijn opgebouwd niet openbaar mogen worden gemaakt. Het college heeft zich terecht op het standpunt gesteld dat de exploitatieberekeningen concurrentiegevoelige bedrijfsinformatie bevatten en dat bekendwording daarvan tot onevenredige benadeling van Ons Doel kan leiden. Uit de stukken kan namelijk worden afgeleid hoe de prijsstelling van Ons Doel is opgebouwd. Ter zitting heeft het

college nader gemotiveerd dat het al de betrokken belangen tegen elkaar heeft afgewogen. Bij deze belangenafweging heeft het college naar het oordeel van de Afdeling in aanmerking mogen nemen dat de eindbedragen wel openbaar zijn. Met de rechtbank is de Afdeling van oordeel dat het college zich bij afweging van de betrokken belangen in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen de belangen waarop het zich heeft beroepen. Het college heeft met een beroep op artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob openbaarmaking van de exploitatieberekeningen mogen weigeren. Het betoog faalt in zoverre evenzeer.

Verder betoogt De Linkse Kerk dat zowel in de bezwaar- als in de beroepsfase nog nieuwe stukken openbaar zijn gemaakt, zodat het bezwaar en beroep gegrond hadden moeten worden verklaard en proceskosten hadden moeten worden vergoed. Voorts heeft de rechtbank volgens De Linkse Kerk ten onrechte een door het college aan de rechtbank overgelegd stuk niet bij het beroep betrokken.

Niet in geschil is dat het college hangende de bezwaarprocedure bij brief van 24 december 2008 aan De Linkse Kerk alsnog een stuk heeft verstrekt dat valt onder de reikwijdte van haar informatieverzoek.

Nu de besluiten van 14 november 2008 en 28 november 2008 niet strekken tot openbaarmaking van dit document, dienen deze besluiten te worden aangemerkt als een weigering tot openbaarmaking daarvan. Het in bezwaar alsnog verstrekken van genoemd document, kan derhalve niet anders worden aangemerkt dan als een openbaarmaking in de zin van de Wob. Het college had daarom bij het besluit op bezwaar van 17 juni 2009 de besluiten van 14 november 2008 en 28 november 2008 moeten herroepen, in zoverre die niet strekten tot openbaarmaking van dat document en in dat kader een proceskostenvergoeding moeten toekennen. De rechtbank heeft dit ten onrechte niet onderkend. Het betoog slaagt in zoverre.

Anders dan De Linkse Kerk stelt, is de Afdeling niet gebleken van overige stukken die hangende de bezwaar- of beroepsprocedure alsnog zouden zijn verstrekt.

Voorts acht de Afdeling geen grond aanwezig voor het oordeel dat de rechtbank ten onrechte een document niet bij haar beoordeling heeft betrokken. Redengevend hiertoe is dat het college aannemelijk heeft gemaakt dat het bedoelde stuk kennelijk abusievelijk deel uitmaakte van het rechtbankdossier en buiten de reikwijdte van het informatieverzoek valt.

De rechtbank heeft dit document dan ook terecht bij haar beoordeling buiten beschouwing gelaten. De Afdeling acht het niet aannemelijk dat het college over meer onder de reikwijdte van het informatieverzoek van De Linkse Kerk vallende documenten beschikt dan welke in de beoordeling zijn betrokken. Het betoog faalt in zoverre.

De Afdeling oordeelt dat het hoger beroep van De Linkse Kerk gegrond is. De aangevallen uitspraak dient gelet op hetgeen hiervoor is overwogen te worden vernietigd, voor zover deze strekt tot ongegrondverklaring van het beroep van De Linkse Kerk, in zoverre dit is gericht tegen het niet herroepen van de besluiten van 14 november 2008 en 28 november 2008 voor zover daarbij openbaarmaking van bijlage II behorende bij de brief van Ons Doel aan het college van 10 juli 2006 is geweigerd.

Vindplaats: LJN BP1315, AB 2011, 148 m. nt. E.J. Daalder, Mediaforum 2011-4, nr. 11, m. nt. A.W. Hins.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 16 december 2011 (RTL Nederland B.V. t. de heffingsambtenaar van gemeente X.) – vordering van leges bij Wob-verzoek

RTL Nederland B.V. heeft in 2009 op basis van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) informatie opgevraagd bij de gemeente X over betalingen aan burgemeester en wethouders. Voor het opzoeken en het anonimiseren van deze stukken bracht de gemeente leges in rekening. Het Gerechtshof 's-Hertogenbosch heeft op 16 december 2011 in hoger beroep beslist

dat de gemeente geen leges in rekening had mogen brengen, omdat het algemeen belang hier zwaarder weegt dan het individueel belang.

Het Gerechtshof baseert zich hierbij mede op artikel 110 van de Grondwet. Het oordeelt dat bij openbaarmaking van schriftelijke stukken door de overheid het algemene belang van een transparante overheid voorop staat. Het heffen van leges voor het openbaar maken van stukken past naar het oordeel van het Gerechtshof niet bij een goede en democratische bestuursvoering, waarbij burgers – en in dit geval een nieuwszender – in staat moeten worden gesteld om onderzoek te doen naar het functioneren van het openbaar bestuur.

Vindplaats: LJN BU8432; NTFR 2012, 47 m. nt. Groenewegen; Persbericht Rechtspraak 16 december 2011.

Gerechtshof 's-Gravenhage 6 juli 2011 (RTL t. Gemeente Leerdam) – vordering van leges bij Wob-verzoek

Het Gerechtshof 's-Gravenhage heeft in een arrest van 6 juli 2011, in een geschil tussen RTL en de gemeente Leerdam bepaald dat legesheffing voor nasporingen in verband met een verzoek in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB) in beginsel is toegestaan. RTL hoeft in dit geval geen leges voor de geleverde dienst te betalen.

De tv-zender had de gemeente Leerdam verzocht informatie toe te zenden met een beroep op de WOB. Het betrof informatie over onkostenvergoedingen die waren uitbetaald aan de burgemeester en wethouders van de gemeente. De gemeente moest het gevraagde opzoeken en bracht voor de verrichte 'nasporingen' leges (belasting) in rekening. De tv-zender is van mening dat voor vrije nieuwsgaring geen belasting mag worden geheven.

Leges kunnen in rekening worden gebracht voor diensten die een gemeente verricht. Het Gerechtshof 's-Gravenhage is van oordeel dat de gemeente in principe voor genoemde nasporingen wel leges mag rekenen. Partijen gaan ervan uit dat de gemeente een uur aan nasporingen heeft besteed. Naar het oordeel van het gerechtshof blijft dit binnen de grens dat de toegang tot

informatie feitelijk mogelijk is. De gemeente had echter gesteld dat de tv-zender geen leges zou hoeven te betalen, wanneer de tv-zender op het gemeentehuis de stukken was komen inzien, in plaats van toe had laten zenden. Het gerechtshof vindt dat in strijd met het gelijkheidsbeginsel, daar in de gevallen van informatietoezending en informatie komen inzien de door de gemeente verrichte ‘nasporingen’ gelijk zijn. Dan kan dus niet in het eerste geval wel en in het tweede geval geen belasting geheven worden. De tv-zender hoeft over de geleverde dienst in deze zaak daarom geen leges te betalen.

Vindplaats: LJN BR0373; AB 2011, 210 m. nt. Hans Peters, GST 2011, 90 m. nt. C. N. van der Sluis; Persbericht Rechtspraak 6 juli 2011; Villamedia 6 juli 2011.

Rb. Amsterdam 19 juli 2011 (RTL Nederland BV t. de Nederlandsche Bank NV) – Wob-verzoek declaraties

RTL Nederland B.V. heeft bij brief van 8 januari 2010 de Nederlandse Bank N.V. (verder: verweerder) op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) verzocht om informatie over, kort gezegd, het salaris van de directieleden van verweerder en de overige vergoedingen die zij ontvangen.

Bij brief van 18 maart 2010 heeft verweerder eiseres meegedeeld dat zij niet verplicht is om de gevraagde documenten openbaar te maken. Op grond van artikel 1a, eerste lid, onderdeel d, van de Wob in samenhang met artikel 1, aanhef en onder b, van het Besluit van 11 september 1998, houdende uitzondering respectievelijk aanwijzing van bestuursorganen als bedoeld in de Wet Nationale ombudsman en de Wet openbaarheid van bestuur (het Besluit) is verweerder uitgezonderd van de werkingssfeer van de Wob voor zover zij is belast met werkzaamheden die voortvloeien uit dan wel verband houden met bepaalde taken en bevoegdheden op grond van de Bankwet 1998. Dit betreft de werkzaamheden die verweerder verricht in haar hoedanigheid van integrerend onderdeel van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB). Verder is verweerder uitgezonderd van de werkingssfeer van de Wob voor zover zij is

belast met werkzaamheden die voortvloeien uit dan wel verband houden met de taken en bevoegdheden van verweerder op het gebied van toezicht op ondernemingen op de voet van de daarvoor geldende wettelijke regelingen, waaronder de Wet op het financieel toezicht. Hieronder vallen tevens de werkzaamheden van de directie, zodat verweerder niet verplicht is om documenten betreffende de werkzaamheden van de directie openbaar te maken op grond van de Wob.

Niettemin heeft verweerder uit oogpunt van transparantie een overzicht van het salaris, de werkgeverslasten en overige vergoedingen, de pensioenlast, de binnenlandse reiskosten, de buitenlandse reis- en verblijfkosten, de opleidingskosten en overige kosten per directielid over de jaren 2008 en 2009 verstrekt. Daarnaast heeft verweerder er op gewezen dat een gedeelte van de gevraagde informatie, zoals de jaarrekeningen inclusief de toelichting, al openbaar is.

De rechtbank overweegt als volgt. Zoals de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (verder: de Afdeling) eerder heeft overwogen (LJN BP9590) moet een mededeling van een bestuursorgaan dat het in een bepaald geval niet bevoegd is het door verzoeker gewenste rechtsgevolg te bewerkstelligen, in beginsel worden aangemerkt als een besluit als bedoeld in artikel 1:3, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), aangezien een dergelijke mededeling in ieder geval een beoordeling inhoudt aangaande de aanwezigheid en de reikwijdte van de door de aanvrager om een besluit veronderstelde bevoegdheid. Indien aan het bestuursorgaan waaraan het verzoek is gericht, geen enkele bevoegdheid is toegekend ter uitvoering van de wettelijke regeling waarop het verzoek betrekking heeft en het ook geen bemoeienis heeft met de aan andere bestuursorganen opgedragen uitvoering of handhaving van deze wettelijke regeling, is echter geen sprake van een besluit.

De mededeling van verweerder in haar brief van 18 maart 2010 houdt een beoordeling in van de reikwijdte van de door eiseres veronderstelde bevoegdheid op grond van de Wob. Deze mededeling is, zo volgt uit de hiervoor genoemde uitspraak, een besluit in de zin van artikel 1:3, eerste lid, van de Awb, tenzij

evident geen sprake zou zijn van enige publiekrechtelijke rechtsplicht en daaruit voortvloeiende bevoegdheid.

Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (LJN AU4987) is de Nederlandsche Bank een naamloze vennootschap, dat wil zeggen een privaatrechtelijke rechtspersoon als bedoeld in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Zij is dan ook geen rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld en geen bestuursorgaan als bedoeld in artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Awb. Bepalend voor de vraag of verweerder kan worden aangemerkt als een bestuursorgaan in de zin van artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Awb, is de vraag of haar één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend. Zoals verweerder ter zitting heeft bevestigd zijn aan haar overheidstaken opgedragen en zijn haar daarvoor de benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden toegekend. De Nederlandsche Bank N.V. is ten aanzien van die overheidstaken dan ook een bestuursorgaan in de zin van artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Awb.

De rechtbank overweegt vervolgens dat de Nederlandsche Bank N.V., gelet op artikel 1a, eerste lid, aanhef en onder d, van de Wob gelezen in samenhang met artikel 1, aanhef en onder b, van het Besluit slechts als bestuursorgaan van de Wob is uitgezonderd, voor zover zij is belast met werkzaamheden die voortvloeien uit dan wel verband houden met de daarin omschreven taken en bevoegdheden. De rechtbank is dan ook van oordeel dat niet evident geen sprake is van enige publiekrechtelijke rechtsplicht en de daaruit voortvloeiende bevoegdheid. De brief van 18 maart 2010 dient dan ook te worden aangemerkt als een besluit in de zin van artikel 1:3, eerste lid, van de Awb. Verweerder heeft het bezwaar van eiseres tegen het besluit van 18 maart 2010 dan ook ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard. De rechtbank zal het beroep van eiseres gegrond verklaren en het bestreden besluit vernietigen vanwege strijd met de wet.

Vervolgens onderzoekt de rechtbank of zij aanleiding ziet zelf in de zaak te voorzien of om met toepassing van artikel 8:72,

derde lid, van de Awb de rechtsgevolgen van het bestreden besluit in stand te laten. Verweerder heeft ter zitting erkend dat aan haar overheidstaken zijn opgedragen en haar daarvoor publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend, die niet voortvloeien uit, dan wel verband houden met haar taken op grond van de wetgeving die is vermeld in artikel 1, aanhef en onder b, van het Besluit. Voor die taken en bevoegdheden is zij als bestuursorgaan dan ook niet uitgezonderd van de werkingssfeer van de Wob.

Verweerder heeft ter zitting toegelicht dat ongeveer 20% van haar Zelfstandig Bestuursorgaan-begroting (ZBO-begroting) uit Nederlands belastinggeld wordt betaald. De overige 80% van de ZBO-begroting en overige kosten worden uit eigen middelen of Europese middelen gefinancierd, aldus verweerder. Ter zitting heeft eiseres haar beroep beperkt tot de niet openbaar gemaakte declaraties van de directieleden van De Nederlandsche Bank N.V. die zijn betaald uit Nederlandse publieke middelen.

Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (LJN AA5630) moeten declaraties die door een minister in de uitoefening van zijn ambt bij zijn departement zijn ingediend en die zijn gehonoreerd worden aangemerkt als documenten over een bestuurlijke aangelegenheid in de zin van de Wob. Die bestuurlijke aangelegenheid is de wijze waarop de minister zijn ambt vervult. De nota's en bonnen hebben geheel op zichzelf beschouwd geen betrekking op een bestuurlijke aangelegenheid in de zin van de Wob, maar zij kunnen niet worden los gezien van de functievervulling. Op declaratieformulieren wordt veelal, al dan niet expliciet, naar nota's en bonnen verwezen. Deze zijn zodanig met de formulieren verweven, dat zij moeten worden geacht daarvan onderdeel uit te maken. Aldus gezien vallen ook de aan de declaraties ten grondslag liggende nota's en bonnen onder de Wob, aldus de Afdeling in voornoemde uitspraak. De rechtbank ziet niet in waarom het vorenstaande niet zou gelden voor declaraties van de directieleden van De Nederlandsche Bank N.V. voor zover zij die declaraties hebben ingediend in de uitoefening van hun ambt op grond van overheidstaken en publiekrechtelijke bevoegdheden die aan hen daarvoor zijn toegekend, die

niet voortvloeien uit dan wel verband houden met hun taken op grond van de wetgeving die is vermeld in artikel 1, aanhef en onder b, van het Besluit en die uit de Nederlandse publieke middelen zijn betaald.

De rechtbank is, gelet op het voorgaande, van oordeel dat verweerder met inachtneming van de in artikelen 10 en 11 van de Wob genoemde belangen had dienen te beoordelen of zij het verzoek van eiseres voor zover dat ziet op de openbaarmaking van de declaraties, en de daaraan ten grondslag liggende nota's en bonnen, zou toewijzen. Dat, zoals verweerder ter zitting heeft betoogd, haar systeem niet zodanig is ingericht dat een onderscheid wordt gemaakt tussen de financiering van de declaraties en de taak waarvoor die kosten zijn gemaakt, doet daaraan niet af. Dit geldt te minder nu verweerder ter zitting heeft toegelicht dat de kosten ten behoeve van de jaarrekening aan bepaalde posten worden toegerekend.

De rechtbank ziet, gelet op het voorgaande, geen aanleiding om de rechtsgevolgen van het bestreden besluit in stand te laten. Nu een nieuwe beslissing op bezwaar nader onderzoek en nadere besluitvorming van verweerder vergt, ziet de rechtbank evenmin aanleiding zelf in de zaak te voorzien. De rechtbank zal verweerder opdragen een nieuw besluit te nemen met inachtneming van deze uitspraak.

Vindplaats: LJN BR3099.

Rb. Amsterdam 20 mei 2011 (Uitgeversmaatschappij De Telegraaf B.V t. de Minister van Veiligheid en Justitie) – Wob-verzoek om gegevens die betrekking hebben op fouten bij, door of in opdracht van het NFI gedane DNA-bepalingen

Uitgeversmaatschappij De Telegraaf BV (verder: eiseres) heeft de minister van Justitie verzocht om openbaarmaking van gegevens die betrekking hebben op fouten bij, door of in opdracht van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) gedane DNA-bepalingen in de periode januari 1997 tot heden. Bij besluit van 27 maart 2009 heeft de Minister van Veiligheid en Justitie overzichten verstrekt die betrekking hebben op dergelijke fouten

(het primaire besluit). Bij besluit van 6 november 2009 heeft verweerder het bezwaar van eiseres tegen het primaire besluit deels gegrond verklaard, de motivering van het primaire besluit aangevuld en het bezwaar voor het overige ongegrond verklaard (het bestreden besluit I). Eiseres heeft tegen dit besluit beroep ingesteld. Bij besluit van 29 november 2010 heeft verweerder het bestreden besluit I herzien, wederom het bezwaar van eiseres tegen het primaire besluit deels gegrond verklaard, de motivering van het primaire besluit aangevuld en het bezwaar voor het overige ongegrond verklaard (het bestreden besluit II). Eiseres heeft aangegeven in het bestreden besluit II geen aanleiding te zien om haar beroep in te trekken.

Met betrekking tot het beroep tegen het bestreden besluit II overweegt de rechtbank als volgt. Zoals de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft overwogen in onder meer de uitspraak van 16 februari 2005 (LJN AS6183) dient het recht op openbaarmaking ingevolge de Wob uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering, welk belang de Wob vooronderstelt. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de oogmerken van de verzoeker. Bij de in het kader van de Wob te verrichten belangenafweging worden betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker. Deze belangenafweging kan niet leiden tot een niet-algemene vorm van openbaarmaking, dat wil zeggen slechts bekendmaking aan de verzoeker wegens diens specifieke belang.

De vraag of een ander dan het openbaarheidsbelang zich voordoet, dient door de rechter integraal te worden beoordeeld. De rechterlijke toetsing van het bestuurlijk oordeel over de vraag of het openbaarheidsbelang meer of minder zwaar weegt dan de andere in de Wob genoemde belangen, wijkt niet af van de (redelijkheids)toetsing overeenkomstig het tweede lid van artikel 3:4 van de Awb. Bij die toetsing dient het uitgangspunt van de Wob –openbaarheid is regel – zwaar te wegen.

Verweerder heeft openbaarmaking van de verbeterformulieren, de foutenoverzichten en de diverse rapporten die in het kader van de kwaliteitbewaking zijn opgesteld, geweigerd op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob. In dat kader stelt verweerder dat het NFI onder de Wob valt, maar in een concurrentiepositie staat ten opzichte van laboratoria die niet onder de Wob vallen. Door openbaarmaking van de gevraagde gegevens zou die concurrentiepositie volgens verweerder zodanig verslechteren dat sprake zou zijn van onevenredige benadeling van het NFI. De kwaliteit wordt volgens verweerder gewaarborgd door de accreditatie door de Raad voor Accreditatie. Informatie over fouten wordt ook aan de opdrachtgever verstrekt. Het kwaliteitssysteem staat of valt met de bereidheid van medewerkers om fouten te melden. Als de gevraagde informatie openbaar wordt gemaakt, bestaat volgens verweerder het aanzienlijke risico dat medewerkers terughoudender worden in het doen van meldingen. Ook daardoor zou het NFI onevenredig benadeeld worden, zo stelt verweerder.

De rechtbank heeft met toepassing van artikel 8:29, vijfde lid, van de Awb kennis genomen van de verbeterformulieren, de foutenoverzichten en de diverse rapporten die in het kader van de kwaliteitbewaking zijn opgesteld.

Voor wat betreft de in schriftelijke en digitale vorm opgestelde foutenoverzichten, die gedeeltelijk aan de rechtbank zijn toegezonden, alsmede voor wat betreft de rapporten van de Raad voor Accreditatie en andere stukken betreffende kwaliteitsonderzoeken, heeft verweerder naar het oordeel van de rechtbank onvoldoende gemotiveerd dat sprake is van onevenredige benadeling van het NFI indien deze documenten in geanonimiseerde vorm openbaar worden gemaakt. Ter zitting is gebleken dat de NFI 95% van de markt in handen heeft, zodat niet terstond begrijpelijk is dat openbaarmaking van foutenoverzichten de concurrentiepositie van het NFI zodanig aantast dat openbaarmaking in redelijkheid achterwege moet blijven. Dat uit deze foutenoverzichten mogelijk verkeerde conclusies getrokken kunnen worden die nadelig zijn voor de concurrentiepositie van het NFI, is een toekomstige onzekere gebeurtenis die

op zichzelf onvoldoende aanleiding geeft om te stellen dat het NFI door openbaarmaking van die stukken onevenredig wordt benadeeld. De rechtbank verwijst in dit verband ook naar de uitspraak van de Afdeling van 28 augustus 1981, LJN AM6070. Nu niet is gevraagd om openbaarmaking van de namen van medewerkers die de fouten hebben gemeld of om andere tot personen herleidbare gegevens, acht de rechtbank ook niet aannemelijk dat medewerkers van het NFI niet langer bereid zouden zijn om fouten te melden dan wel dat daardoor het proces van kwaliteitsverbetering wordt verstoord. Naar het oordeel van de rechtbank is het bestreden besluit voor wat betreft deze documenten dan ook niet deugdelijk gemotiveerd. In zoverre slaagt het beroep.

Eiseres heeft verder gevraagd om openbaarmaking van bron-documenten, kennelijk met de bedoeling om, indien de beschikbare foutenoverzichten niet alle gevraagde informatie bevatten, deze zelf uit die brondocumenten te kunnen afleiden. De rechtbank gaat ervan uit dat het hier gaat om de door verweerder overgelegde verbeterformulieren, registraties, evaluatieformulieren, die overigens niet betrekking hebben op de gehele periode, alsmede over de nog niet samengestelde foutenoverzichten en andere niet overgelegde 'gegevens met betrekking tot onmeetbare samples, herkomst sample, opdrachtgever, in hoeverre en hoe vaak van geaccrediteerde methoden is afgeweken, datum ontvangst sample, datum constatering fout/incident, aan wie de fout is gemeld en datum correctie', welke gegevens volgens verweerder niet, dan wel met grote inspanning en door gegevens te bewerken uit diverse bronnen, vergaard moet worden.

Vaste jurisprudentie is dat de Wob alleen recht geeft op informatie voor zover deze is neergelegd in documenten en niet verplicht tot het vergaren van informatie dan wel het bewerken of opstellen van documenten. Wanneer een bestuursorgaan stelt dat na onderzoek is gebleken dat bepaalde informatie niet in een onder hem berustend document is neergelegd en een dergelijke mededeling niet ongeloofwaardig voorkomt, is het aan degene die om deze informatie verzoekt om aannemelijk te

maken dat een bepaald document toch onder dat bestuursorgaan berust (vergelijk de uitspraken van de Afdeling van 20 juni 2007, LJN BA7618, en 2 maart 2005, LJN AS8433).

De rechtbank is met verweerder van oordeel dat de Wob niet verplicht tot het vergaren van de gevraagde informatie op de door verweerder omschreven wijze. Evenmin verplicht de Wob verweerder ertoe om, indien de gevraagde informatie niet aanwezig is, maar nog op de hiervoor weergegeven wijze moet worden herleid, in feite de gehele administratie en/of het gehele archief aan eiseres ter beschikking te stellen, zodat eiseres zelf de gevraagde informatie (mogelijk) uit die gegevens kan vergaren. In zoverre slaagt het beroep van eiseres niet.

De rechtbank verklaart beroep gericht tegen het bestreden besluit II gegrond, vernietigt het bestreden besluit II – voor zover dit betrekking heeft op de foutenoverzichten, de rapporten van de Raad voor Accreditatie en andere stukken betreffende kwaliteitsonderzoeken – en laat het besluit voor het overige in stand. De Rechtbank oordeelt dat verweerder een nieuw besluit zal dienen te nemen op het bezwaar dat hiertegen is gericht, met inachtneming van hetgeen hiervoor is overwogen.

Vindplaats: LJN BQ7821.

Rb. Amsterdam 15 maart 2011 (Omroepvereniging VPRO t. de minister van Defensie) – verzoek om openbaarmaking van verslagen van gesprekken met Nederlandse militairen met betrekking tot een schietincident op 7 augustus 2002 in Afghanistan

Bij besluit van 1 december 2008 heeft de minister van Defensie (verweerder) beslist op het verzoek van Omroepvereniging VPRO (eiseres) om openbaarmaking van rapportages, verslagen van en/of aantekeningen over gesprekken met Nederlandse militairen met betrekking tot een schietincident op 7 augustus 2002 in Afghanistan en heeft verweerder dit verzoek gedeeltelijk afgewezen.

Op 11 september 2009 heeft eiseres beroep ingesteld tegen het niet tijdig nemen van een besluit op bezwaar. Bij besluit van

17 september 2009 (het bestreden besluit 1) heeft verweerder het bezwaar van eiseres tegen het primaire besluit gedeeltelijk gegrond verklaard. Bij besluit van 21 september 2009 (het bestreden besluit 2) heeft verweerder het bestreden besluit 1 aangevuld en het bezwaar voor wat betreft het niet verstrekken van de processen-verbaal gegrond verklaard. Bij besluit van 29 april 2010 (het bestreden besluit 3) heeft verweerder het bestreden besluit 1 gewijzigd en het bezwaar voor wat betreft het niet verstrekken van de bij het bestreden besluit 3 alsnog (gedeeltelijk) openbaar gemaakte documenten gegrond verklaard.

De rechtbank stelt vast dat verweerder niet binnen de wettelijke termijn op het bezwaarschrift van eiseres heeft beslist. Verweerder heeft echter, hangende deze beroepsprocedure, bij het bestreden besluit 1, zoals nadien gewijzigd en aangevuld bij het bestreden besluit 2 en het bestreden besluit 3, alsnog op het bezwaar beslist. De rechtbank is niet gebleken dat eiseres nog enig belang heeft bij een beoordeling van het beroep voor zover dit is gericht tegen het niet tijdig beslissen op bezwaar. Het beroep moet in zoverre niet-ontvankelijk worden verklaard.

Ingevolge het bepaalde in artikel 6:20, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) wordt het beroep tegen het niet tijdig beslissen op bezwaar geacht mede te zijn gericht tegen de later alsnog genomen (reële) beslissing op bezwaar, tenzij dat besluit aan het bezwaar geheel tegemoetkomt. Nu het bestreden besluit 1, zoals nadien gewijzigd en aangevuld bij het bestreden besluit 2 en het bestreden besluit 3, niet tegemoetkomt aan het bezwaar van eiseres, wordt het beroep geacht mede te zijn gericht tegen deze drie besluiten.

Ten aanzien van het beroep tegen de bestreden besluiten 1, 2 en 3 overweegt de rechtbank het volgende. Eiseres stelt in beroep allereerst dat verweerder een onvolledige zoekslag heeft verricht en niet alle informatie waarover hij beschikt, heeft verstrekt. Verweerder moet onder meer een tweede rapport van de Verenigde Naties (VN) en een verslag van een commissie die zich over de foto's van het schietincident gebogen heeft, onder zich hebben. Uit het 'Onderzoek aanknopingspunten Argos' van 21 januari 2010 van de Koninklijke Marechaussee (KMar) blijkt

dat deze commissie getuigen heeft gehoord en dat dit nadien tot een richtlijn heeft geleid over hoe om te gaan met de islam. Voorts kan verweerder geen document buiten de Archiefwet om vernietigen, aldus eiseres.

Verweerder stelt alle documenten die onder hem berusten te hebben verstrekt. Volgens verweerder is bij alle door eiseres in het beroepsschrift genoemde organisaties onderzocht of deze beschikken over documenten waarop het verzoek van eiseres betrekking heeft. Ook is navraag gedaan bij de VN in Kabul (Afghanistan) en bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Verweerder heeft verder nog toegelicht dat er geen sprake is van een ander VN-rapport dan het VN-rapport van 2003, welk rapport al aan eiseres is verstrekt. Ook bestaat er geen verslag van een commissie die de foto's zou hebben beoordeeld. De commissie waarover in het onderzoek van de KMar van 21 januari 2010 wordt gesproken, heeft niets te maken met het schietincident op 7 augustus 2002. Het onderzoek verwijst ook niet naar het bestaan van andere documenten die zien op het schietincident, aldus verweerder.

Wanneer een bestuursorgaan stelt dat na onderzoek is gebleken dat een bepaald document niet bij hem berust en een dergelijke mededeling niet ongeloofwaardig voorkomt, is het in beginsel aan degene die om informatie verzoekt om aannemelijk te maken dat het document toch bij dat bestuursorgaan berust. Naar het oordeel van de rechtbank heeft eiseres gelet op de stellingen en de nadere toelichting van verweerder niet aannemelijk gemaakt dat sprake is geweest van een onzorgvuldige en/of onvolledige zoekslag, noch dat verweerder niet alle onder hem berustende documenten heeft verstrekt. Verder constateert de rechtbank dat in het door eiseres ter zitting overgelegde onderzoek van de KMar geen documenten worden genoemd die betrekking hebben op het schietincident op 7 augustus 2002. Deze beroepsgrond slaagt niet.

Voor wat betreft de weigering tot openbaarmaking van de ISAF-gerubriceerde documenten met de nummers 2, 8, 9, bijlagen 16 en 18 bij document 13, 14, de bijlage bij document 17, en 18 stelt eiseres dat verweerder ten onrechte de jurisdictie

van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) daarop van toepassing heeft verklaard. De International Security Assistance Force (ISAF) was in 2002 nog geen NAVO-operatie, zodat op deze documenten de NAVO-regelgeving niet van toepassing is. Ook als deze regelgeving wel van toepassing zou zijn, blijft het Nederlandse recht van toepassing. Verweerder zou volgens eiseres gehouden zijn het verzoek door te zenden aan de NAVO en de NAVO zou een weigering deugdelijk moeten onderbouwen.

Verweerder stelt dat de NAVO de verantwoordelijkheid voor de ISAF-missie vanaf 11 augustus 2003 op zich heeft genomen. Anders dan eiseres stelt, brengt dit mee dat genoemde ISAF-gerubriceerde documenten vanaf 11 augustus 2003 en derhalve op het moment van het nemen van het bestreden besluit 1 als NAVO-documenten moeten worden aangemerkt. Nu sprake is van NAVO-documenten, is het openbaarmakingregime van het Noord-Atlantisch Verdrag inzake de beveiliging van gegevens (hierna: het NAVO-gegevensverdrag) daarop van toepassing. Het Nederlandse bestuursorgaan dat de beschikking heeft over dergelijke documenten dient over openbaarmaking daarvan te beslissen en het oordeel van de internationale organisatie over de openbaarmaking daarvan te eerbiedigen. De documenten zijn daarom niet onderworpen aan nationale wetgeving inzake openbaarheid van bestuur. De NAVO-documenten met de aanduidingen 'secret', 'confidential' en 'restricted' zijn volgens verweerder aan te merken als 'classified information' in de zin van artikel 1, onder (i), van het NAVO-gegevensverdrag.

De rechtbank overweegt als volgt. Zoals de Afdeling bestuursrechtspraak bij uitspraak van 25 maart 2009 (LJN BH7691) heeft overwogen, zijn NAVO-documenten met de aanduidingen 'secret', 'confidential' en 'restricted' aan te merken als 'classified information' in de zin van artikel 1, onder (i), van het NAVO-gegevensverdrag. Ten aanzien van deze gegevens biedt het NAVO-gegevensverdrag een uitputtende regeling inzake openbaarheid en geheimhouding, die, voor zover hier van belang, ertoe strekt dat algemene openbaarmaking van deze gegevens niet is toegestaan. Verweerder kan het verzoek om open-

baarmaking van deze NAVO-documenten op grond van het NAVO-gegevensverdrag niet inwilligen.

Na met toepassing van artikel 8:29 van de Awb kennis te hebben genomen van de stukken, heeft de rechtbank vastgesteld dat genoemde NAVO-documenten als 'secret', 'confidential' dan wel 'restricted' zijn gekwalificeerd. Ten aanzien van deze gegevens biedt het NAVO-gegevensverdrag een uitputtende regeling inzake openbaarheid en geheimhouding, die, voor zover hier van belang, ertoe strekt dat algemene openbaarmaking van deze gegevens niet is toegestaan. In zoverre slaagt het beroep van eiseres niet.

Eiseres heeft verder nog gesteld dat de bestreden besluiten 1, 2 en 3 in strijd met het motiverings- en zorgvuldigheidsbeginsel zijn genomen, nu verweerder onvoldoende heeft getracht subsidiaire vormen van gegevensverstrekking te vinden, bijvoorbeeld door het 'afbalken' van gezichten en namen op de geweigerde foto's.

Ten aanzien van het weigeren van openbaarmaking van de foto's – ook in 'afgebalkte' vorm – heeft verweerder er op gewezen dat het belang van publieke informatieverstrekking niet opweegt tegen het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Verweerder heeft openbaarmaking van de foto's, opgenomen als bijlagen 12, 13 en 16 bij document 13, dan ook geweigerd in verband met de privacy van de overledenen en hun nabestaanden.

De rechtbank is van oordeel dat niet valt in te zien dat datgene dat bij iemand bij leven tot zijn persoonlijke levenssfeer hoorde, na overlijden zonder meer niet langer tot diens persoonlijke levenssfeer behoort en niet langer zou behoeven te worden gerespecteerd.

Na kennisneming van de foto's met toepassing van artikel 8:29 van de Awb bestaat naar het oordeel van de rechtbank ten aanzien van deze foto's geen grond voor het oordeel dat verweerder dit belang niet in redelijkheid zwaarder heeft mogen laten wegen dan het belang van openbaarheid van de foto's. De foto's zijn schokkend van aard en de personen op de foto's kunnen, zelfs in afgebalkte vorm, worden geïdentificeerd.

Gelet op het vorenstaande verklaart de rechtbank het beroep van eiseres tegen de bestreden besluiten 1, 2 en 3 ongegrond.
Vindplaats: LJN BQ3596.

Rapport Nationale ombudsman: politie mag documenten niet vernietigen tijdens Wob-procedure

De politie moet zorgen dat documenten die opgevraagd worden op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) niet vernietigd worden totdat deze Wob-procedure volledig is afgerond. Hiervoor vraagt de Nationale ombudsman, Alex Brenninkmeijer, aandacht in een op 5 augustus 2011 verschenen rapport.

Overheidsinstanties mogen gedurende een Wob-procedure geen stukken vernietigen die onderdeel uitmaken van die procedure, ook al is de wettelijke bewaartermijn voor die stukken bereikt. Dit heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in 1998 bepaald. Toch kreeg de Nationale ombudsman het afgelopen jaar verschillende signalen dat dit in de praktijk bij een aantal politiekorpsen niet altijd goed gaat.

De Nationale ombudsman beveelt de politie aan documenten – waaronder beeld- en geluidsmateriaal – onmiddellijk veilig te stellen op het moment dat een Wob-verzoek wordt ingediend, dit in aansluiting op de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Op die manier kan voorkomen worden dat documenten worden vernietigd of kwijtraken gedurende de soms lange looptijd van zo'n procedure.

Vindplaats: Nationale ombudsman, rapport 2011/228, 5 augustus 2011.

Voorstel tot wijziging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) in voorbereiding

Bij brief van 31 mei 2011 heeft Minister Donner van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Tweede Kamer geïnformeerd dat een voorstel tot wijziging van de Wob wordt voorbereid. De minister heeft aangekondigd dat het concept-wetsvoorstel in het najaar van 2011 ter consultatie zal worden gestuurd aan de decentrale overheden en de gebruikelijke ad-

viesorganen. Tevens zal het voorstel worden toegestuurd aan de Nederlandse Vereniging van Journalisten en het Genootschap van Hoofdredacteuren. Op het wetsvoorstel zal ook via internetconsultatie gereageerd kunnen worden. Het voorstel zal vervolgens in de loop van 2012 bij de Tweede Kamer worden ingediend.

In de brief geeft de minister aan: 'Aangezien uit de eerste inventarisatie van consequenties van ondertekening van het Verdrag van Tromsø blijkt dat door ondertekening niet veel zal wijzigen in de mate van openbaarheid in Nederland en de Wob reeds een goede basis vormt, heeft nader onderzoek naar alle specifieke regels over openbaarheid in bijzondere wetten – en daarmee definitieve besluitvorming over ondertekening – geen prioriteit. [...] Totdat een definitief besluit is genomen over ondertekening van het verdrag zullen geen voorstellen worden gedaan tot wijziging van de Wob die indruisen tegen de bepalingen in het verdrag van Tromsø.'

Voorts stelt de minister dat regelmatig Wob-verzoeken worden ingediend die veel van de capaciteit van bestuursorganen vragen, maar waarvan men zich kan afvragen of deze passen bij het doel van de Wob. Op dit moment ontbreekt een afwijzingsgrond in de Wob voor die gevallen waar overduidelijk sprake is van oneigenlijk gebruik (vaak aangeduid als misbruik). Daarom zal een voorstel worden gedaan voor een bepaling in de Wob op grond waarvan oneigenlijke verzoeken kunnen worden afgewezen, waarbij het uitgangspunt blijft dat een verzoeker voor zijn verzoek geen belang hoeft te stellen.

Ook ten aanzien van 'omvangrijke verzoeken' kondigt de minister een wijziging van de Wob aan. De minister schrijft hierover: 'Omvangrijke verzoeken vormen een grote belasting voor het betreffende bestuursorgaan. Uiteraard moet het voor iedere burger mogelijk blijven de overheid te controleren en in documenten neergelegde informatie op te vragen over elke bestuurlijke aangelegenheid, ook als het omvangrijke dossiers betreft. Maar verzoeken moeten tegelijkertijd hanteerbaar blijven voor bestuursorganen. Daarom wordt voorgesteld een bepaling in de Wob op te nemen op grond waarvan de omvang van het verzoek

kan worden gereduceerd als de inspanning van het onverkort in behandeling nemen van het verzoek niet in verhouding staat tot het met de Wob te dienen belang.'

Ten slotte kondigt de minister aan dat een voorstel zal worden gedaan tot toevoeging van de mogelijkheid tot opschorting van de beslistermijn bij omvangrijke verzoeken. In beide gevallen zal als voorwaarde worden gesteld dat vooraf overleg plaatsvindt tussen (een ambtenaar van) het bestuursorgaan en de verzoeker.

Vindplaats: Kamerstukken II 201/11, 32 802, nr. 1, p. 1-16.

Reactie NVJ op plan tot wijziging van de Wob

De Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) heeft in een brief aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 20 juli 2011 gewaarschuwd dat Nederland afzakt naar een middenmoter waar het openheid rond bestuurlijke besluitvormingsprocessen betreft. Plannen om de Wet openbaarheid van bestuur verder in te perken, zoals minister Donner in mei aankondigde, vormen een onwenselijke route, aldus de NVJ. Gemeenten en overheidsinstanties klagen over de belasting die Wob-verzoeken opleveren voor het ambtelijk apparaat. Er wordt steeds vaker geld gevraagd voor het opvragen van informatie en soms worden verzoeken getraineed of genegeerd. 'In de ogen van de NVJ is er een direct verband tussen de overlast van een Wob-verzoek en de kwaliteit van de archiefvoering.' NVJ-secretaris Thomas Bruning verwijst naar Noorwegen, waar via een openbare site iedereen kan zoeken in officiële documenten. Eventuele inzage in stukken verloopt ook grotendeels automatisch en verlaagt de druk op het ambtelijk apparaat. Deze lagere belasting en een betere dienstverlening is de droom van iedere betrokkene, aldus Bruning.

Bron: Villamedia 27 juli 2011; *vindplaats* brief: <www.nvj.nl/docs/Brief_WOB_TB_aan_mr_Donner.pdf>.

3.5 Overige ontwikkelingen inzake vrijheid van nieuwsgaring

Vragen aan minister Justitie in Kamerdebat over werven van informanten onder journalisten en politici door de AIVD

In een Kamerdebat (Algemeen Overleg) van 29 juni 2011 heeft het Kamerlid Van Raak (SP) vragen gesteld over het werven van informanten onder journalisten en politici door de AIVD. Hij vroeg of actieve journalisten in binnen- en buitenland worden gebruikt als informant. Het Kamerlid merkte in dit verband op dat de AIV wettelijk die mogelijkheid heeft en stelde vervolgens: 'Gebeurt het ook? Ik wil in de Kamer een discussie starten over de vraag of dat wenselijk is. Is het wenselijk dat journalisten informant zijn van de geheime diensten? Is het niet beter om wettelijk uit te sluiten dat politici en journalisten gebruikt worden als informanten van de veiligheidsdiensten?'

In reactie op deze en andere vragen antwoordde minister Donner van Veiligheid en Justitie onder meer: 'Over concrete feiten die hier worden gesteld, kan ik mij niet uitlaten. Daarnaast kan de AIVD volgens de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) gebruikmaken van natuurlijke personen, die alsdan onder de verantwoordelijkheid en instructie van de AIVD zijn belast met het gericht verzamelen van gegevens omtrent personen of organisaties die voor hun taakuitoefening van belang zijn. Er zijn geen uitzonderingen op personen die de dienst kan inzetten. Wel geschiedt een dergelijke inzet altijd op basis van vrijwilligheid en worden de noodzakelijkheid, subsidiariteit en proportionaliteit ervan altijd zorgvuldig bezien.' De minister gaf voorts aan niet te kunnen stilstaan bij ongefundeerde en verder ongestaafde beweringen die mensen zelf doen over hun activiteiten. Hij stelde alleen te kunnen aangeven wat het wettelijk kader is. Voor de vraag of het wettelijk kader is gehandhaafd, verwees de minister naar de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

Vindplaats: Kamerstukken II 2010/2011, 30 977, nr. 43, op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Politie filmt vanuit persvak bij huldiging Ajax

De Amsterdamse politie heeft op 15 mei 2011 tijdens de huldiging van Ajax op het Museumplein in burger gefilmd vanuit het persvak, te midden van journalisten en fotografen. Een woordvoerder van de politie heeft in een reactie laten weten dat dit drie 'verkenners' waren, zo blijkt uit een bericht op de NVJ-website van donderdag 19 mei. De politiewoordvoerder stelde daarbij: 'Dat doen we wel vaker, vooral als het om voetbal gaat. [...] Het gaat in zo'n geval om overzicht, dat kun je doen vanuit de lucht, maar het persvak gaf ook mooi overzicht, dus het was een weloverwogen beslissing.'

De Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) vindt dat deze handelwijze van de politie de neutrale positie van de journalistiek ondermijnt en kondigde op 19 mei 2011 aan de kwestie aanhangig te maken bij de politie en het college van procureurs generaal. Algemeen secretaris Thomas Bruning gaf aan dat de NVJ de kwestie hoog opneemt: 'Het persvak is neutraal terrein, niet bestemd voor justitiële doeleinden. Je moet het onafhankelijk nieuws vergaren niet vermengen met opsporing, dat ondermijnt de onafhankelijke positie van de journalistiek.'

Bron: nieuwsbericht op <www.nvj.nl/nieuws/bericht/stillen-filmden-vanuit-persvak/>, 19 mei 2011, door Loes de Fauwe, kunst- en mediaredactie Het Parool.

Vechtende Ajax-supporters (Foto: ANP)

4 Uitingsvrijheid

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de uitingsvrijheid als onderdeel van de persvrijheid centraal. In dat kader behandelen wij eerst de thema's 'Feitelijke beperkingen en contractuele afspraken' (4.2) en 'Juridische aansprakelijkheid voor publicaties' (4.3).

Binnen het thema 'Juridische aansprakelijkheid voor publicaties' onderscheiden wij: 'Intellectuele eigendom (4.3.1), 'Haat zaaien en groepsbelediging' (4.3.2), 'Bedreiging en opruiing' (4.3.3) en 'Privacy en Eer en goede naam' (4.3.4).

Als laatste thema wordt 'Rechtsgang' (4.4) bij kwesties over de uitingsvrijheid behandeld.

4.2 Feitelijke beperkingen en contractuele afspraken

VARA verwijderd cartoon van opiniesite na bedreigingen

De VARA heeft een cartoon van Adriaan Soeterbroek van de opiniesite Joop.nl verwijderd na bedreigingen tegen omroep-medewerkers. Op de spotprent wordt het plan van de PVV om een 'tuigdorp' op te richten vergeleken met nazipraktijken. 'Als journalistieke organisatie tillen we zwaar aan de vrijheid van meningsuiting,' aldus het VARA-bestuur in een reactie. 'Bedreigingen mogen geen invloed hebben op het beleid en de journalistieke afwegingen. Er kunnen zich echter situaties voordoen waarin het veiligheidsgevoel van medewerkers dermate wordt aangetast, dat ze niet meer op een goede manier hun werk kunnen doen. Dat laatste heeft bij deze concrete situatie in onze afweging de doorslag gegeven.' De VARA heeft aangifte gedaan bij de politie.

Bron: Villamedia; De Pers, 24 februari 2011.

Anti-Wilders cartoon die na dreigementen van de website joop.nl werd gehaald (Adriaan Soeterbroek)

Rb. Amsterdam 23 maart 2011, (X c.s. t. C. Fasseur en Uitgeverij Arbeidspers) – geen recht op inzage voorafgaand aan publicatie, zorgvuldig archief- en literatuuronderzoek

De kinderen van G. van Maasdijk, voormalig waarnemend algemeen secretaris der hofhouding en vanaf 1950 tot 1956 kamerheer in buitengewone dienst bij koningin Juliana, hebben bij de Rechtbank Amsterdam maatregelen gevorderd in verband met

het boek *Juliana & Bernhard. Het verhaal van een huwelijk, de jaren 1936-1956* van Cees Fasseur. De kinderen vorderden een verklaring voor recht dat Fasseur c.s. onrechtmatig heeft gehandeld, met name door enkele verdachtmakingen en diskwalificaties (zoals 'de scheurmaker', 'de onrustzaaier', 'de conspirateur', 'het paard van Troje' en 'een man met een boosaardig karakter', een man die 'de jacht op Prins Bernhard had geopend' en een gevaar was voor het koninklijk huwelijk en het voortbestaan van het Koninklijk Huis) in de biografie te uiten, en eisten de invoeging van een weerwoord in nog te distribueren exemplaren van het boek alsmede immateriële schadevergoeding. In dit vonnis gaat de rechtbank na of de passages waar de erven bezwaar tegen inbrengen, op voldoende feitenmateriaal rusten en al dan niet onnodig grievend zijn. Volgens de rechtbank is niet komen vast te staan dat Fasseur en de uitgever met de gewraakte passages in de biografie onrechtmatig hebben gehandeld. Ook het feit dat de auteur en uitgever de gewraakte passages niet aan de erven hebben voorgelegd, brengt niet mee dat zij onrechtmatig hebben gehandeld. De rechtbank stelt voorop dat er bij publicaties waarin over iemand wordt geschreven geen recht op inzage vooraf bestaat. Fasseur heeft door inzage in het archief van Van Maasdijk kennis kunnen nemen van diens beleving van de gebeurtenissen die in de biografie worden beschreven. Hij heeft daarvan ook gebruik gemaakt, zo valt uit voetnoten in de biografie op te maken. Gesteld noch gebleken is dat de erven bij het ter inzage geven van het archief van hun vader hebben bedongen dat de biografie van Fasseur voorafgaand aan publicatie aan hen voorgelegd moest worden. Onder deze omstandigheden rustte op Fasseur c.s. niet de verplichting dit te doen. De rechtbank wijst de vorderingen af.

Vindplaats: LJN BP8927.

Vzr. Rb. Rotterdam 25 oktober 2011, (Holland Casino t. ex-werknemer)

Gerechtshof Den Haag 15 november 2011, (Holland Casino t. ex-werknemer) – voorafgaande inzage publicatie, belangenafweging publicatieverbod

Een ex-werknemer van Holland Casino was voornemens een boek te publiceren. Op zijn Facebook-pagina heeft de ex-werknemer in 2011 het volgende geschreven:

- op 1 februari: ‘Holland Casino gaat “verkocht, opgeknipt, afgeslankt of wat dan ook” worden. Jaja, dit hadden we allemaal toch wel zien aankomen?! (Mijn boek over Holland Casino is in de maak; nu reeds 155 pagina’s!);
- op 6 februari: ‘50.000 woorden nu. Nog een kleine 10k en we gaan maar eens kijken of er überhaupt een uitgever te vinden is, die een dergelijk boek wil uitgeven’;
- op 21 augustus om 9.32 uur: ‘Ai, Pocketvariant in 145x210 formaat is 400+(!) pagina’s. (...)’;
- op 21 augustus om 11.03 uur, naar aanleiding van de vraag ‘verdelen over meerdere delen’: ‘(...) Die optie is inderdaad besproken, maar wat ga je dan in deel 1 en deel 2 stoppen? De sollicitatieprocedures? Tafelspelen? Speelautomaten? PBK? De sex? Vriendjespolitiek? Witwassen? De reorganisatie? Gasten? Medewerkers? You name it! Kortom, was eigenlijk geen doen. Dus ik vrees dat er daadwerkelijk het een en ander zal sneuvelen. (Nee, niet de sex. Dat blijft sowieso, lol).’;
- op 29 augustus: ‘(...) Ik verwacht deze week het eerste ontwerp voor de cover. En ... Vanavond gaat de volledige tekst richting 4 proeflezers. Spannend!’;
- op 7 september: ‘Zoiest het ontwerp voor de cover binnengekomen. Wow! (...)’;
- op 1 oktober: ‘Bloed, zweet en tranen heeft het gekost, maar ... eindelijk! Het boek gaat naar de drukker! U kunt desgewenst uw kopie bestellen :-) De verwachting is dat er vanaf 1 november aanstaande geleverd gaat worden! (Prijs zal rond de €18 exc. verzendkosten komen te liggen).’

Holland Casino heeft in eerste instantie bij de voorzieningenrechter van de Rechtbank Rotterdam toewijzing van een gebod gevorderd tot inzage voorafgaand aan de voorgenomen publicatie van het boek, waartoe volgens het bedrijf een verplichting bestond in dit geval. Deze vordering heeft het bedrijf gestoeld op artikel 843a Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv). Het

bedrijf wilde op deze wijze bewijs vergaren om te bepalen of er reden was een publicatieverbod in kort geding te vorderen vanwege schending van gemaakte afspraken. Tussen Holland Casino en de ex-werknemer die bij deze zaken is gedagvaard, bestond een vaststellingsovereenkomst waarin een geheimhoudingsbeding was opgenomen.

Volgens de voorzieningenrechter vormt de dreigende schending van dat beding (in combinatie met de weigering van de ex-werknemer toe te zeggen dat hij het beding niet zal schenden, zijn uitgever te noemen en het manuscript ter inzage te geven) niet een voldoende rechtmatig belang in de zin van artikel 843a Rv. Het belang dat Holland Casino met de inzage in feite voor ogen heeft is het belang om tevoren kennis te nemen van de tekst van het boek, zodat bedoelde schending van het beding voorkomen wordt. Zij heeft daartoe ook al een kort geding strekkende tot een (gedeeltelijk) publicatieverbod in het vooruitzicht gesteld. Dat is weliswaar een belang, maar geen rechtmatig belang in de zin van artikel 843a Rv. De afweging tussen enerzijds de vrije meningsuiting en anderzijds de daaraan inherente mogelijkheid dat die tot schade (al dan niet bestaande in reputatieschade) bij anderen leidt is immers in het EVRM (artikel 10) en de Grondwet (artikel 7) al gemaakt. Deze keuze houdt, in elk geval voor wat betreft artikel 7 Grondwet, expliciet in dat niemand tevoren toestemming nodig heeft om zijn mening – in druk – openbaar te maken. Hoewel artikel 10 EVRM toetsing vooraf niet zonder meer uitsluit blijkt uit de jurisprudentie dat daarvoor slechts zeer beperkt ruimte bestaat. De achterliggende gedachte is dat het ‘chilling effect’ moet worden voorkomen; de wetenschap dat een tekst tevoren zal worden bekeken leidt tot een maatschappelijk ongewenst geachte terughoudendheid bij de schrijver. Daaraan doet niet af dat kennisname vooraf op zich geen verplichte toestemming voor publicatie en ook geen directe belemmering van de vrijheid van meningsuiting inhoudt; die kennisname wordt immers in dit geval louter gevraagd om volgende stappen, die wel een dergelijke belemmering inhouden, mogelijk te maken. Indirect strekt de inzage dus wel tot belemmering van de vrijheid van menings-

uiting. Om die reden bestaat in beginsel, behoudens andersluidende afspraken, geen verplichting tot inzage vooraf. Hoewel denkbaar is dat er zo zwaarwegende belangen in het geding zijn dat er in een zeer uitzonderlijk geval toch ruimte is voor het verplichten van een schrijver om zijn manuscript van tevoren aan een ander te laten lezen is hetgeen Holland Casino in dit verband heeft gesteld daartoe volstrekt onvoldoende. Zij heeft immers slechts in zeer algemene bewoordingen gewag gemaakt van reputatieschade.

In beginsel kan een werknemer bij het einde van het dienstverband inzage vooraf toezeggen, waaraan deze werknemer dan ook (behoudens zeer bijzondere omstandigheden) gebonden zou zijn. Dat vereist echter een expliciete contractuele bepaling van de strekking dat de (ex)werkgever voor publicatie inzage zal krijgen in door de (ex)werknemer te publiceren werk. Een dergelijke bepaling is in dit geval niet opgenomen in de vaststellingsovereenkomst. Dit neemt uiteraard niet weg dat zo nodig achteraf – na publicatie van het boek – getoetst zal kunnen worden of bepaalde in het boek gedane uitlatingen in strijd zijn met het geheimhoudingsbeding (dan wel in strijd zijn met de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt) en of de ex-werknemer op grond daarvan jegens Holland Casino schadeplichtig is. De voorzieningenrechter wijst in het kort geding vonnis de vorderingen van Holland Casino af.

Bij het Gerechtshof Den Haag heeft Holland Casino hoger beroep ingesteld. In haar oordeel hierop heeft het gerechtshof eveneens de vorderingen van Holland Casino afgewezen. Het hof beoordeelt daarbij de bij haar opgeworpen nieuwe vordering van Holland Casino tot kort gezegd een preventief publicatieverbod. In verband met uitleg door het gerechtshof van het bestaande geheimhoudingsbeding benadrukt het hof dat de rechter als onderdeel van de staat de grondrechten van het EVRM ten volle dient te respecteren en dus geen uitspraak mag doen die in strijd is met een van die grondrechten, waaronder artikel 10 EVRM. Hoewel het geheimhoudingsbeding mede strekt tot het waarborgen van belangen van Holland Casino die door het recht op privacy van artikel 8 EVRM worden beschermd – Holland

Casino wijst hierbij specifiek op haar vertrouwelijke bedrijfsgegevens – kan dit niet tot toewijzing van het gevraagde verbod leiden. Onvoldoende zeker is dat zulke belangen dreigen te worden aangetast, terwijl wel zeker is dat de ex-werknemer's vrijheid van meningsuiting door het gevorderde preventief publicatieverbod wordt beperkt. De bij deze 'botsing van grondrechten' te verrichten concrete belangenafweging valt daarom, gelet op de volgens Europese jurisprudentie te hanteren stringente noodzakelijkheids-/evenredigheidstoets, in het voordeel van de vrijheid van meningsuiting uit.

Bij de beoordeling van de op artikel 843a Rv gebaseerde vordering van Holland Casino tot ter beschikkingstelling aan haar van een kopie van de drukproef of het manuscript van het boek merkt het hof wel op dat niet zo is dat, zoals de voorzieningenrechter kennelijk tot uitgangspunt heeft genomen, in een geval als het onderhavige vrijwel geen ruimte zou bestaan voor een preventief publicatieverbod. Dat hangt er met name vanaf hoe aannemelijk de dreigende overtreding van het geheimhoudingsbeding is. De inzage-vordering strekt ertoe om gegevens te verkrijgen waarmee de aannemelijkheid daarvan kan worden gestaafd. Hiermee komt tevens de overweging van de voorzieningenrechter, dat inzage vooraf indirect tot een ontoelaatbare belemmering van de vrijheid van meningsuiting leidt, op losse schroeven te staan; uit de inzage kan namelijk blijken dat in hoge mate aannemelijk is dat het geheimhoudingsbeding dreigt te worden overtreden, in welk geval een belemmering van de vrijheid van meningsuiting in de vorm van een preventief publicatieverbod mogelijkerwijs toelaatbaar is.

In hoger beroep is door Holland Casino echter – terecht – niet bestreden dat, zoals de voorzieningenrechter in deze zaak had overwogen, de wetenschap dat een tekst van tevoren zal worden bekeken leidt tot ongewenste terughoudendheid bij de schrijver. Van toewijzing van een vordering op grond van artikel 843a Rv in dit soort gevallen gaat dus een 'chilling effect' uit waardoor het recht op vrije meningsuiting de facto wordt beperkt. De bij de vraag of deze beperking geoorloofd is aan te leggen noodzakelijkheids-/evenredigheidstoets brengt met zich

dat ten minste aannemelijk moet zijn dat sprake is van een (dreigende) aantasting van zwaarwegende belangen. Omdat het 'chilling effect' van een mogelijke artikel 843a Rv-vordering een minder vergaande beperking van de vrijheid van meningsuiting oplevert dan een preventief publicatieverbod, vergt het noodzakelijkheids-/evenredigheids criterium niet dat in het kader van artikel 843a Rv dezelfde strenge eisen aan de aannemelijkheid van de (dreigende) belangenaantasting worden gesteld als bij een preventief publicatieverbod. In dit geval is volgens het Hof niet in voldoende mate aannemelijk geworden dat vertrouwelijke informatie dreigt te worden geopenbaard en/of de reputatie of rechten van anderen dreigen te worden geschonden om in dit geval op de voet van artikel 10 lid 2 EVRM een inzagebevel gerechtvaardigd te achten. Holland Casino heeft bij haar vordering tot inzage derhalve (wel belang maar) geen rechtmatig belang, althans er is sprake van een gewichtige reden bij de ex-werknemer als bedoeld in artikel 843a lid 4 Rv die aan toewijzing van de vordering van Holland Casino tot voorafgaande inzage in de weg staat. Het hof overweegt nog dat het schrijven van een boek en de beslissing om het manuscript, of het reeds voltooide boek zolang het niet is gepubliceerd, al dan niet aan een ander ter beschikking te stellen, privé-aangelegenheden zijn die onder de bescherming van het recht op privé-leven van artikel 8 EVRM vallen. Aangezien het recht om zelf te beslissen of een nog niet gepubliceerd boek aan een ander ter beschikking wordt gesteld, als een fundamenteel aspect van het recht op privé-leven moet worden beschouwd, moeten aan de noodzaak/proportionaliteit van de inmenging stringente eisen worden gesteld. Daaruit volgt dat, wil een inmenging geoorloofd zijn, met een grote mate van zekerheid moet kunnen worden aangenomen dat daadwerkelijk rechten of vrijheden van anderen (dreigen te) worden geschonden. Aan deze stringente eis is volgens het Hof in dit geval niet voldaan. Dat betekent dat een maatregel die met zich brengt dat de ex-werknemer gedwongen wordt het manuscript of de drukproef van zijn boek aan Holland Casino ter beschikking te stellen, de toets aan artikel 8 EVRM niet kan doorstaan. Ook om deze reden heeft Holland Casino

geen rechtmatig belang bij haar daartoe strekkende vordering, althans is sprake van een gewichtige reden bij de ex-werknemer als bedoeld in artikel 843a lid 4 Rv die aan toewijzing van de vordering van Holland Casino tot voorafgaande inzage in de weg staat.

Vindplaats: LJN BU1436 respectievelijk LJN BU4306.

Invloed universiteitsbesturen op universiteitsbladen

Het Kamerlid Van Dijk (SP) heeft aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vragen gesteld over de onafhankelijkheid van universiteitsbladen. De vragen zijn gesteld naar aanleiding van een bericht van 19 mei 2011 uit *De Volkskrant* dat *Vox*, de Nijmeegse universiteitskrant, op internet wordt gecensureerd door het College van Bestuur. Het kamerlid heeft met name gevraagd of dit te rijmen valt met de journalistieke onafhankelijkheid? De staatssecretaris benadrukt dat universiteitsbladen en hun journalistieke onafhankelijkheid vallen onder de verantwoordelijkheid van een instelling. Wel gaat de staatssecretaris ervan uit dat universiteiten hun maatschappelijke opdracht in acht nemen en aandacht schenken aan de bevordering van maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef. Een universiteitsblad met journalistieke onafhankelijkheid kan hierin een rol vervullen. Daarnaast is academische vorming, waarbij ruimte wordt gegeven aan debat en tegengestelde visies, onlosmakelijk verbonden met een universiteit.

De staatssecretaris heeft geen overzicht kunnen geven van de kosten die universiteiten maken voor hun communicatieafdelingen, waar het kamerlid om had gevraagd. De invulling van bezuinigingen behoort tot de verantwoordelijkheid van een instelling. De staatssecretaris is het met het kamerlid eens dat, waar mogelijk, eerder wordt bezuinigd op overhead dan op het primaire proces. Over het verminderen van de overhead maakt de staatssecretaris nadere afspraken met de universiteiten en hogescholen. In de Strategische Agenda hoger onderwijs, onderzoek en wetenschap, die op een later tijdstip kan worden aangeboden, wordt dit verder uitgewerkt.

Met de beantwoording van de vragen stelt de staatssecretaris te willen voldoen aan het verzoek van het kamerlid een oproep te doen aan bestuurders van universiteiten om de onafhankelijkheid van universiteitsbladen te respecteren.

Vindplaats: Aanhangsel Handelingen II 2010/11, nr. 2944 (Kamervragen ingezonden op 27 mei 2011), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Klacht RVD over titel boek ‘*ik mag ook nooit iets*’ – journalistieke citaten, geheimhouding

Uitgeverij Meulenhoff heeft een verandering van de titel van het reeds in eerste druk uitgegeven boek ‘Ik mag ook nooit iets’ doorgevoerd naar aanleiding van een klacht van de Rijksvoorlichtingsdienst. Op basis van informatie van een royaltyverslaggever hadden de auteurs Dorine Hermans en Daniela Hooghiemstra deze titel als letterlijk citaat opgenomen van wat Prins Willem-Alexander eens zou hebben gezegd over de verkoop van het vakantiehuis van het kroonprinselijk paar in Mozambique. De royaltyverslaggever had dit naar eigen zeggen opgevangen tijdens een besloten bijeenkomst van de vereniging van royaltyverslaggevers waarbij het prinselijk paar aanwezig was en waarvoor geheimhouding van de notulen geldt. De RVD stelt dat de kroonprins dit nooit zo heeft gezegd. Het boek bevat reportages, interviews en officiële toespraken een bloemlezing die is samengesteld van uitspraken die Willem-Alexander heeft gedaan vanaf het moment dat hij kon praten. Een van de auteurs heeft in een interview met dagblad *De Pers* de kwestie in verband met de klacht van de RVD als volgt toegelicht: ‘Goede journalistiek over het koningshuis is onmogelijk, geloof ik. Wat vindt Willem-Alexander nou echt?’

Vindplaats: Nu.nl; De Pers 23 november 2011.

4.3 Juridische aansprakelijkheid voor publicaties

4.3.1 Intellectuele eigendom

Rb. Dordrecht 20 juli 2011 en 7 maart 2012, (Cozzmoss t. Belangen Vereniging Funderings Problematiek) – hergebruik krantenartikelen op bedrijfswebsite, archieffunctie digitale knipselkrant

Ten aanzien van gebruik van krantenartikelen die in een periode uit 2002 tot 2010 zijn opgeslagen door Belangen Vereniging Funderings Problematiek, die een website <www.platformfundering.nl> beheert via welke zij haar leden en andere geïnteresseerden van informatie voorziet over funderingsproblematiek (op de website worden onder andere activiteiten bekend gemaakt en allerlei informatie gepubliceerd zoals nieuwsbrieven, presentaties, overheidsrapporten enz.), heeft Cozzmoss de vereniging gesommeerd de artikelen van de website te verwijderen en betaling van € 15.301,40 te voldoen. Cozzmoss houdt zich bezig met de handhaving en exploitatie van auteursrechten van bij haar aangeslotenen. Cozzmoss treedt in deze procedure op als lasthebber van de Volkskrant, Trouw, NRC en Sdu.

In deze rechtszaak stelt de Rechtbank Dordrecht vast dat de artikelen auteursrechtelijk beschermde werken zijn en oordeelt zij dat BVFP geen beroep kan doen op door de vereniging aangevoerde beperkingen uit de Auteurswet, te weten de persexceptie (artikel 15) en het citaatrecht (artikel 15a).

Naar het oordeel van de rechtbank is in dit geval geen sprake van citeren. BVFP legde immers een uitgebreid archief aan van artikelen. Het aanleggen en toegankelijk houden van een archief is iets anders dan citeren. Een uitgebreid duurzaam archief met complete artikelen kan ook niet worden beschouwd als persoverzicht als bedoeld in lid 2 van artikel 15a Auteurswet.

Naar het oordeel van de rechtbank kan BVFP zich niet met succes op de persexceptie beroepen omdat haar website, althans het gedeelte daarvan waar de artikelen op stonden, niet

kan worden beschouwd als 'een dag- nieuws- of weekblad (...) of ander medium dat eenzelfde functie vervult' in de zin van deze bepaling. Hiertoe overweegt de rechtbank dat zoals BVFP beaamde het in feite ging om een archief waarin de artikelen jarenlang werden bewaard en raadpleegbaar waren. Er kon ook gebruik worden gemaakt van een digitale zoekfunctie; een opgegeven trefwoord leidde naar alle artikelen met titels waar het betreffende trefwoord in voorkwam. Wellicht dat de website van BVFP óók gericht is op digitale nieuwsvoorziening, zoals BVFP aanvoert, maar het deel van die website waarop het hiervoor omschreven archief stond vervulde naar het oordeel van de rechtbank niet eenzelfde functie als een dag-, nieuws- of weekblad, maar de functie van archief. Anders dan BVFP aanvoert is het knipselkranten-arrest (HR 10 november 1995, LJN ZC1875) niet zonder meer van toepassing op een digitale knipselkrant, laat staan op een archief zoals dat van BVFP. Met de wet van 6 juli 2004 (Stb. 2004, 336) is onder meer beoogd artikel 15 Auteurswet technologieneutraal te formuleren door toevoeging van 'of ander medium dat eenzelfde functie vervult'. De parlementaire geschiedenis van die wet biedt steun aan het oordeel dat een digitaal archief als dat van BVFP niet van de wettelijke beperking kan profiteren. Zo heeft de regering naar aanleiding van die uitbreiding onder meer opgemerkt 'Dat betekent derhalve dat, zoals ook thans het geval is, bij opslag of aanbieding van een meer permanent karakter, waarbij een element van duurzame of tijdloze exploitatie een overheersende rol speelt, zoals bij archieffuncties, deze bepaling toepassing mist.' (MvT p. 39). Zelfs als de website van BVFP wel als 'medium dat eenzelfde functie vervult' zou moeten worden beschouwd, kan het beroep van BVFP op artikel 15 Auteurswet niet slagen. Duidelijk is geworden dat BVFP zelf de artikelen hoofdzakelijk als achtergrondinformatie beschouwt; niet als nieuwsberichten. De rechtbank sluit zich op basis van een beschouwing van de artikelen en op basis van hetgeen volgens normaal spraakgebruik onder nieuws moet worden verstaan, bij die kwalificatie van BVFP aan. Hier en daar zit er wellicht een nieuwsbericht tus-

sen, maar in overwegende mate gaat het om achtergrondinformatie en soms opinie. Overname daarvan is niet toegelaten als de kranten een auteursrechtvoorbehoud hebben gemaakt. Dat hebben zij gedaan.

Cozzmoss stelt dat een verdubbeling van het conform de tarieven voor hergebruik berekende bedrag op zijn plaats is. De rechtbank stelt dat van Cozzmoss mag worden verwacht dat zij voldoende stelt om aan te kunnen nemen dat sprake is van een hogere schade dan de gederfde gebruiksvergoeding. Anders komt de verdubbeling neer op een boete, in plaats van schadevergoeding. Voor toewijzing van een boete is binnen het kader van artikel 27a Auteurswet geen plaats. Het enkele feit dat het auteursrecht is geschonden/aangetast is onvoldoende. De daardoor veroorzaakte schade wordt in een geval als dit – waarin de rechthebbenden toestemming voor hergebruik tegen betaling plegen te geven – immers volledig gecompenseerd door de redelijke gebruiksvergoeding. Hetzelfde geldt voor de stelling van Cozzmoss dat de traffic naar de websites van de kranten is afgenomen. De rechtbank neemt wel aan dat de kranten extra schade lijden omdat zij door hergebruik zonder toestemming feitelijke zeggenschap verliezen, omdat het gebruik op het internet een grote vlucht kan nemen, en dat de kranten daardoor exploitatiemogelijkheden verliezen. Deze schade kan niet nauwkeurig worden begroot. Daarom schat de rechtbank de daardoor veroorzaakte schade op 25% van de redelijke gebruiksvergoeding. BVFP heeft onvoldoende gesteld om aan te kunnen nemen dat toekenning van volledige schadevergoeding tot kennelijk onaanvaardbare gevolgen zou leiden. Het feit dat zij geen commercieel doel dient is daarvoor onvoldoende.

De rechtbank draagt in het tussenvonnissen van 20 juli 2011 BVFP op om te bewijzen zoals gesteld, desgewenst door middel van getuigen, dat zij in 2002 mondeling toestemming heeft gekregen van de Volkskrant, Trouw, NRC en Sdu om voortaan artikelen betreffende funderings- en grondwater problematiek op haar website <www.platformfundering.nl> te plaatsen.

In het eindvonnis van 7 maart 2012 concludeert de recht-

bank dat BVFP aan de bewijsopdracht heeft kunnen voldoen en wijst alle vorderingen van Cozzmoss in deze procedure af.

*Vindplaats*¹: LJN BR2517 (tussenvonnis) en LJN BV7786 (eindvonnis).

Gerechtshof Leeuwarden 26 juli 2011, (Nederlandse Dagblad Pers t. Provincie Flevoland) – intern verspreide knipselkranten en persexceptie

In dit arrest beoordeelt het Gerechtshof Leeuwarden het hoger beroep van de Nederlandse Dagblad Pers tegen een vonnis van 10 februari 2010 van de Rechtbank Zwolle (zie over dit vonnis ook: *Persvrijheidsmonitor 2010*, p. 80-81). De rechtbank heeft geoordeeld dat het de Provincie Flevoland vrij stond knipselkranten te vervaardigen en te verspreiden, op basis van de persexceptie die is opgenomen in de Auteurswet (art. 15). De vereniging De Nederlandse Dagbladpers (NDP) en meerdere bij de NDP aangesloten dagbladuitgevers hebben Provincie Flevoland verweten auteursrechten op door de respectievelijke dag- en weekbladen geproduceerde nieuwsberichten te hebben geschonden. Voor het door medewerkers bij de provincie bij tussenpozen vervaardigen en verspreiden van papieren knipselkranten onder personen die tot haar organisatie behoren of bij haar werkzaamheden betrokken waren, zouden volgens de dagbladen vergoedingen betaald moeten worden.

Het gerechtshof in deze zaak vernietigt het vonnis van 10 februari 2010 en verklaart voor recht dat als een schending van het auteursrecht van de betrokken rechthebbenden is aan te merken, een papieren knipselkrant te vervaardigen en te verspreiden met daarin auteursrechtelijk beschermde werken die in dag- en weekbladen van NDP c.s. zijn verschenen (met uitzondering van berichten zonder eigen persoonlijk karakter en/of

¹ In het jurisprudentieregister staan in het deel Niet besproken jurisprudentie, onder de kop *Intellectuele Eigendom*, meerdere uitspraken vermeld die veelal dezelfde problematiek behandelen als in de zaak Cozzmoss t. Belangen Vereniging Funderings Problematiek waarvan hier de vindplaats staat vermeld.

stempel van de maker), wanneer het auteursrecht uitdrukkelijk is voorbehouden, zonder dat daarvoor een vergoeding is betaald. Anders dan de rechtbank, legt het gerechtshof de persexceptie uit de Auteurswet beperkt uit. In het licht van de Europese Auteursrechtlijn (of Harmonisatierichtlijn Auteursrecht) en de uitleg die daaraan volgens vaste rechtspraak moet worden gegeven, is de conclusie van het gerechtshof dat NDP c.s. er met succes over klaagt dat de rechtbank heeft aangenomen dat de onmogelijkheid van een auteursrechtvoorbehoud als bedoeld in artikel 15 lid 2 Auteurswet ook geldt ten aanzien van 'nieuwsberichten en gemengde berichten' die een eigen oorspronkelijk karakter hebben en het persoonlijk stempel van de maker dragen. Het voorgaande betekent niet, anders dan de rechtbank heeft overwogen, dat artikel 15 lid 2 Auteurswet bij zo'n beperkte uitleg van het begrippenpaar 'nieuwsberichten en gemengde berichten' volledig zinledig zou zijn. Berichten zonder eigen oorspronkelijk karakter en persoonlijk stempel van de maker kunnen naar Nederlands recht immers voorwerp zijn van de Nederlandse geschriftenbescherming. Artikel 15 lid 2 Auteurswet heeft dus de functie dat dergelijke onpersoonlijke geschriften – die niet vallen onder de Auteursrechtlijn – in het kader van de persexceptie mogen worden overgenomen ongeacht een mogelijk voorbehoud.

Voor de beoordeling of de overgenomen berichten voldoende oorspronkelijk zijn, is niet relevant – anders dan Provincie Flevoland stelt – dat de berichten gebaseerd zijn op persberichten die door Provincie Flevoland zelf zijn uitgegeven. Het gaat immers niet om het onderwerp, maar om wat NDP c.s. met dat onderwerp hebben gedaan. Niet gesteld noch gebleken is dat de overgenomen nieuwsberichten ontleend zijn aan eerder door Provincie Flevoland gepubliceerde berichten. Naar het oordeel van het hof zijn de berichten dan ook voldoende oorspronkelijk om voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking te komen. Het merendeel van de berichten voldoet hieraan. De provincie moet schadevergoeding betalen vanwege het gebruik in

de papieren knipselkranten van de artikelen die wel onder het voorbehoud van de betreffende kranten vallen.

Vindplaats: LJN BR3119.

4.3.2 Haat zaaien en groepsbelediging

HR 29 november 2011, (strafzaak columnist Havana) – beledigende uitlating in context column

Dit is het arrest van de Hoge Raad op het cassatieberoep van het OM tegen een arrest van het Gerechtshof Amsterdam (zie over dit arrest ook: *Persvrijheidsmonitor Nederland 2010*, p. 82-83) waarbij verdachte is vrijgesproken van de tenlastelegging groepsbelediging vanwege een column die hij heeft geschreven in het blad *Havana*, het weekblad van de Hogeschool van Amsterdam, waarin de volgende passage(s) zijn opgenomen: ‘Sinds de nazi-tijd is het niet echt cool om negatieve dingen te zeggen over joden, maar soms snap ik best hoe het in 1937 allemaal zo ver heeft kunnen komen’ en ‘Maar de afgelopen maanden heb ik meerdere malen gemerkt dat ik bij conflicten altijd aan de kant van de niet-jood sta’ en ‘Misschien moet ik dus niet alle joden door de mangel halen, omdat het me vooral om de ziekmakende Israëliërs gaat, maar eerlijk is eerlijk: uiteindelijk kunnen we ze allemaal terug leiden naar het heilige land.’

Ten aanzien van de uitlating ‘sinds de nazi-tijd is het niet echt cool om negatieve dingen te zeggen over joden, maar soms snap ik best hoe het in 1937 allemaal zo ver heeft kunnen komen’ heeft het gerechtshof vastgesteld dat de verdachte deze zinsnede heeft opgenomen als openingszin in een column die verdachtes persoonlijke ervaringen tot onderwerp had. In dat verband heeft het gerechtshof overwogen dat een column veelal het karakter heeft van een korte, betrekkelijk oppervlakkige en enigszins ironische beschouwing waarbij overdrijving niet wordt geschuwd en die bovendien provocerend en choquerend kan zijn. Het gerechtshof heeft geoordeeld dat in casu weliswaar sprake is van een choquerende zinsnede, maar dat de verdachte deze in zijn column heeft opgenomen met de duidelijke bedoe-

ling om voor het te behandelen onderwerp extra aandacht te verkrijgen. Het gerechtshof heeft voorts geoordeeld dat de uitlating ‘op zichzelf beschouwd beledigend is voor Joodse mensen’ en ‘zonder twijfel shockerend (is)’, maar dat ‘gelet op het onderwerp van de column, de context waarin de uitlatingen zijn gedaan in het licht van dat onderwerp, column en inhoud van de column’ niet kan worden gezegd dat die uitlating nodeloos grievend was.

Het gerechtshof heeft, zo stelt de Hoge Raad vast, als zijn oordeel tot uitdrukking gebracht dat de verdachte met deze uitlating niet de grenzen van hetgeen in het licht van het in art. 10 EVRM gegarandeerde recht op vrijheid van meningsuiting toelaatbaar moet worden geacht heeft overschreden, en dat die uitlating – gelet op de omstandigheden van het geval – niet als ‘beledigend jegens een groep mensen wegens hun ras’ als bedoeld in artikel. 137c Wetboek van Strafrecht kan worden aangemerkt. Dat oordeel getuigt volgens de Hoge Raad niet van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk.

Het gerechtshof heeft ten aanzien van de uitlatingen ‘maar de afgelopen maanden heb ik meerdere malen gemerkt dat ik bij conflicten altijd aan de kant van de niet-Jood sta’ en ‘misschien moet ik dus niet alle joden door de mangel halen, omdat het me vooral om de ziekmakende Israëliërs gaat, maar eerlijk is eerlijk: uiteindelijk kunnen we ze allemaal terug leiden naar het heilige land’ – geoordeeld dat die uitlatingen noch op zichzelf, noch naar de context beschouwd, beledigend zijn voor Joodse mensen omdat niet kan worden gezegd dat ‘zij Joden in discrediet brengen of de eigenwaarde van Joden als groep aantasten.’ De Hoge Raad laat ook dat oordeel in stand en verwerpt het beroep van het OM.

Vindplaats: LJN BQ6731, NJ 2012, 37 m.nt. E.J. Dommering.

4.3.3 Bedreiging en opruiing

Zaak journalist Bert Brussen online citeren bedreigende tweet geseponeerd – deskundigenrapport over journalistieke weblog en opzet bedreiging en opruiing

De officier van justitie in Den Haag heeft besloten Bert Brussen niet te vervolgen voor bedreiging en opruiing, nadat hij hierover in 2010 is verhoord (zie hierover ook: *Persvrijheidsmonitor 2010*, p. 85-86). De zaak is geseponeerd omdat Bert Brussen achteraf gezien door het OM ten onrechte als verdachte is aangemerkt.

Bert Brussen publiceerde in 2010 een dreigtweet van een ander op zijn website. De dreigtweet ging over Geert Wilders. Wilders deed vervolgens aangifte tegen de schrijver van de tweet. Omdat de tweet ook op de website van Brussen stond, verzocht de politie hem telefonisch om de dreigtweet te verwijderen. Toen Brussen aan dit verzoek geen gehoor bleek te geven, heeft de officier van justitie opdracht gegeven om hem uit te nodigen op een politiebureau in zijn woonplaats om hem hierover als verdachte te horen.

Bert Brussen is vrijwillig verschenen en heeft zich tijdens het verhoor grotendeels beroepen op zijn zwijgrecht. Wel heeft hij voorafgaand aan het verhoor en daarna in de media verteld dat zijn website een journalistieke weblog is en dat het plaatsen van de dreigtweet bedoeld was om de negatieve bejegening van Geert Wilders aan de kaak te stellen.

Het OM heeft een deskundige gevraagd om de vraag te beantwoorden of het weblog van Bert Brussen journalistiek van aard is, of het bewuste bericht nieuwswaarde heeft en hoe het bericht moet worden geïnterpreteerd. De deskundige heeft geconcludeerd dat het om een journalistieke weblog gaat en dat het bewuste bericht nieuwswaarde heeft. Op basis van deze conclusies is het OM tot een sepot gekomen.

De verstuurder van de bewuste dreigtweet is ook door de politie achterhaald. Hij is aangehouden en is donderdag 26 mei 2011 voor de rechtbank in Den Haag verschenen op verdenking van bedreiging met een misdrijf en bij vonnis van 9 juni veroordeeld tot een werkstraf van 120 uur.

Vindplaats: Persbericht Openbaar Ministerie, Arrondissementsparket Den Haag 31 mei 2011, op <www.om.nl>; LJN BQ7588 (strafzaak bedreiger Wilders online tweet).

4.3.4 Privacy en Eer en goede naam

- *Beschuldigingen, misstanden, smaad, laster en belediging*

Hoge Raad 14 juni 2011, strafzaak tegen Maurice de Hond (aanwijzen schuldige 'Deventer moordzaak')

In de Persvrijheidsmonitor Nederland 2009 is op p. 63-64 aandacht besteed aan het arrest van het Gerechtshof Amsterdam van 13 oktober 2009 in de strafzaak tegen Maurice de Hond. De bekende opiniepeiler heeft in woord en geschrift herhaaldelijk kenbaar gemaakt dat in de Deventer moordzaak een onschuldige is veroordeeld. Volgens hem was de 'klusjesman' de werkelijke dader. De Hond werd door het gerechtshof veroordeeld wegens smaad en smaadschrift tot een gevangenisstraf van twee maanden voorwaardelijk.

Advocaat-Generaal Silvis concludeerde tot vernietiging van het arrest. Naar zijn mening had het hof ten onrechte als uitgangspunt genomen dat 'in beginsel slechts een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf een passende reactie vormt'. Silvis wees erop dat uitlatingen van De Hond waren gedaan in de context van een publiek debat. Dergelijke uitlatingen mogen volgens de rechtspraak van het EHRM in beginsel juist niet leiden tot een vrijheidsstraf.

De Hoge Raad wijst het cassatieberoep van De Hond echter af. De Hoge Raad wijst erop dat de straf in casu geheel voorwaardelijk was opgelegd.

Vindplaats: LJN BP0287; NJ 2011, 504 m. nt. E.J. Dommering; Mediaforum 2011-7/8, nr. 20 m.nt. A.J. Nieuwenhuis

Gerechtshof Den Bosch 26 juli 2011, (X en Y t. A en B)
Gerechtshof Den Bosch 27 september 2011,
(Uitgeversmaatschappij De Limburger, J. Bouten en R.
Mevissen t. B. van Heest) – bewijslast diffamerende
beweringen en waardering van het geleverde bewijs

De zaak waarin het Gerechtshof Den Bosch op 26 juli 2011 uitspraak heeft gedaan gaat om diffamerende beweringen die op websites hebben gestaan van gedaagden X en Y, vennootschappen die onder verschillende handelsnamen handelen in speeltoestellen, automaten, behendigheidspeken en aanverwante artikelen. Aanleiding voor de diffamerende beweringen waren geruchten over zwartmakerij door A en B, concurrenten op dezelfde markt. Bij vonnis van 26 februari 2008 heeft de voorzieningenrechter van de Rechtbank Middelburg onder meer X en Y bevolen om de mededelingen te verwijderen en verwijderd te houden en zich te onthouden van negatieve uitlatingen op straffe van verbeurte van een dwangsom. Ook is schadevergoeding toegewezen aan A en B door X en Y te betalen.

Bij beantwoording van de vraag of publicatie van de mededelingen onrechtmatig is geweest, stelt het gerechtshof voorop dat het in deze zaak gaat om de botsing van twee fundamentele rechten namelijk aan de zijde van X en Y het recht op vrijheid van meningsuiting en aan de zijde van A en B het recht op bescherming van hun eer en goede naam (HR 18 januari 2008, *LJN BB3210*). Het antwoord op de vraag welk van beide rechten in het onderhavige geval zwaarder weegt, moet worden gevonden door een afweging van alle ter zake dienende omstandigheden van het geval. Tot deze omstandigheden behoren onder meer enerzijds de aard van de publicatie en de ernst van de te verwachten gevolgen hiervan en anderzijds het belang van X en Y bij hun mededelingen, de mate waarin de mededelingen ten tijde van de openbaarmaking steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal, de inkleding van de feiten, en de zorgvuldigheid die van X en Y bij het doen van hun mededelingen mocht worden verwacht.

Naar het oordeel van het hof zijn de mededelingen diffamerend. Wat betreft de ernst van de te verwachten gevolgen van de publicatie voor A en B geldt naar het oordeel van het hof dat – nu de mededelingen diffamerend zijn – X en Y in beginsel konden verwachten dat publicatie van de mededelingen mogelijk nadelige gevolgen voor A en B zou kunnen hebben, met name imagoschade. Voor de beoordeling in welke mate te verwachten viel dat de mededelingen voor A en B ernstige gevolgen zouden kunnen hebben, is ook van belang hoe lang en in welke mate de mededelingen openbaar zijn geweest. Duidelijk is geworden dat de mededelingen bijvoorbeeld via een zoekmachine eenvoudig waren (zijn) te vinden. Het gerechtshof gaat er daarom ook vanuit dat de mededelingen in tamelijk grote mate openbaar zijn geworden.

Verondersteld dat X en Y er vanuit mochten gaan dat de mededelingen klopten, zijn de mededelingen niet zodanig verwoord dat ze onnodig grievend zijn. Dit geldt temeer daar X en Y in dit (veronderstelde) geval wel enige verontwaardiging in de mededelingen mochten laten doorklinken. X en Y hebben gesteld dat de mededelingen ten tijde van de publicatie steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal, dan wel er niet te lichtvaardig vanuit zijn gegaan dat de mededelingen juist waren. Naar het oordeel van het gerechtshof ligt de bewijslast van deze stelling op X en Y.

Voor zover deze bewijslastverdeling afwijkt van de hoofdregel van artikel 150 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, is aanleiding voor een – in het algemeen met terughoudendheid en slechts onder bijzondere omstandigheden toe te passen – uitzondering op de hoofdregel. Immers is in het algemeen wenselijk dat degene die een diffamerende bewering openbaar maakt, – bij tegenspraak – in rechte aantoon over voldoende aanknopingspunten voor de (feitelijke) juistheid van deze beweringen te beschikken, dan wel anderszins niet lichtvaardig te hebben gehandeld. Het is naar het oordeel van het hof in overeenstemming met dit uitgangspunt dat de bewijslast van voormelde stelling in casu op X en Y rust. De bewijslastverdeling is niet in strijd met artikel 10 EVRM, aldus het gerechtshof en het laat X

en Y toe dit bewijs te leveren waarmee onrechtmatigheid aan de mededelingen in dit geval kan worden ontnomen.

In het arrest van 27 september heeft het gerechtshof geoordeeld in vervolg op een tussenarrest van 16 februari 2010 (zie over dit tussenarrest ook: *Persvrijheidsmonitor 2010*, p. 100-101) waarbij de bewijslast voor de juistheid van zekere diffamerende beweringen werd gelegd bij De Limburger c.s. die verantwoordelijk was voor de publicatie van deze beweringen. Het ging om een artikel op de voorpagina geplaatst, met de volgende kop: 'Bewoners: raadslid "terrorist" in wooncomplex.' Van Heest is het in de kop genoemde raadslid, en ook in een aantal vervolgartikelen over hetzelfde onderwerp is hij op basis van citaten van medebewoners van het betreffende wooncomplex op soortgelijke wijze getypeerd. Het is aan De Limburger c.s. feiten en omstandigheden te bewijzen die de conclusie rechtvaardigen dat – vóórdat De Limburger c.s. op 25 augustus 2005 tot publicatie overging – meerdere bewoners van het appartementencomplex Van Heest 'terrorist' en 'psychologisch terrorist' noemden (primaire bewijsopdracht), dan wel dat De Limburger c.s. er niet te lichtvaardig vanuit ging dat dit het geval was (subsidiäre bewijsopdracht). De Limburger c.s. slaagt in de primaire bewijsopdracht dankzij getuigen, waarmee komt vast te staan dat de krant niet onrechtmatig heeft gehandeld. Het vonnis van de Rechtbank Maastricht waarbij de krant is veroordeeld tot immateriële schadevergoeding wordt vernietigd en de vorderingen van Van Heest alsnog afgewezen.

Vindplaats: LJN BR4148 respectievelijk LJN BT6275.

HR 11 november 2011, (Baljé t. Martin Stoelinga en Leefbaar Delft) – toelaatbaar politiek debat, kritiek op openbaar bestuurder als publiek persoon, columns politicus
HR 11 november 2011, (Restauranteigenaar t. Baljé) – naar buiten brengen willekeurig opgenomen gesprekken

Over de Delftse oud-VVD-wethouder Baljé hebben de toenmalige fractievoorzitter van Leefbaar Delft Stoelinga en de partij Leefbaar Delft in een reeks publicaties uitlatingen gedaan die erop

neerkwamen dat de wethouder corrupt is en dat hij van zijn positie als wethouder misbruik heeft gemaakt. Volgens de oud-wethouder zijn deze uitslatingen onrechtmatig omdat zij de grenzen van de vrijheid van meningsuiting hebben overschreden.

In mei 2004 dineerde de wethouder in een Italiaans restaurant in Delft. De restauranteigenaar, met wie de oud-wethouder tijdens zijn bezoek aan het restaurant in gesprek was, heeft van dat gesprek opnamen gemaakt. Op deze camerabeelden zou te zien zijn dat de wethouder telefonisch vertrouwelijke informatie verstrekke. De restauranteigenaar toonde de opnamen een jaar later onder meer aan Stoelinga. Vanaf 2 mei 2005 hebben de fractievoorzitter van Leefbaar Delft en de partij Leefbaar Delft in diverse publicaties gesuggereerd dat de oud-wethouder corrupt zou zijn en zijn positie als wethouder zou hebben misbruikt. De fractievoorzitter van Leefbaar Delft heeft aangifte gedaan tegen de wethouder wegens corruptie en schending van het ambtsgeheim. Deze aangifte is geseponeerd vanwege gebrek aan bewijs.

Op 25 juli 2007 heeft de rechtbank in Den Haag beslist dat een deel van de publicaties onrechtmatig zijn (LJN BB0333).

Op 16 maart 2010 heeft het Haagse Gerechtshof in hoger beroep beslist (zie over deze uitspraak ook: *Persvrijheidsmonitor 2010*, p. 92-93) dat Stoelinga en Leefbaar Delft niet onrechtmatig hebben gehandeld door de bewuste uitslatingen en publicaties te doen. Volgens het gerechtshof maken de uitslatingen deel uit van het politieke debat, waar in beginsel behoefte bestaat aan een ruime uitingsvrijheid. De uitslatingen richten zich niet op het privé-leven van de wethouder maar op zijn gedrag en handelwijze als openbaar bestuurder.

De Hoge Raad laat de uitspraak van het hof in stand. Volgens de Hoge Raad heeft het hof op de juiste wijze de uitslatingen op hun toelaatbaarheid getoetst. Tegen elkaar moeten worden afgewogen: aan de ene kant het belang dat een burger niet door publicaties wordt blootgesteld aan lichtvaardige verdachtmakingen en aan de andere kant het belang dat niet door gebrek aan bekendheid bij het grote publiek mogelijke misstanden in de samenleving kunnen blijven voortbestaan. Het hof heeft afdoende gemotiveerd dat in dit concrete geval in het openbare

debat de grenzen van de aan de fractievoorzitter en Leefbaar Delft toekomende vrijheid van meningsuiting niet zijn overschreden.

Het naar buiten brengen van de gemaakte opnames door de restauranteigenaar werd in de tweede zaak door het Haagse Gerechtshof wel als onrechtmatig aangemerkt. De Hoge Raad laat ook dit oordeel van het gerechtshof in stand.

Vindplaats: Persbericht 11 november 2011 Rechtspraak.nl, LJN BU3917, AB 2012, 79 m. nt. S.A.J. Munneke, RvdW 2011, 1390 respectievelijk LJN BQ7322.

- *Onderzoeksmethode*

Gerechtshof Amsterdam 8 maart 2011, (SBS Broadcasting, Endemol Nederland en Peter R. de Vries t. Koos Hertogs) – uitzendverbod verborgencamera-beelden van veroordeelde in tbs-kliniek

Met uitzendingen van *Peter R. De Vries*, *misdaadverslaggever* is Koos Hertogs te zien geweest in de tbs-kliniek waar hij zit opgesloten. In dit arrest oordeelt het Gerechtshof Amsterdam op het hoger beroep tegen verschillende kortgedingprocedures (zie hierover ook: *Persvrijheidsmonitor 2010*, p. 94-98) waarin aan SBS c.s. in verband met de (destijds aangekondigde) uitzendingen van het programma van Peter R. De Vries een beperkt uitzendverbod is opgelegd. Het is SBS c.s. verboden zonder voorafgaande toestemming van Hertogs (enig onderdeel van) heimelijk gemaakte beeld- en geluidsopnamen van of over Hertogs, gemaakt in de kliniek, uit te zenden of anderszins openbaar te maken, en eveneens verboden enig andere beeld- en geluidsopnamen van of over Hertogs, voor zover niet gemaakt in het kader van gewone nieuwsgaring, zonder volledig onherkenbaar maken van Hertogs, uit te zenden of anderszins openbaar te maken. Met dit verbod is bepaald dat SBS c.s. de uit contacten tussen Hertogs en een jeugdvriend – die heimelijk videoopnamen had gemaakt van gesprekken in de kliniek – verkregen informatie wel mag gebruiken. Tevens mag SBS c.s. Hertogs letterlijk citeren en zijn brieven in beeld brengen.

Het gerechtshof laat dit verbod in stand. SBS en Endemol benadrukken volgens het hof terecht dat programmamakers in beginsel de vrijheid hebben een misstand onder de aandacht van het publiek te brengen in de vorm die hun goeddunkt. Artikel 10 EVRM beschermt immers niet alleen de inhoud van de informatie maar ook de wijze waarop de informatie wordt overgebracht. Anders dan SBS en Endemol verdedigen, betekent dit echter niet dat het medium dat voor de openbaarmaking wordt gebruikt, en de wijze waarop het medium wordt gebruikt, bij de toe te passen afweging geen gewicht in de schaal zouden mogen leggen. Uitzending op de televisie van gesprekken die hebben plaatsgevonden, met herkenbare beelden en geluiden, vormen een aanzienlijk grotere inbreuk op de privacy van de desbetreffende persoon dan (bijvoorbeeld) een gedrukte weergave van de inhoud van die gesprekken. Ontontkoombaar is daarom dat de wijze waarop een journalist eventuele misstanden aan de kaak wil stellen, in de afweging wordt betrokken. Dit geldt ook waar het gaat om het (voorgenomen) gebruik van het medium televisie, ook al is duidelijk dat bij dat medium een grote afhankelijkheid bestaat van het kunnen gebruiken van gemaakte beelden.

In dit verband merkt het hof op dat ook in de eigen normen van de journalistieke beroepsgroep (onder meer kenbaar uit de ambtshalve gegeven uitspraak van de Raad voor de journalistiek inzake het gebruik van verborgen opname-apparatuur van 20 augustus 1996, RvdJ 1996-44) betekenis wordt toegekend aan de wijze van openbaarmaking. In de genoemde uitspraak van de Raad wordt vooropgesteld dat door het – zonder toestemming en/of medeweten van de betrokkene – maken van opnames met verborgen apparatuur en het openbaar maken daarvan, in beginsel de grenzen van hetgeen, gelet op de eisen van journalistieke verantwoordelijkheid, maatschappelijk aanvaardbaar is zijn overschreden. Een afwijking van de norm kan (behoudens in een hier niet terzake doend geval) volgens de Raad slechts toelaatbaar zijn wanneer zwaarwichtige redenen van algemeen belang een afwijking van de norm rechtvaardigen, waarvan in het algemeen slechts sprake zal zijn ‘indien na

behoorlijk onderzoek gebleken is dat de journalist geen andere middelen ten dienste staan om overeenkomstig de taak van de pers in een democratische samenleving, het publiek voor te lichten over ernstige misstanden of ernstige rechtsschendingen dan wel andere informatie te verstrekken die wezenlijk is voor publieke meningsvorming over zaken die het algemeen belang direct raken.' Een dergelijk uitgangspunt is ook te vinden in regel 20 van de Code voor de Journalistiek, zoals deze in 2008 is opgesteld door het Nederlands Genootschap van Hoofredacteurs: publicatie van tekst/foto's/audio-opnames of beelden die zijn gemaakt van personen in privésituaties vindt zonder toestemming van de betrokkene niet plaats 'tenzij met de publicatie een groot maatschappelijk belang is gediend'.

Het door de Raad geformuleerde criterium vereist, zo vervolgt de uitspraak van de Raad, dat, voordat tot die opnamemethode en/of openbaarmaking van de aldus verkregen opnames wordt besloten, steeds een zorgvuldige afweging van alle omstandigheden van het geval en de betrokken belangen door de journalistiek verantwoordelijken als nader in de uitspraak is aangegeven plaatsheeft. In de uitspraak van de Raad wordt een aantal omstandigheden en factoren genoemd die bij de afweging dienen te worden betrokken. Daarbij wordt de vorm van openbaarmaking met zoveel woorden genoemd onder VIII.B.8: '(...) Aan de vorm waarin de openbaarmaking plaatsvindt, dient met het oog op het ontzien van de belangen van de betrokkenen aandacht te worden besteed.'

In de door het gerechtshof te verrichten weging is van grote betekenis of juist is de stelling van Endemol en SBS dat de gemaakte opnames belangrijke nieuwsfeiten bevatten en ernstige misstanden aan de kaak stellen. SBS en Endemol betogen dat wanneer de inzet en het gebruik van verborgen opname-apparaatuur rechtmatig zijn (volgens SBS en Endemol: een verborgen camera-actie is toegestaan als de ernst van de misstand de actie rechtvaardigt en de informatie niet op andere wijze had kunnen worden achterhaald), het nieuws (altijd) kan worden gebracht in de vorm zoals door de journalist wordt bepaald en dus, als het

om het medium televisie gaat, ook door (onbeperkte) uitzending van de gemaakte opnames.

Het gerechtshof kent betekenis toe aan de wijze waarop de informatie is vergaard. Het hof overweegt daartoe dat ook als bij het vergaren van informatie aan de beide door SBS en Endemol genoemde eisen is voldaan, dit nog niet betekent dat de verkregen informatie altijd mag worden gepubliceerd op de door de journalist voorgestane wijze. Met betrekking tot de vraag of (en de wijze waarop) het verkregen beeld en geluid mag worden uitgezonden, heeft steeds weging van de belangen die spelen bij de botsing van enerzijds het recht op vrijheid van meningsuiting met anderzijds het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer plaats te vinden. Het hof heeft dit een en ander in zijn in dit arrest gegeven beoordelingen betrokken.

Vindplaats: LJN BP6989.

HR 8 april 2011 (Pretium Telecom t. TROS) – uitzending verborgencamera-beelden en waardering journalistieke maatstaven

Tros heeft in de uitzendingen van haar televisieprogramma *Tros Radar* van 22 en 29 september en 20 oktober 2008 en in een destijds op de website van Tros geplaatste column van de presentatrice van dat programma op kritische wijze aandacht besteed aan de telefonische verkoopmethoden (telemarketing) die namens Pretium Telecom door callcenters werden gehanteerd bij de

Beeld uit TROS Radar

aanbieding van haar telecommunicatiediensten. Tros heeft in het genoemde programma opnamen getoond die door een medewerker van Tros Radar, die zich niet als zodanig had bekendgemaakt, met behulp van een verborgen camera waren gemaakt van een cursus bij een callcenter dat voor Pretium werkte.

In deze zaak neemt Pretium het standpunt in dat Tros door een en ander jegens haar onrechtmatig heeft gehandeld. Het Gerechtshof Den Haag heeft bij een arrest van 29 juli 2009 (LJN BJ3772) geoordeeld dat noch het gebruik van een verborgen camera noch de gewraakte uitzendingen noch de column onrechtmatig zijn jegens Pretium.

De Hoge Raad stelt vast dat het gerechtshof blijkens zijn arrest bij de afweging van 'het recht op vrijheid van meningsuiting van Tros Radar en het recht op eerbiediging van een goede naam van Pretium', voor het antwoord op de vraag welk van deze rechten in dit geval de doorslag behoort te geven, de in onderling verband te beschouwen omstandigheden in aanmerking heeft genomen. Het hof heeft daarmee de juiste maatstaf aangelegd. Ook voor de beantwoording van de vraag of het gebruik door een journalist van een verborgen camera in het kader van zijn onderzoek naar een maatschappelijke misstand en het publiceren van het met die camera verkregen beeldmateriaal onrechtmatig is, komt het aan op een afweging van de daarbij betrokken belangen en omstandigheden. Dat naar journalistieke maatstaven, zoals neergelegd in punt 2.1.6 van de Leidraad van de Raad voor de Journalistiek, het gebruik van verborgen opnameapparatuur in beginsel niet toelaatbaar is en dat de journalist hiervan alleen kan afwijken als hem geen andere weg openstaat om een ernstige misstand aan het licht te brengen of een zaak van maatschappelijk belang scherper te belichten, mits de werkwijze geen onevenredige inbreuk maakt op de privacy en de veiligheid van betrokkenen, is in het kader van de genoemde, door de rechter te verrichten afweging geen rechtens aan te leggen criterium maar een omstandigheid die weliswaar in de regel gewicht in de schaal zal leggen maar niet doorslaggevend behoeft te zijn. Het cassatieberoep van Pretium bij de Hoge Raad wordt afgewezen.

Vindplaats: LJN BP6165, NJ 2011, 449 m.nt. E.J. Dommering.

Rb. Amsterdam 4 mei 2011, (X t. Noordkaap TV Producties en SBS) – inzetten gefingeerd personage in overvaljournalistiek, onherkenbaar maken geïnterviewde

In een uitzending van het programma *Undercover in Nederland* is aandacht besteed aan hulpverleners die via het internet zorg aanbieden aan ouders en kinderen met problemen. Het inzetten van een gefingeerd personage ("Iris") waarmee contact is gezocht met X om beeldmateriaal te verkrijgen van persoonlijke contacten met X en een confrontatie op straat zijn in dit geval volgens de Rechtbank Amsterdam niet onrechtmatig geweest.

De uitingsvrijheid van Noordkaap c.s., in het kader van artikel 10 lid 2 EVRM en artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek, omvat niet alleen de vrijheid een volgens haar bestaande misstand binnen het circuit van alternatieve (jeugd)hulpverlening in de uitzending aan de kaak te stellen, maar ook de vrijheid te bepalen op welke wijze zij dat doet. Bij de wijze van inkleding van de uitzending heeft Noordkaap er voor gekozen om X als geanonimiseerd voorbeeld op te voeren van een hulpverlener die actief is in het circuit van alternatieve (jeugd)hulpverlening en waar voor gewaarschuwd dient te worden. Dat is gelet op het gedrag van X jegens 'Iris' ook gerechtvaardigd. Dat Noordkaap c.s. gebruik heeft gemaakt van een gefingeerd personage en dat in de uitzending het seksueel geladen gedrag van X jegens deze 14-jarige 'Iris' wordt getoond (inclusief de beelden die via de webcam van X zijn verkregen) en dat X in de uitzending met zijn grensoverschrijdend gedrag jegens 'Iris' wordt geconfronteerd, maakt niet dat Noordkaap c.s. de grenzen van de jegens X in acht te nemen zorgvuldigheid heeft overschreden. Noordkaap c.s. heeft gelet op het doel van de uitzending en de rol die X daarbij in de uitzending vervult voldoende oog gehad voor het belang van X bij bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer.

Vindplaats: LJN BQ4254.

Vzr. Rb. Amsterdam 18 oktober 2011, (“spermadonor” X t. Alberto Stegeman, SBS Broadcasting en Noordkaap TV Producties) – toelaatbaarheid uitzending verborgencamera-beelden en overvaljournalistiek

Stegeman heeft een afspraak tussen X en een actrice/wensmoeder die op gefingeerde gronden heeft gevraagd naar bereidwilligheid van X om als spermadonor op te treden, met verborgen camera laten filmen. Ook heeft Stegeman een onaangekondigde confrontatie met X opgenomen. De voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam heeft de vraag beantwoord op welke wijze Stegeman c.s. in het televisieprogramma *Undercover Nederland*, in het licht van de privacybescherming, het handelen van X mag belichten met behulp van (verborgencamera-)beelden in een uitzending over de gevaren aan spermadonatie via het internet. De voorzieningenrechter volgt Stegeman c.s. in het oordeel dat het in beeld gebrachte heimelijk opgenomen gesprek van X met de zogenaamde wensmoeder een toegevoegde waarde heeft, omdat X in dat gesprek op de expliciete vraag van de wensmoeder of hij een erfelijk overdraagbare aandoening heeft ontkennend antwoordt, terwijl hij het Syndroom van Asperger heeft, hetgeen de risico's die wensmoeders lopen extra duidelijk maakt. Verder is aannemelijk dat gedaagden deze informatie van X niet zouden hebben verkregen indien de beelden niet met een verborgen camera zouden zijn opgenomen. Gelet hierop is het uitzenden van de met de verborgen camera opgenomen beelden van X toegestaan mits gedaagden de privacy van X daarbij voldoende waarborgen. De vraag is of Stegeman c.s. X voldoende onherkenbaar hebben gemaakt. De voorzieningenrechter is van oordeel dat dit zowel ten aanzien van de beelden van het gesprek als de beelden van de confrontatie het geval is. *Vindplaats: LJN BT8389.*

Rb. Amsterdam 24 november 2011, (Paardenhandelaarster t. A. Stegeman en Noordkaap TV Producties) – verzoek deskundige-oordeel onherkenbaarheid op beelden undercover- en overvaljournalistiek

Deze zaak gaat in op de uitwerking die door Stegeman c.s. is gegeven aan een opdracht uit het arrest van Gerechtshof Amsterdam van 21 mei 2010 (zie over dit arrest ook: *Persvrijheidsmonitor 2010*, p. 99-100), waarin het gerechtshof oordeelde in verband met een uitzending over malafide handel in paarden dat de confrontatie door Stegeman in de uitzending met een paardenhandelaarster en het ondertussen apart opgenomen weerwoord van (de advocaat van) haar voldoen aan de vereiste zorgvuldigheid. SBS c.s. is toen wel opgedragen, naast de reeds aangebrachte vervaging van het gelaat van de paardenhandelaarster, om ook haar stem in de voorgenomen uitzending te vervormen.

De paardenhandelaarster stelt dat zij na de bewuste uitzending tal van reacties heeft ontvangen van personen die haar hebben herkend. Zij heeft vervolgens de stemvervorming laten onderzoeken in een geluidsopnamestudio. Deze studio is van mening dat in de uitzending gedeelten te horen zijn waarin haar stem in het geheel niet is bewerkt. De paardenhandelaarster verzoekt de rechtbank op basis van artikel 202 lid 2 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering een deskundige aan te wijzen die gespecialiseerd is in stemmen, geluidopname, televisie en 'bij voorkeur affiniteit heeft met de paardenbranche.' Zij wil op deze wijze haar rechtspositie vaststellen.

De rechtbank is met Stegeman c.s. van oordeel dat de vraag die de paardenhandelaarster beantwoord wil zien niet de feitelijke vraag is die op grond van een specifieke expertise beantwoord dient te worden. Een deskundigenonderzoek door een technicus gespecialiseerd in geluidsopnamen zou aangewezen kunnen zijn wanneer men iets zou willen weten over de manier waarop een stemgeluid kan worden vervormd. Bijvoorbeeld ter beantwoording van de vraag of de techniek maximaal is gebruikt om herkenning te voorkomen. In de onderhavige zaak

gaat het echter niet om beoordeling van de gebruikte techniek maar om het uiteindelijke resultaat van de stemvervorming. Naar het oordeel van het gerechtshof diende de vervorming zodanig te zijn dat de stem onherkenbaar is. Niet valt in te zien dat de gewenste deskundige specifieke deskundigheid bezit tot het beoordelen van de herkenbaarheid van de stem. Daarbij overweegt de rechtbank tevens dat het vaststellen van een norm voor het begrip ‘onherkenbaar’ niet valt binnen de expertise van deze deskundige. De rechtbank wijst het verzoek van de paar-denhandelaarster af.

Vindplaats: op <www.boek9.nl> (B9 10478).

- *Citeren, parafraseren, interviews en hoor en wederhoor*

Gerechtshof Arnhem 8 februari 2011, (Vermaas c.s. t. Radio Nederland Wereldomroep) – voorlezen sms

Dit is het arrest op het hoger beroep tegen het vonnis van de Rechtbank Amsterdam van 9 september 2009 (zie over dit vonnis ook: *Persvrijheidsmonitor 2009*, p. 78-79). Het gerechtshof sluit zich aan bij het oordeel van de rechtbank dat de Wereldomroep niet onrechtmatig heeft gehandeld jegens Vermaas c.s. in verband met het voorlezen van een sms van een luisteraar in het programma *Onderweg*. Het gerechtshof stelt daarbij vast dat in de uitzending van 8 juli 2008 voldoende duidelijk was dat de presentator een bericht van een luisteraar voorlas. Daarbij werd vermeld dat de verzender van het bericht zich Don Fredrik noemde. Het moet de luisteraar in redelijkheid duidelijk zijn geweest dat Wereldomroep bij de mededeling dat zes chauffeurs van het bedrijf van Vermaas werden overgenomen door een concurrent, afging op het door Wereldomroep van een luisteraar ontvangen bericht. Er was derhalve geen sprake van berichtgeving op basis van eigen nieuwsgaring door journalisten van Wereldomroep en dat was voor de gemiddelde luisteraar ook duidelijk. Niet is gesteld of gebleken dat Wereldomroep tijdens de uitzending wist dat de mededeling onwaar was. Mede gezien het oogmerk van de begeleidende mededeling van de presentator, behoeft Wereldomroep redelijkerwijs ook niet bedacht te

zijn op de mogelijkheid dat die mededeling onwaar was en/of dat de bedoeling ervan was het bedrijf van Vermaas schade te berokkenen. De programmamakers waren bij de voorlezing van het bericht dus te goeder trouw. Indien de mededeling nadeel voor Vermaas c.s. tot gevolg heeft gehad, behoefde Wereldomroep dat ook redelijkerwijs niet te voorzien. Daarom is de uitzending van die mededeling niet onrechtmatig. Indien de mededeling onwaar was en de verzender van het sms-bericht het doel had Vermaas c.s. schade te berokkenen, doen die omstandigheden niet af aan voormeld oordeel. Evenmin doet aan voornoemd oordeel af dat uitzending van de mededeling niet was bedoeld om een sociale misstand aan de kaak te stellen en dat uitzending van de mededeling niet spoedeisend was, zodat er in zoverre geen belemmeringen waren om de mededeling bij Vermaas c.s. te verifiëren. Ten slotte doet aan het voorgaande ook niet af dat de programmamakers 'Don Fredrik' niet kenden, nu de opzet van het programma inhield dat berichten van (onbekende) luisteraars worden voorgelezen en, zoals hiervoor is overwogen, Wereldomroep redelijkerwijs niet bedacht behoefde te zijn op de mogelijkheid dat het bericht onwaar was.

Indien de uitzending van 8 juli 2008 al onrechtmatig geacht kon worden – hetgeen gelet op het voorgaande niet het geval is – werd die onrechtmatigheid weggenomen door de mededelingen in de uitzending van 9 juli 2008, waarin de presentator is teruggekomen op de inhoud van en reactie op de voorgelezen sms, naar aanleiding van de bezwaren die Vermaas direct na de eerste uitzending heeft gemaakt.

Vindplaats: LJN BP5403.

- *Privacy*

Brief aan media RVD standpunt over linken naar foto's leden Koninklijk Huis – privacy leden Koninklijk Huis en gebruik hyperlinks in informatievoorziening

Met de volgende brief heeft de Rijksvoorlichtingsdienst aan verschillende media haar standpunt medegedeeld over linken in

online-media naar foto's van leden van het koninklijk huis:

Tot nu toe is geen bijzondere aandacht besteed aan hyperlinks naar privéfoto's van leden van het Koninklijk Huis die elders op internet zijn geplaatst. Maar om te voorkomen dat hierdoor een trend ontstaat die de basis onder de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zou kunnen aantasten hecht ik er aan u te wijzen op het volgende. Zoals bekend hebben leden van het Koninklijk Huis, net als ieder ander, het recht om zich in privéomstandigheden vrij en onbespied te wanen. Er is alleen een juridische rechtvaardiging om met het publiceren van privéfoto's een inbreuk te maken op de persoonlijke levenssfeer wanneer met de publicatie van de foto's een bijdrage wordt geleverd aan een publiek debat van algemeen belang. Het plaatsen van een link naar een privéfoto van een lid van het Koninklijk Huis staat in zoverre gelijk aan het publiceren van die privéfoto, dat wanneer de bewuste foto geen bijdrage levert aan een publiek debat van algemeen belang ook met het plaatsen van de link onrechtmatig gehandeld wordt. Uit jurisprudentie blijkt onder meer dat een onderliggend document dat met één handeling (te weten het klikken/dubbel klikken op de link) kan worden opgevraagd geacht wordt zodanig verbonden te zijn met de link dat het document door het plaatsen van de link in zekere zin onderdeel is geworden van het stuk waarin de link is geplaatst. In die zin wordt door het plaatsen van de link ook het onderliggende document verspreid. Ook de Raad voor de Journalistiek heeft geoordeeld dat het plaatsen van hyperlinks naar foto's beschouwd moet worden als het (zelf) publiceren van die foto's. De Raad geeft aan dat bij het plaatsen van een link ook een afweging moet worden gemaakt tussen de privacy van de geportretteerde en het maatschappelijk belang dat met de berichtgeving is gediend. Overigens tekent de Raad hier ook bij aan dat het feit dat hetzelfde fotomateriaal reeds op meerdere websites is geplaatst niet betekent dat aan het belang van bescherming van de privacy van de geportretteerde geen gewicht meer toekomt. Ik adviseer u in de toekomst rekening te houden met bovenstaande en bij het plaatsen van een link naar privéfoto's van leden van het Koninklijk Huis die elders op internet staan net als bij publicatie van dergelijke foto's eerst af te wegen of er een bijdrage wordt geleverd aan een publiek debat van algemeen belang.

[...]

plv. directeur-generaal Rijksvoorlichtingsdienst/woordvoerder Koninklijk Huis'

Vindplaats: HP De Tijd 7 oktober 2011.

- *Portretrecht*

Rb. Amsterdam 10 augustus 2011, (Studente t. GS Media) – schadevergoeding online filmpje dronken studente

In 2010 is in een bodemprocedure bij de Rechtbank Amsterdam geoordeeld (zie over dit vonnis ook: *Persvrijheidsmonitor 2010*, p. 1001-102) dat GS Media (GeenStijl) vanwege openbaarmakingen van een voor een studente beschamend filmpje en met de begeleidende teksten op de website *geenstijl.nl* inbreuk heeft gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van de studente. Zij heeft daarom een redelijk belang zich tegen openbaarmaking te verzetten.

De Rechtbank Amsterdam heeft in de hierbij horende schadeastaatprocedure geoordeeld dat de immateriële schade gelet op het onrechtmatig handelen van GeenStijl en de aard van de schade aan GeenStijl kan worden toegerekend. Het is een bewuste keuze geweest van GeenStijl om het filmpje met de onnodig grievende teksten te plaatsen en iemand publiekelijk tot onderwerp van leedvermaak te maken. Dit geldt des te meer voor de herpublicatie, waarmee uitvoering werd gegeven aan het dreigement dat het filmpje opnieuw zou worden geplaatst als de dagvaarding van de studente niet zou worden ingetrokken. Die publicatie is in zoverre te zien als een bewuste 'wraakactie'. Dit vindt ook steun in de woorden: 'Dan kun je het krijgen ook'. GeenStijl was zich welbewust van wat zij deed, als ook van het feit dat de herpublicatie aanleiding zou zijn voor 'reaguurders' opnieuw kwetsende comments te plaatsen. De rechtbank ziet in een en ander aanleiding voor een ruime toerekening van de (misschien niet op alle punten direct voorzienbare) schade. Dat een en ander een aantasting van de eer en goede naam van studente inhoudt, is iets dat GeenStijl wist, althans behoorde te weten. Dat dit ook psychische storingen tot gevolg zou hebben bij een student die het niet gewend is op deze manier in de spotlight te staan is geen onwaarschijnlijk gevolg van het handelen van GeenStijl.

Wat de schatting van de immateriële schade betreft, stelt de rechtbank voorop dat uit de parlementaire geschiedenis blijkt

dat de wetgever bij de redactie van artikel 6:106 Burgerlijk Wetboek voor ogen stond dat de rechter een grote vrijheid heeft bij de begroting van immateriële schade, waarbij de rechtbank niet is gebonden aan de gewone regels van stelplicht en bewijslast. Rekening moet worden gehouden met alle omstandigheden van het geval, zoals de aard en ernst van de psychische stoornis, maar ook omstandigheden die niet zien op de ernst van het geleden nadeel, zoals daar zijn de wederzijdse stand en fortuin van partijen en de mate van schuld (Parlementaire Geschiedenis Boek 6, p. 388). De rechtbank houdt tevens rekening met bedragen die in vergelijkbare gevallen door de rechter zijn toegekend, met in het achterhoofd dat een onvoorspelbaar hoge schadevergoeding (ook in een zaak als de onderhavige) zou kunnen leiden tot een 'chilling effect'. De door de studente in verband met de publicaties gemaakte advocaatkosten in de diverse procedures die zij heeft gevoerd, zijn bij dit alles – anders dan zij betoogt – geen richtsnoer. Ook bij de vaststelling van de immateriële schadevergoeding is vergoeding van de werkelijk geleden schade uitgangspunt. Door aan te sluiten bij de werkelijk gemaakte advocaatkosten, waarvoor de proceskostenveroordeling al een vergoeding inhoudt, zou de schadevergoeding een punitief karakter krijgen.

De conclusie al bij al is dat de rechtbank studente een schadevergoeding toekent van € 10.000,00.

Vindplaats: LJN BT1877.

- *Publiek figuur*

Vzr. Rb. Amsterdam 3 februari 2011, (Peter R. de Vries c.s. t. De Telegraaf) – onjuiste mededeling in column

Peter R. De Vries en zijn echtgenote hebben aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam een oordeel gevraagd over een publicatie die op de website van de door De Telegraaf beheerde *Privépagina* van de website *telegraaf.nl* als blog is opgenomen. Wat betreft de inhoud van de publicatie hebben De Vries en zijn echtgenote met name bezwaar gemaakt tegen de zinsnede 'Je hoeft maar even te googelen of je ziet zijn naakte

echtgenote in alles etalerende standjes op internet, waar ze zegt voor alles “in” te zijn en zij tegelijkertijd suggereert minstens 10 jaar jonger te zijn’. Naar het oordeel van de voorzieningenrechter moet de gewraakte publicatie worden gezien als een satirisch bedoelde column. Aan een dergelijke (satirische) column mogen volgens vaste jurisprudentie niet dezelfde hoge eisen worden gesteld als aan onderzoeksjournalistiek. Aan een auteur komt in een column een grotere mate van vrijheid toe om zijn persoonlijke mening te geven dan in andere journalistieke genres. Ook in een column is de auteur echter gebonden aan grenzen. Deze grenzen kunnen bijvoorbeeld overschreden worden indien de uitingen zijn gedaan met de bedoeling de ander te kwetsen of de bewoordingen met het oog op het te dienen belang nodeeloos grievend zijn. Daarnaast is sprake van overschrijding van grenzen wanneer columnisten bij het uiten van hun persoonlijke mening kwalificaties bezigen of vergelijkingen treffen waartoe de feiten in redelijkheid geen aanleiding geven of indien zij zich beroepen op feiten tot ondersteuning van hun mening terwijl die genoemde feiten niet bestaan. De vrijheid die aan een columnist toekomt geeft hem geen vrijbrief en maakt de door hem op de korrel genomen persoon niet vogelvrij.

Ten aanzien van de echtgenote heeft de voorzieningenrechter overwogen dat, anders dan De Telegraaf c.s. heeft aangevoerd, de echtgenote niet als een publiek figuur moet worden aangemerkt. In dit verband is voldoende aannemelijk gemaakt dat zij op geen enkele wijze de publiciteit zoekt, behoudens in haar hoedanigheid van beeldend kunstenaar en dat zij alleen over haar privéleven naar buiten treedt als zij daarover op een voor haar onheuse wijze wordt aangesproken. Het enkele feit dat iemand een relatie heeft of gehuwd is met een persoon die publiciteit niet schuwt maakt die persoon zelf niet tot een publiek persoon, hoezeer wellicht ook (een deel van) het publiek nieuwsgierig zal zijn naar die partner. Ieder mens heeft er aanspraak op (uitsluitend) naar zijn eigen doen en laten te worden beoordeeld.

Volgens de voorzieningenrechter is de publicatie jegens Peter R. De Vries en zijn echtgenote onrechtmatig omdat daarin een

grievend beeld van de echtgenote wordt geschetst waarvoor geen grondslag is te vinden in de door gedaagde als feiten aangevoerde beweringen.

De rechter wijst onder andere de gevraagde veroordeling van De Telegraaf om de openbaarmaking en/of verveelvoudiging van de publicatie te staken en gestaakt te houden toe. Dat van deze veroordeling mogelijk een chilling effect zal uitgaan op anderen die van hun vrijheid van meningsuiting gebruik willen maken, kan daaraan in dit geval niet afdoen. Van een ongebreidelde vrijheid van meningsuiting kan immers ook een chilling effect uitgaan, zodanig dat personen zich in hun doen en laten niet meer vrij voelen te handelen zoals zij wensen omdat zij moeten vrezen dat hun doen en laten zonder voldoende grond onder een vergrootglas kan worden gelegd en aan ongewenste publiciteit kan worden onderworpen.

Vindplaats: LJN BP5180.

- *Verdachten, veroordeelden, getuigen, slachtoffers en 'trial by media'*

Vzr. Rb. Den Haag 17 juni 2011, (Peter la Serpe t. Misdaadwebsite Camilleri) – getuige, recht op privacy en leven, portretrecht

La Serpe is zowel verdachte als getuige in het Passageproces, heeft de status van bedreigde getuige en is opgenomen in een getuigenbeschermingsprogramma. Ter beoordeling ligt aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Den Haag voor of Misdaadwebsite Camilleri mogelijk in de toekomst, door op zijn website (een link naar) ongebalkte foto's van La Serpe te plaatsen, onrechtmatig jegens hem zou handelen. De voorzieningenrechter zet uiteen dat de beantwoording van deze vraag ligt in het spanningsveld tussen het recht op vrijheid van meningsuiting enerzijds en het recht op persoonlijke levenssfeer, waaronder de onaantastbaarheid van het menselijk lichaam, anderzijds. In verhouding tot het gewicht van het recht van La Serpe is dat van de website *Camilleri* naar het oordeel van de voorzieningenrechter gering. De voorzieningenrechter komt tot de

conclusie dat Camilleri onrechtmatig jegens La Serpe zou handelen indien de website toelaat dat ongebalkte foto's van La Serpe op zijn website worden gepubliceerd.

Vindplaats: LJN BQ8288.

Vzr. Rb. Amsterdam 21 oktober 2011, (W. Holleeder t. IDTV Film)

Vzr. Rb. Amsterdam 1 december 2011, (F. Meijer en J. Boellaard t. IDTV Film) – verfilming en re-enscenering historische misdaad en artistieke expressie

De voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam heeft in het kort geding dat door Holleeder was aangespannen tegen filmproducent IDTV Film besloten dat de toen nog niet uitgebrachte film *De Heineken Ontvoering* niet wordt verboden. IDTV is producent van de film. De film is gebaseerd op bekende feiten maar bevat ook fictieve elementen. Holleeder is (met vier anderen) veroordeeld wegens betrokkenheid bij de ontvoering. In de film komt een personage met de naam 'Rem' voor, dat volgens Holleeder zowel qua fysieke kenmerken als wat betreft het levensbeeld dat in de film wordt geschetst, een zodanige gelijkenis met hem vertoont dat er sprake is van inbreuk op zijn portretrecht, waartegen hij zich verzet. Holleeder wenst niet dat zijn portret wordt gebruikt voor reclame voor de film en vreest daarnaast dat het publiek de (niet op feiten gebaseerde) gedragingen van 'Rem' als daadwerkelijk door hem gepleegde feiten zal opvatten, waardoor hij in zijn belangen wordt geschaad. Holleeder wijst er in deze zaak op dat hij in verband met zijn huidige detentie beperkt wordt in zijn mogelijkheden om zich tegen die suggestie te verweren. Hij vordert een verbod op die passages van de film waarin 'Rem' voorkomt. Bij een voorwaardelijke incidentele vordering vordert hij tevens voorafgaande inzage in de film.

De voorzieningenrechter stelt voorop dat de vorderingen van Holleeder gericht op voorafgaande inzage dan wel een vertoningsverbod op (bepaalde onderdelen van) de film neerkomen op preventieve censuur en daarmee op gespannen voet staan met

artikel 10 EVRM en artikel 7 van de Grondwet. Toetsing van de eventuele onrechtmatigheid van een publicatie behoort pas plaats te vinden nadat deze ter kennis van het publiek is gebracht. Er is geen grond om hiervan af te wijken. Onvoldoende aannemelijk is geworden dat de publicatie jegens Holleeder in zodanige mate onrechtmatig is en voor hem zal leiden tot onherstelbare schade dat een vertoningsverbod of recht op inzage vooraf gewettigd zou zijn. Mocht de film op enig onderdeel achteraf onrechtmatig worden geoordeeld, dan moet zich dat oplossen in schadevergoeding en/of rectificatie. Voor zover de vorderingen van Holleeder gericht zijn op misleidende reclame en/of een verbod tot gebruik van zijn portret voor commerciële doeleinden worden die vorderingen eveneens afgewezen. Het op de website afgebeelde portret kan niet worden beschouwd als een portret van Holleeder. Weliswaar is er sprake van een behoorlijke mate van overeenstemming, maar bij het beoordelen van de vraag of sprake is van een afbeelding van een persoon dient mede acht geslagen te worden op de context van de publicatie. Het is niet ongebruikelijk dat bij een verfilming van historische gebeurtenissen de acteurs worden gemodelleerd naar de persoon wiens rol zij moeten uitbeelden. Het publiek mag hiermee bekend worden verondersteld en zal de afbeelding van 'Rem' niet aanzien voor een afbeelding van Holleeder.

Meijer en Boellaard, twee van de ontvoerders van Heineken, hebben in een later kort geding een uitbreiding gevorderd van de tekst die voorafgaand aan de film in de bioscoop was te zien. De vordering van Meijer en Boellaard die ziet op de tekst van de disclaimer komt er – kort gezegd – op neer dat in die disclaimer drie passages die voorkomen in de film expliciet als fictie moeten worden bestempeld. De voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam heeft deze eis afgewezen. Uitgangspunt is volgens de voorzieningenrechter dat een verfilming van een historische gebeurtenis op een mengeling van feiten en fictie mag berusten. Alleen indien de fictieve elementen ernstige reputatieschade opleveren, zou dit aanleiding kunnen zijn tot het treffen van maatregelen. Ten aanzien van twee van de drie scènes is overwogen dat de fictieve elementen niet zo ver van de werke-

lijkheid afstaan dat hierdoor de belangen van Meijer en Boellaard zwaarder zouden moeten wegen dan die van de filmmaatschappij. Ten aanzien van de derde scène is overwogen dat de filmmaatschappij expliciet heeft erkend dat Boellaard zijn vriendin niet heeft mishandeld en dat die scène dus op fictie berust. Door die erkenning is voldoende aan de belangen van de desbetreffende Boellaard tegemoet gekomen.

Bij de weigering om IDTV film te bevelen de mededeling voorafgaande aan de bioscoopfilm aan te passen, speelt mee dat in de media reeds uitvoerig is belicht dat de film een mengeling van feiten en fictie bevat. Een groot deel van het publiek zal hiervan, althans in de periode dat de film in de bioscoop draait, op de hoogte zijn. IDTV heeft toegezegd dat op de dvd die van de film wordt uitgebracht (nadat de film niet meer in de bioscopen is te zien) de disclaimer langer (te weten 8 seconden) te zien zal zijn. Volgens de rechter is hiermee voldoende verzekerd dat ook in de toekomst op afdoende wijze gewaarborgd is dat het publiek kennis neemt van de disclaimer. Tot slot is in dit kader van belang dat IDTV ter zitting uitgebreid heeft betoogd dat het langer tonen van de disclaimer tot aanmerkelijke kosten zal leiden en ook praktisch gezien moeilijk uitvoerbaar is. Alle exemplaren van de film zouden moeten worden gewijzigd, hetgeen overigens niet in de macht ligt van IDTV, maar in die van de distributeur van de film. Toewijzing van de vordering zou daarmee naar het oordeel van de voorzieningenrechter disproportioneel zijn. Op de website is de disclaimer net zo lang te zien als de bezoeker dat wil en de voorzieningenrechter gaat ervan uit dat de disclaimer daar te zien blijft zolang de website in de lucht blijft.

Vindplaats: LJN BT8893 respectievelijk LJN BU6536.

- *Publicatie persoonsgegevens*

Hof Den Bosch 1 februari 2011, (Stichting De Stelling t. X) – Wet bescherming persoonsgegevens, belangenafweging

Het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch deed uitspraak in een kort geding tegen de eigenaar van een journalistieke website, waarin

de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) centraal stond. Op de website waren berichten geplaatst, inhoudende dat de eiser vriendschappelijke banden had onderhouden met de crimineel Johan de V., alias 'De Hakkelaar'. De voorzieningenrechter van de rechtbank had de vordering tot het verwijderen van de berichten toegewezen. Het Hof is het met de voorzieningenrechter eens dat de Wbp van toepassing is. In dit geval acht het Hof echter een rechtvaardiging voor het publiceren van de berichten aanwezig als bedoeld in artikel 8 sub f van de Wbp. De afweging die het Hof uitvoert verschilt niet van de gebruikelijke belangenafweging op basis van het Burgerlijk Wetboek. De vordering wordt alsnog afgewezen.

Vindplaats: LJN BP3921, Mediaforum 2011-4, nr. 10 m.nt. Q.R. Kroes.

- *Bevel rectificatie en verwijdering berichtgeving van website/internet*

Vzr. Rb. Amsterdam 10 februari 2011, (GS Media t. studente) – beelden op internet, verzoek staking executie dwangsommen

In een kort geding vonnis van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam van 19 september 2009 (zie over dit vonnis ook: *Persvrijheidsmonitor* 2009, p. 76) is GS media (Geenstijl) veroordeeld in verband met een filmpje waarin een studente vanwege dronkenschap in een voor haar beschamende situatie is te zien. De rechter heeft Geenstijl bevolen openbaarmaking, verveelvoudiging en verspreiding van het filmpje via haar sites te staken en al het bijbehorende tekst en commentaar op de websites *geenstijl.nl* en *dumpert.nl* te verwijderen en verwijderd te houden.

Volgens de studente kon zij het filmpje (of beelden daarvan) gedurende 2010 nog altijd vinden. Op 21 december 2010 heeft een deurwaarder processen-verbaal (d.d. 23 juli, 11 augustus en 10 december 2010) aan GS Media betekend en namens de studente aanspraak gemaakt op een bedrag van € 150.000,- aan verbeurde dwangsommen. Het ging volgens de studente

niet alleen om *geenstijl.nl* en *dumpert.nl*, maar ook *prevvy.com*. De laatst genoemde website behoort niet toe aan GS media maar aan een particulier die ook door de deurwaarder is aangeschreven.

Geenstijl vordert in in dit nieuwe kort geding dat de voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam de studente beveelt de executie van dwangsommen uit de aangetekende processen-verbaal te staken jegens GS Media. In het vonnis overweegt de rechter dat GS Media in het vonnis van 2009 is geboden om 'elke openbaarmaking, verveelvoudiging of verspreiding' van het filmpje of delen daaruit te staken en gestaakt te houden. Dat daaronder slechts zou moeten worden verstaan het 'actief naar buiten pushen', zoals GS Media heeft aangevoerd is een te strikte interpretatie. Ook als beelden op een website nog te zien zijn zonder dat daarvoor een actief handelen van GS Media is vereist, kan dat onder omstandigheden worden aangemerkt als 'openbaarmaking, verveelvoudiging of verspreiding'. Anders dan de studente heeft betoogd moeten de desbetreffende beelden dan echter wel zonder uitgebreid zoeken toegankelijk zijn voor het (gewone internet) publiek, zonder dat daarbij gebruik wordt gemaakt van specifieke adressen. Dat dit hier aan de orde is, is niet aannemelijk geworden. Niet is aangetoond dat de afbeeldingen na het vonnis op normale wijze vindbaar waren voor het publiek. De deurwaarder heeft de afbeeldingen namelijk alleen kunnen vinden door de specifieke adressen in te toetsen. Deze adressen, afkomstig van de prevvy-website, waren hem verstrekt door de raadsman van de studente.

Doel en strekking van het vonnis van 2009 zijn dat het filmpje, beelden daaruit en de bijbehorende teksten niet meer op of via de GS Media websites te zien zijn voor het publiek en dat GS Media daartoe de benodigde handelingen diende te verrichten, die redelijkerwijs van haar verwacht konden worden. Door het filmpje en de commentaren van haar websites te verwijderen, heeft zij destijds gedaan wat in haar vermogen lag. Als enkele afbeeldingen na een zeer gerichte zoekactie op basis van specifieke niet voor het publiek toegankelijke gegevens, daarna toch nog ergens op een plek op internet te vinden zijn,

mogelijkerwijs via gegevens afkomstig van een aan GS Media gelieerde server, kan het niet verwijderd hebben daarvan, onder de omstandigheden in dit geval, in redelijkheid niet als een overtreding van het vonnis worden aangemerkt.

Vindplaats: LJN BP3926 .

Vzr. Rb. Amsterdam 23 juni 2011, (Pretium Telecom t. Telegraaf Media Nederland Landelijke Media)
Gerechtshof Amsterdam 2 augustus 2011, (Telegraaf Media Nederland Landelijke Media t. Pretium Telecom) – rectificatiemaatregelen in kort geding, reikwijdte maatregelen in verband met digitale media

De voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam heeft in deze zaak geoordeeld dat een bericht van 27 mei 2011 in dagblad *De Telegraaf* onder de kop 'Blinde bejaarde keihard belazerd' onrechtmatig is jegens Pretium Telecom. De Telegraaf (TMN) heeft het telecombedrijf onterecht van bepaalde oplichtingspraktijken beschuldigd. Om deze reden legt de rechter aan TMN de verplichting op het bericht te rectificeren, zowel in de krant, als op de website van de krant alsmede in de voor mobiele telefoons aangeboden dienst van het dagblad. Ook wordt de krant opgedragen het bericht te verwijderen van (door) haar (gebruikte) websites (waaronder Facebook en Twitter), en verboden het bericht opnieuw te publiceren.

In hoger beroep tegen deze uitspraak heeft het Gerechtshof Amsterdam overwogen dat als de rechter, in het bijzonder de rechter in kort geding, aan onrechtmatige publicaties als de onderhavige het gevolg verbindt dat degene die voor die publicaties verantwoordelijk is, wordt veroordeeld tot openbaarmaking van rectificaties, ter discretie van die rechter staat op welke wijze die openbaarmaking moet geschieden en welke inhoud die rectificaties moeten hebben. Daarbij zal een rectificatie in het algemeen op dezelfde wijze openbaar moeten worden gemaakt als de oorspronkelijke publicatie; noodzakelijk is dat echter niet. Voorts zullen de maatregelen die de rechter treft, in hun totaliteit beschouwd, in het algemeen niet disproportioneel mo-

gen zijn met de oorspronkelijke publicaties en hun reeds gebleken of nog te verwachten gevolgen. De rechter zal acht moeten slaan op alle relevante omstandigheden en zijn beslissing daarop moeten afstemmen. Daarbij kan hij ook, geheel of ten dele, afzien van bepaalde maatregelen omdat die hem in de gegeven omstandigheden niet passend voorkomen. In kort geding moet bovendien een belangenafweging worden gemaakt. Het enkele feit dat de oppervlakte van de rectificatie in het dagblad nog niet half zo groot is als die van het artikel, maakt de rectificatie nog niet onvoldoende.

Aankondiging van de rectificatie op de homepage van de krant boven de pagebreak gedurende een halve week is in dit geval een sterk signaal dat op zijn plaats is; een hele week is disproportioneel. Een week plaatsing van de rectificatie op de websites van de uitgever is te kort; één jaar is in casu passend. Het gerechtshof gebiedt de uitgever daarnaast om een drietal internetzoekmachines te verzoeken het artikel uit hun (cache)-archief te verwijderen, en om een viertal website-exploitanten te verzoeken het overgenomen artikel te verwijderen.

Vindplaats: LJN BR2126 respectievelijk LJN BT7315.

- *Overige zaken*

In de jurisprudentielijst van dit boek staat onder het kopje 'Niet besproken jurisprudentie' een opsomming van rechterlijke uitspraken waarin vergelijkbare rechtsvragen aan de orde komen als behandeld in deze subparagraaf over Privacy en Eer en goede naam (§ 4.3.4). Kenmerkend is een afweging tussen enerzijds het belang van de betreffende journalistieke media of daarmee vergelijkbare personen om informatie te verschaffen over actuele gebeurtenissen, meningen en ideeën en anderzijds het belang van slachtoffers bij bescherming van hun persoonlijke levenssfeer en hun eer en goede naam. Bij deze afweging wordt gelet op alle omstandigheden van het geval.

4.4 Rechtsgang

Strafrechtelijke grenzen van de media op internet

De ministers van Veiligheid en Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hebben op 7 juni 2011 op verzoek van de vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer een uiteenzetting gegeven over de strafrechtelijke grenzen van de media op het internet.

Het is in eerste instantie aan het Openbaar Ministerie om in het concrete geval de strafbaarheid van de uitlating te beoordelen. Het is vervolgens uiteindelijk aan de rechter om hier definitief een oordeel over te vellen.

Voor de beantwoording van de vraag of een uitlating de grenzen van het strafrecht overschrijdt, toetsen het Openbaar Ministerie en de rechter nauwkeurig aan de wet en de jurisprudentie – waaronder die van het EHRM. Bij groepsbelediging wordt een “drie-stappen-model” gehanteerd, waarbij eerst de vraag moet worden beantwoord of een uitlating als beledigend valt aan te merken in de zin van de artikelen 137c-137e Sr. Als daarvan sprake is komt de vraag aan de orde of de context waarin de uitlating heeft plaatsgevonden het beledigende karakter aan de uitlating ontnemt. Bij deze toetsing spelen de beoogde deelname aan het maatschappelijk debat (onder andere politieke standpunten en geloofs- overtuiging), alsmede de bescherming van de vrijheid van expressie een belangrijke rol. Als de context het beledigende karakter van de uitlating wegneemt, kan er alleen nog maar sprake zijn van strafbaarheid als de uitlating onnodig grievend is. De toets van onnodige grievendheid ziet erop uitlatingen te voorkomen die voor wat betreft het zwaar beledigende karakter in geen enkele verhouding staan tot het beoogde doel van bijdrage aan het maatschappelijk debat [...].

Verslaglegging en openbaarmaking door bijvoorbeeld journalisten van discriminatie door anderen is in beginsel niet strafbaar, omdat dit valt onder de in het Wetboek van Strafrecht opgenomen uitzonderingsgrond voor zakelijke berichtgeving.

Uitingen die een bedreiging van de fysieke integriteit van personen inhouden, zijn strafbaar. Gelet op het karakter van zo'n uitlating kan een beroep op de vrijheid van meningsuiting of het publieke debat de strafbaarheid niet wegnemen. Wel zal de bedreiging van dien aard moeten zijn en onder zulke omstandigheden hebben plaatsgevonden, dat deze bij het slachtoffer een redelijke vrees heeft kunnen opwekken voor het misdrijf waarmee is bedreigd.

Aldus bestaat er een robuust kader dat veel ruimte laat voor debat, maar daadkrachtig optreden mogelijk maakt indien de grenzen van de vrijheid van meningsuiting toch worden overschreden.'

Jurisprudentieregister

- **Besproken jurisprudentie**

EHRM 14 april 2009, Társaság a Szabadságjogokért t. Hongarije
p. 11

EHRM 26 mei 2009, Kenedi t. Hongarije, *p. 11*

EHRM 10 mei 2011, Mosley t. Verenigd Koninkrijk, EHRC
2011/108 m.nt. A.W. Hins *p. 4*

EHRM 5 juli 2011, Wizerkaniuk t. Polen, EHRC 2011/129 m.nt.
A.W. Hins *p. 5*

EHRM (GC) 7 februari 2012, Caroline von Hannover (no. 2) t.
Duitsland *p. 7, 15*

EHRM (GC) 7 februari 2012, Axel Springer AG t. Duitsland
p. 15

EHRM (GC) 3 april 2012, Gillberg t. Zweden *p. 11*

Gerecht EU 23 november 2011, <<http://curia.europa.eu/>>, Case
T 82/09 (Gert-Jan Dennekamp, journalist t. Europees Parle-
ment) *p. 43*

HR 8 april 2011, *LJN* BP6165 (Pretium Telecom t. TROS) *p. 6,*
104

HR 14 juni 2011, strafzaak tegen Maurice de Hond *p. 95*

HR 11 november 2011, *LJN* BU3917 (Baljé t. Martin Stoelinga
en Leefbaar Delft) *p. 99*

HR 11 november 2011, *LJN* BQ7322 (Restauranteigenaar t.
Baljé) *p. 99*

HR 15 november 2011, *LJN* BR5551 (beroep in cassatie Novum
Nederland Nieuws tegen veroordeling wegens computer-
vredebreuk verworpen) *p. 33*

HR 29 november 2011, *LJN* BQ6731 (strafzaak columnist
Havana) *p. 92*

ABRvS 19 januari 2011, *LJN* BP1315 (De Linkse Kerk t. College
B&W Gemeente Leiden) *p. 54*

ABRvS 25 mei 2011, *LJN* BQ5933 (Brenno de Winter t. Ver-
eniging Nederlandse Gemeenten) *p. 51*

- ABRvS 7 september 2011, *LJN* BR6884 (journalisten werkzaam voor Haarlems dagblad t. college t. B & W gemeente Haarlemmermeer) *p.* 48, 50
- ABRvS 12 oktober 2011, *LJN* BT7337 (RTL Nederland t. Minister van Algemene Zaken) *p.* 44
- Gerechtshof Amsterdam 8 maart 2011, *LJN* BP6989 (SBS Broadcasting, Endemol Nederland en Peter R. de Vries t. Koos Hertogs) *p.* 100
- Gerechtshof Amsterdam 28 april 2011, *LJN* BQ2981 en BQ983 (ontslag van rechtsvervolging Undercover-journalist in hoger beroep wegens inbraak op Schipholterrein; boete voor bezit nagemaakte toegangspas) *p.* 25
- Gerechtshof Amsterdam 2 augustus 2011, *LJN* BT7315 (Telegraaf Media Nederland Landelijke Media t. Pretium Telecom) *p.* 121
- Gerechtshof Arnhem 8 februari 2011, *LJN* BP5403 (Vermaas c.s. t. Radio Nederland Wereldomroep) *p.* 108
- Gerechtshof 's-Gravenhage 6 juli 2011, *LJN* BR0373 (RTL t. Gemeente Leerdam) *p.* 58
- Gerechtshof 's-Gravenhage 15 november 2011, Holland Casino t. ex-werknemer, *LJN*: BU4306 *p.* 5, 6, 80
- Gerechtshof 's-Hertogenbosch 1 februari 2011, *LJN* BP3921 (Stichting Documentatie- en informatiecentrum De Stelling t. X) *p.* 117
- Gerechtshof 's-Hertogenbosch 26 juli 2011, *LJN* BR4148 (X en Y t. A en B) *p.* 96
- Gerechtshof 's-Hertogenbosch 27 september 2011, *LJN* BT6275 (Uitgeversmaatschappij De Limburger, J. Bouten en R. Mevissen t. B. van Heest) *p.* 96
- Gerechtshof 's-Hertogenbosch 16 december 2011, *LJN* BU8432 (RTL Nederland B.V. t. de heffingsambtenaar van Parkstad Limburg) *p.* 57

- Gerechtshof Leeuwarden 26 juli 2011, *LJN* BR3119 (Nederlandse Dagblad Pers t. Provincie Flevoland) *p. 90*
- Rb. Amsterdam 15 maart 2011, *LJN* BQ3596 (Omroepvereniging VPRO t. de minister van Defensie) *p. 67*
- Rb. Amsterdam 23 maart 2011, (X c.s. t. C. Fasseur en Uitgeverij Arbeidspers) *p. 78*
- Rb. Amsterdam 4 mei 2011, *LJN* BQ4254 (X t. Noordkaap TV Producties en SBS) *p. 105*
- Rb. Amsterdam 20 mei 2011, *LJN* BQ7821 (Uitgeversmaatschappij De Telegraaf B.V t. de Minister van Veiligheid en Justitie) *p. 63*
- Rb. Amsterdam 19 juli 2011, *LJN* BR3099 (RTL Nederland BV t. de Nederlandsche Bank NV) *p. 59*
- Rb. Amsterdam 10 augustus 2011, *LJN* BT1877 (Eiseres t. GS Media) *p. 111*
- Rb. Amsterdam 24 november 2011, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 10478) (Paardenhandelaarster t. Stegeman en Noordkaap TV Producties) *p. 107*
- Rb. 's-Gravenhage 2 februari 2011, *LJN* BP4605 (TROS t. Pretium Telecom) *p. 39-42*
- Rb. 's-Gravenhage 9 juni 2011, *LJN* BQ7588 (strafzaak bedreiger Wilders online tweet) *p. 94*
- Rb. 's-Hertogenbosch 20 september 2011, *LJN* BT1882 (strafzaak BNN 'Gouden oor') *p. 27*
- Rb. 's-Hertogenbosch 22 november 2011, *LJN* BU5134 (200 uur taakstraf fotograaf wegens uitlokken van brandstichting) *p. 31*
- Rb. Dordrecht 20 juli 2011, *LJN* BR2517 tussenvonnis (Cozzmoss t. Belangen Vereniging Funderings Problematiek) *p. 87*
- Rb. Dordrecht 7 maart 2012 *LJN* BV7786 eindvonnis (Cozzmoss t. Belangen Vereniging Funderings Problematiek)) *p. 87*

- Vzr. Rb. Amsterdam 28 augustus 2009, *LJN* BJ6330 (Willem-Alexander en Máxima t. Associated Press) *p. 7*
- Vzr. Rb. Amsterdam 3 februari 2011, (Peter R. de Vries c.s. t. De Telegraaf) *p. 113*
- Vzr. Rb. Amsterdam 10 februari 2011, *LJN* BP3926 (GS Media t. Eiseres) *p. 119*
- Vzr. Rb. Amsterdam 23 juni 2011, *LJN* BR2126 (Pretium Telecom t. Telegraaf Media Nederland Landelijke Media) *p. 120*
- Vzr. Rb. Amsterdam 18 oktober 2011, *LJN* BT8389 ('Sperma-donor' X t. Alberto Stegeman, SBS Broadcasting en Noord-kaap TV Producties) *p. 106*
- Vzr. Rb. Amsterdam 21 oktober 2011, *LJN* BT8893 (W. Holleeder t. IDTV Film) *p. 115*
- Vzr. Rb. Amsterdam 1 december 2011, *LJN* BU6536 (F. Meijer en J. Boellaard t. IDTV Film) *p. 115*
- Vzr. Rb. 's-Gravenhage 25 februari 2011, *LJN* BP5790 (TROS t. Pretium Telecom) *p. 38*
- Vzr. Rb. 's-Gravenhage 17 juni 2011, *LJN* BQ8288 (Peter la Serpe t. Misdaadwebsite Camilleri) *p. 115*
- Vzr. Rb. Haarlem 1 december 2011, *LJN* BU6495 (journalisten werkzaam voor Haarlems dagblad t. college v. gemeente Haarlemmermeer) *p. 50*
- Vzr. Rb. Rotterdam 25 oktober 2011, *LJN*:BU1436 (Holland Casino t. ex-werknemer) *p. 6, 80*

- **Niet besproken jurisprudentie**

Feitelijke beperkingen en contractuele afspraken

- Rb. Amsterdam 30 maart 2011, *LJN* BR1985 (RVP Publishers t. Ambo-Anthos Uitgevers c.s.).
- Vzr. Rb. Amsterdam 28 februari 2011, *LJN* BP6121, (Partij voor de Dieren t. Nederlandse Omroepstichting (NOS)).

Vzr. Rb. Amsterdam 16 juni 2011, *LJN* BQ8190 (Schafthuizen t. Uitgeverij Van Oorschot en Nop Maas).

Vzr. Rb. Breda 17 januari 2011, *LJN* BP1094 (ouders t. Novio-media/Buro (schrijver boek *De Oordopjesmoord*)).

Ktr. Rb. Maastricht 13 april 2011, *LJN* BQ1150 en BQ1142 (Media Groep Limburg c.s. t. M. van Laarhoven).

Juridische aansprakelijkheid voor publicaties

*Intellectuele eigendom*¹

Rb. Almelo 6 april 2011, *LJN* BQ2955 (Cozzmoss t. Bedrijfsorganisatieadviesbureau-website).

Rb. Breda 14 september, *LJN* BT2326 (Cozzmoss t. Weblicat-ion).

Ktr. Rb. Alkmaar 16 maart 2011, niet gepubliceerd (*IEForum*: 9568) (Cozzmoss t. M.M. Luijt).

Ktr. Rb. Amsterdam 3 februari 2011, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 9753) (Cozzmoss t. El Tawheed).

Ktr. Rb. Amsterdam 17 augustus en 23 november 2011, *LJN* BT6885 respectievelijk niet gepubliceerd (*boek9*: B9 10468) (Cozzmoss t. zorgbemiddeling-website).

Ktr. Rb. Amsterdam 16 december 2011, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 10827) (*Auxen (voorheen Cozzmoss) t. weinig bezochte hobbywebsite*).

Ktr. Rb. Amsterdam 23 december 2011, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 10692) (Cozzmoss t. Klap).

¹ De hier vermelde uitspraken behandelen veelal dezelfde (rechts-) vragen als de uitspraak Rb. Dordrecht 20 juli 2011, *LJN* BR2517 (Cozzmoss t. Belangen Vereniging Funderings Problematiek). Zie de opmerkingen bij deze uitspraak, in paragraaf 4.3.1.

Ktr. Rb. Breda 29 juni 2011, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 9866) (Cozzmoss t. Richards).

Ktr. Rb. Utrecht 24 augustus 2011, *LJN* BS1232 (Cozzmoss t. Alliance Experts Coöperatie U.A (Alliance Experts).

Ktr. Rb. Utrecht 16 november 2011, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 10454) (Cozzmoss t. ANBO).

Ktr. Rb. Zwolle 16 maart 2011, *LJN* BR6104 (lasthebber Volkskrant t. Eenmanszaak-website).

Haat zaaien en groepsbelediging

Rb. Amsterdam 23 juni 2011, *LJN* BQ9001, *Mediaforum* 2011-9, nr. 24 m.nt. L.A. van Noorloos (strafzaak Wilders).

Privacy en eer en goede naam²

- Beschuldigingen, misstanden, smaad, laster en belediging

HR 15 december 2011, *LJN* BU3924 (Pretium Telecom t. Omroepvereniging VARA).

Rb. Alkmaar 20 juli 2011, *LJN* BR4342 (gemeenteraadslid NCPN t. gemeenteraadslid CDA).

Rb. Amsterdam 29 juni 2011, *LJN* BR5471 (Lako Kennels c.s. t. TROS).

Rb. Amsterdam 13 juli 2011, *LJN* BR1603 (Pieter Lakeman t. Uitgeverij Prometheus BV).

Rb. Amsterdam 17 augustus 2011, *LJN* BV7487 (dochter 'Jackson' t. SBS Broadcasting).

Rb. Amsterdam 30 november 2011, niet gepubliceerd (Kraland t. Het Financieele Dagblad en FD Mediagroep).

² De hier vermelde uitspraken hebben betrekking op de afweging van het recht op vrijheid van meningsuiting en het recht op privacy en eer en goede naam. Om niet te verdrinken in een eindeloze casuïstiek volstaan wij met het noemen van de vindplaatsen. Zie ook het slot van subparagraaf 4.3.4 op p. 121.

Rb. Den Bosch 8 december 2011, *LJN* BU7241 (strafzaak auteur boek *De wrede dood van Bebe Paña en Divina Urbí*).

Vzr. Rb. Amsterdam 7 januari 2011, niet gepubliceerd (*Media-report*: MR 7553) (adoptie-ouders t. KRO *Brandpunt*).

Vzr. Rb. Amsterdam 3 februari 2011, *LJN* BP5180 (Peter R. de Vries c.s. t. De Telegraaf).

Vzr. Rb. Amsterdam 22 juli 2011, *LJN* BR2790 (L. de Deugd t. Telegraaf Media Nederland Landelijke Media).

Vzr. Rb. Amsterdam 4 augustus 2011, *LJN* BR4125 (Wesley Sneijder t. Mountain Media c.s.).

Vzr. Rb. Arnhem 13 mei 2011, *LJN* BQ4381 (Orbus International c.s. t. Krasjska Zdravotni c.s.).

Vzr. Rb. Arnhem 25 mei 2011, *LJN* BQ7149 (Boreaal t. Thieme-meulenhoff).

Vrz. Rechtbank Den Haag 6 juli 2011, niet gepubliceerd (*IEForum*: 9903) (Pretium Telecom t. AD Nieuwsmedia).

Vzr. Rb. Zutphen 31 maart 2011, *LJN* BP 9770 (Hans en Claudia Melchers t. Izaan Moenir-Alam).

– Onderzoeksmethode

Gerechtshof Amsterdam 20 december 2011, *LJN* BU8644 (Basismedia c.s. t. James Sharpe).

Rb. Amsterdam 20 juli 2011, *LJN* BR6128 (X c.s. t. KRO *Spoorloos*).

Rb. Rotterdam 21 december 2011, *LJN* BU9636 (X t. NRC Media).

Vzr. Rb. Amsterdam 20 mei 2011, *LJN* BQ5223 (James Sharpe t. Basismedia c.s.).

Vzr. Rb. Arnhem 7 juli 2011, *LJN* BR0659 (Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap en Nederlands-Israëlitische Hoofdsynagoge t. Wageningen University & Research Centre c.s.).

- Citeren, parafraseren, interviews en hoor en wederhoor

Vzr. Rb. Maastricht 8 augustus 2011, *LJN* BR7094 (Baas In Zorg t. Uitgeversmaatschappij De Limburger).

- Privacy

Gerechtshof Amsterdam 27 december 2011, *LJN* BU9594 (Schrijfster e-mails aan Peter R. de Vries t. S. Brown).

Rb. Amsterdam 10 augustus 2011, *LJN* BR4898 (Schrijfster e-mails aan Peter R. de Vries t. S. Brown).

- Portretrecht

Rb. Amsterdam 23 maart 2011, *LJN* BP8933 (André Rieu Productions Holding c.s. t. Stijl & Inhoud Media c.s.).

Rb. Amsterdam 23 november 2011, *LJN* BU6005 (dochter "Jackson" t. Telegraaf Media Groep).

Vzr. Rb. Amsterdam 16 juni 2011, *LJN* BQ8213 (Ronald Boszhard c.s. t. VARA).

Vzr. Rb. Amsterdam 24 november 2011, *LJN* BU5796 (portret 'Harley Davidson-herrie dag'-bezoeker t. Uitgeverij Bas Lubberhuizen c.s.).

Vzr. Rb. Den Haag 27 juli 2011, *LJN* BR3433 (Fawaz Jneid t. Stichting Vrienden van de PVV).

- Verdachten, veroordeelden, getuigen, slachtoffers en 'trial by media'

Gerechtshof Amsterdam 12 april 2011, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 9558) (AWA t. eiseres).

Rb. Amsterdam 8 april 2011, *LJN* BQ4733 (veroordeelde asielzoeker t. DeTelegraaf).

Rb. Utrecht 18 maart 2011, *LJN* BP8056 (SBS Broadcasting t. veroordeelde beraming huurmoorden c.s.).

- Publicatie persoonsgegevens

Vzr. Rb. Utrecht 20 juli 2011, *LJN* BR2611 (voormalig lid kerk t. Nieuw Apostolische Kerk in Nederland).

- Rectificatie d.m.v. advertentie in krant

Vzr. Rb. Alkmaar 29 december 2012, *LJN* BU9656 (Prov. N-H en J. Bond c.s. t. J. Wokke c.s.).

Vzr. Rb. Amsterdam 30 juni 2011, *LJN* BQ9943 (M. Hegeman t. H. Udo).

Vzr. Rb. Groningen 7 januari 2011, *LJN* BP0104 (G. Hummen t. H. Bijl (Imca Marina)).

- Bevel rectificatie en verwijdering berichtgeving van website/internet

Gerechtshof Amsterdam 26 juli 2011, *LJN* BR3418 (Schoonderwoerd t. Zwartepoorte).

Vzr. Rb. Haarlem 18 januari 2011, *LJN* BP1787 (kinderdagverblijf Burchtpoort op Stoom t. Ouders).

- Aansprakelijkheid forumbeheerders en moderators

Vzr. Rb. Amsterdam 15 september 2011, *LJN* BS8892 (Duizend Jaar Kruiden t. gebruiker website-forum GoGoDutch.com & Synnray).

- Ruchtbaarheid op persoonlijke website, internetfora en in interviews/chatgesprekken

HR 14 juni 2011, *LJN* BP0287, Mediaforum 2011-7/8, nr. 20 m.nt. A.J. Nieuwenhuis (strafzaak De Hond).

HR 5 juli 2011, *LJN* BQ2009 (strafzaak beschuldiging pedofilie op Hyves).

Gerechtshof Amsterdam 5 juli 2011, *LJN* BR0246 (voorzitter stichting/belangengroep 'Slachtoffers Iatrogene Nalatigheid' t. Medisch specialist UMC Groningen).

Gerechtshof Amsterdam 29 november 2011, *LJN* BU8210 (X t. beschuldigingen malversaties m.b.t. financiën Werelddam-bond).

Rb. Alkmaar 27 april 2011, *LJN* BQ2876 (Erven Van de Wint t. Stichting de Nollen).

Rb. Arnhem 23 november 2011, *LJN* BU7410 (Hammerstein t. Schreijenberg).

Rb. 's-Hertogenbosch 31 augustus 2011, *LJN* BR6276 (Sytze van der V. t. aangever onjuiste informatie aan journalist RTL Nederland).

Rb. Roermond 30 november 2011, *LJN* BU6849 (strafzaak beschuldiging zakkenvullerij website ruiver.nl).

Rb. Rotterdam 2 februari 2011, *LJN* BP6241, (Man Truck & Bus c.s. t. NHG Trans International c.s.).

Rb. Rotterdam 2 maart 2011, *LJN* BP9338 (beschuldiging oplichting op forum van TROS Radar).

Rb. Zwolle 30 juni 2011, *LJN* BR0606 (strafzaak beschuldigen van drankzucht bijeenkomst Gemeentebelangen Twenterand (GBT)).

Vzr. Rb. Almelo 14 april 2011, *LJN* BQ2076 (Stichting het Stedelijk Lyceum Enschede c.s. t. www.gmrhsl.nl domeinnaamhouder).

Vzr. Rb. Arnhem 26 januari 2011, *LJN* BP5117 (vrijwilliger Bureau Jeugdzorg t. beheerder websites Kinderombudsman.nl).

Vzr. Rb. Arnhem 31 januari 2011, *LJN* BP5304 (echtgenote t. echtgenoot).

Vzr. Rb. Arnhem 8 juli 2011, *LJN* BR3905 (T.W. Adriaan t. kritiek Recht in Nederland).

Vzr. Rb. Breda 4 mei 2011, *LJN* BQ3393 (M. de Jong v DJ Tiësto c.s.).

Vzr. Rb. Breda 25 oktober 2011, *LJN* BU2042 (Intercombi t. intercombikaatsheuvel.nl).

Vzr. Rb. Groningen 29 april 2011, *LJN* BR0709 (Stichting Elker t. boze ouder c.s.).

Vzr. Rb. Leeuwarden 6 april 2011, *LJN* BQ0356 (verpleegkundige v Stichting Geestelijke Gezondheidszorg Friesland (GGZ)).

Vzr. Rb. Utrecht 15 juni 2011, *LJN* BQ9397 (Medisch specialist UMC Groningen t. voorzitter stichting/belangengroep 'Slachtoffers Iatrogene Nalatigheid').

Vzr. Rb. Zutphen 1 juni 2011, *LJN* BQ6672 (uitlatingen op internet (websites, blogs en twitter) i.s.m. vaststellingsovereenkomst tussen partijen).

Vzr. Rb. Zutphen 13 oktober 2011, *LJN* BT7576 (Transavia Airlines t. EUClaim).

Vzr. Rb. Zwolle 9 maart 2011, *LJN* BT1913 (beschuldigingen echtgenote seksueel misbruik).